Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT פרייז 35 גראשען. היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 114 | Łódź, Piątek, 16 maja 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, י״ח אייר תר״ץ | № 114
Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

3 איבערראשונגען פאר די לעזער
פון „נייעם פאלקסבלאט"

1)

פרעמיעס 600 פרעמיעס

„נייער פאלקסבלאט" ערקלערט פאר די לעזער
א גרויסען פרעמיען-קאנקורס
אויף צו געווינען אומזיסט 600 פרעמיעס

צווישען די פרעמיעס געפינען זיך אזעלכע ווערטפולע און נוצליכע זאכען, ווי צעהב. ליגער דעטעקטארן, א זשירא̈נדאל, קונסט בילדער, פערפום-באמבאניערעס, פעלד-בעטען, צעהנדליגער בילעטען אין א קלאנג-פילם-טעאטער און נאך און נאך פיל אנדערע ווערטפולע און נוצליכע זאכען.

קופאן 1.
1-טע סעריע
גרויסער פרעמיען-קאנקורס
פון „נייעם פאלקסבלאט"
צושטעלען בלויז 10 קופאנען

איז 1-טער סעריע דער פרעמיעס געהען אריין 300 אומזיסטע בילעטען
אויף דער גראנדיעזער יודישער גארטען-פערוויילונג
„זון ▪ לופט ▪ גרינס ▪ ספארט"
וואס וועט פארקומען דינסטאג, דעם 2טען טאג שבועות אין „העלענאוו"

שנייד אויס דעם קופאן!

עס איז גענוג בלויז 10 (צעהן) קופאנעם צו בעטייליגען זיך אין דער ערשטער סעריע פון קאנקורס.

(2

א נייער גרויסער, שפאנענדער
סענסאציאנעלער ראמאן
הויבט זיך די טעג אן צו דרוקען אין
„נייעם פאלקסבלאט"

און א בעזונדערע איבערראשונג: 3)
די זכרונות עמיליע אדלער
פון דער בערימטער יוד. ארטיסטקע, ליבלינג פון לאדז. יוד. טעאטער-עולם

פול מיט די דראמאטיש-שפאנענדסטע מאמענטען. הויבען זיך איז א פאר טאג ארום אן צו דרוקען אין „נייעם פאלקסבלאט".

קוקט נישט אויף די שרייענדע רעקלאמן!
קוקט אויף לעבעדיגע פאקטען!

אט דאס זענען די געווינסען פון די לעצטע ציהונגען, וואס זענען געפאלען אין לאדז אין מיין באמת גליקליכע ס. קאלעקציע

F. Brajtsztajn

לאדז, נארוטאוויטשא 31 טעל. 142·47

1	25.000 זל. אויף № 76258	15 000 זל. אויף № 40533
2	20.000 „ „ 26910	10 000 „ „ 43375
3	20.000 „ „ 170806	10.000 „ „ 46798
4	15.000 „ „ 4412	10.000 „ „ 60050
5	15.000 „ „ 35291	10.000 „ „ 166611

און א סך געווינסען צו 5.000, 3.000 א. ז. וו.
נאך א בעגרעניצטע צאהל גליקליכע לאסען זענען ביי מיר צו בעקומען. איילט צום גליק! שוין דעם 17 טען מאי קומט פאר די ציהונג פון דער ערשטער קלאס פון דער מלוכה לאטעריע.

מעלדונג.

די גרינדונגס פערזאמלונג פון לאדזער יודישען געגענזייטיגען צענטר. קליין הענדלער-פעראיין פון פרוכטען און געמיזע אויף טערגער אונטער דעם פרייען הימעל אין לאדז, מעלדעט אלע מיטגלידער און סימפאטיקער דאס זונטאג, דעם 18-טען מאי ד. י. קומט פאר די

גרינדונגס=פערזאמלונג

אין גמילת חסדים פעראיין, גרינער מארק 7, פינקטליך 3 א זייגער נ"מ, ווי אלע ווערען העפליכסט איינגעלאדענט.

טאג = ארדנונג:

1) וואהל פון א פארזיצענדען מיט א פרעזידיום, 2) בעריכט פון טעטיגקייט, 3) וואהל פון א פערוואלטונג מיט קאנדידאטען און רעוויזיאנס-קאמיסיע, 4) פרייע פארשלאגען.

מיט דרך ארץ די גרינדער.

PARK „JULJANóW"

אין שבת, דעם 17 און זונטאג, דעם 18 מאי פון 8 פריה
פאר דעם געשעצטען פובליקום געעפענט.
אין וואכען-טעג פון 1 א זייגער בייטאג אפען.

צוים'ן ארט ביר-האללע, קאנדיטאריי, לודקעס, קארוזעל, שיס-בודע און פערשידענע א.ד. פערוויילונגען. טענץ צו וועלכע ס'וועט צושפילען

א פערשטארקטער שטרייך-ארקעסטער.

איינטריט פאר דערוואקסענע 60 גר. פאר שילער און מיליטער 30 גר.
פאר שולען און אויספלוגען אין גרופען איז דער איינטריט בעד. ערמעסיגט.
ארדנונג פאליציאיש געזיכערט. די פערוואלטונג.

אויפרוף צו דער יוד. בעפעלקערונג
אין לאדז בכלל און אין באלוט בפרט!

דער בוי-קאמיטעט פון בנין דבית הכנסת פון באלוט מאכט בעקאנט, אז אי"ה ביום א' פ' בהר ובחוקותי (דעם 18. מאי 1930) פון 10 א זייגער פריה קומט פאר אין דער שוהל זגערזשער 27, אין הויף

די פייערונג פון לעגען דעם גרונדשטיין פון בנין „בית הכנסת דבאלוט"

וואס מען הויבט אן מיט מזל צו בויען.
מיר ווענדען זיך דעריבער צו דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז, וועמען ס'איז טייער דאס יודישקייט, אז זיי זאלען קומען אנטייל-צונעהמען אין דער גרויסער מצוה, אין וועלכער יעדער יוד מוז האבען א חלק אין דעם בוי פון א בית הכנסת. אין דעם זכות זאלען מיר זוכה זיין צו בויען דעם בית המקדש במהרה בימינו אמן. מיט אכטונג
פאר'ן בוי-קאמיטעט—ד. שמולעוויטש.
6846

זעלטענע געלעגענהייט!

א פראנט=געוועלב

מיט א גרויס שוי-פענסטער אויף פיעטריקאווער 174
פון זאפארט איבערצוגעבען.
עווענטועל מיט א וואוינונג.
צו דערוויסען זיך פיעטריקאווער 182, וו. 13.
6089

8-ונג, שטריקער און הענטשקע=פאבריקאנטען

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז איך בעזיץ שטענדיג אויף לאגער אלע סארטען

וואל און בוימוואל געפארבטע

ווי אויך ניגאניע און זייד צו מעסיגע פרייזען

מיט אכטונג

S. Talman

Łódź, Piotrkowska 19, tel. 161-06

נאך קורצע און שווערע לייזען איז פרייטאג דעם 9 מאי ד. י. געשטארבען אין עלטער פון $2\frac{1}{2}$ יאהר אונזער הייס-געליבט און אונפערגעסליך טעכטערל נ"ע

מאשעלע פינטשעווסקא

און דעמזעלבען טאג צו קבורה געקומען, וועגען דאס עס טיילען מיט אין גרויס צער די טיפטרויערענדע עלטערן

יין כשר!!!

ווער עס וויל זיך איבערצייגען, אז ווין דארף זיין גוט, כאטש ער קאסט ביליג עמפפעהלען מיר פון דער נייער ערעפענטער ווין און מעהר פאבריק

א פלאש פון א ¾ ליטער זעהר ווין נומען ראזינען ווין צו פאבריקס-פרייזען

נאר 65 גראשען.

מיט אכטונג
ווין- און מעהד פאבריק „פראגרעס"
2 אלטער מארק 2

Dr. med. Daniel Wajskopf

אינערליכע קראנקהייטען. ספעציאל - ארצט פאר מאגען, לעבער און קישקען-קראנקהייטען.
רענטגען
Piotrkowska 104 B, tel. 114-82
נעמט אן פון 4 – 7, זונטאג פון 10 – 12 מיטאג.

Dr. Donchin

ספעציאליסט פאר אויגען=קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
מאניושקי 1, טעל. 209·97
נעמט אן פון 9-1 מיטאג און פון 4–7 אווענד.

Dr. Bibergal

הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
נעהמט אן אין דער לעטשניצע
בושעזשינער 11 פון 11.30 ביז 12.30 בייטאג

פאראטקעס

אבראטאווי, דאבאראווי, לאכאלאווי א. ז. וו. פארזיכערן ציווילנע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציע, זאבעזפיעטשעניס, אוכילעניע, קלויזולעס, טשרושימאניעס, ווענען אקט-אינטערציזיעס, גמ-פעגלעגענהייטען שרייבט ביטעס דאס ביטשריפט-ביורא

„POLPRAW"

נארוטאוויטשא 1, טעל. 170-01.

דער עקז סטירענדער אין לאדז פון 30 יאר
אינכט'טוט פון מינעראל=וואסערן
K. CHĄDZYŃSKI
לאדז, קילינסקיעגא 153 טעל. 160·23.
עמפעהלט:
1) קינסטליכע היילמינעראל-וואסערן (ווישי-עמא) קא לסבאדער, ביטער-וואסער א ז. וו.
2) ספעציאליטעט פון דער פירמע – מינע על-שטוב-וואסער, וואס איז אויסגעארבייט לויט'ן אייגענעם רעצעפט. אנערקענט דורך מבינים פאר'ן שמאק-האפסטען און געזונדסטען געטראנק. 3) אויסגעצייכנטע איטאליענישע אראנזשאדע ווי אויך פרוכט-לימאנאדע פאדערט איבעראל! דאס ריכטיגע איז נאר אין פערפלאמבירטע פלעשלעך מיט'ן פירמע – עטיקעט.

א האנד=ניי'ער

צו א הערן-שניידער בעשטעלט ווערט געזוכט.
צו מעלדען זיך ביי הובערמאן, פרשנישקאער 57

„PEPEGE"

זומער-ארטיקלען
לודאווע, ספארטאווע
אויך ועמטליכע נייהייטען צו בעקומען ביי דער פירמע
בערגער און פלאטא
לאדז, 3 נאוואמיעסקא 3
איז הויף. געוועלב 32.

השבת אבדה

עס איז פערלוירען געגאנגען היפאטעטשנע וועקסלען אויף א סומע פון 4000 דאלאר. אויס-שטעלער משה פרענקעל אין הענע פייגע פרענקעל, זשירא: דוד בער קאפעלוש.
די וועקסלען האבען פאר קיינעם קיין ווערט נישט. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוגעבען געגען בעלוינונג צו
דוד בער קאפעלוש, פיעטריקאווער 17.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט טייל איך מיט דער געעהרטער קונדשאפט, אז דאס הערען-שניידער = אטעליער
א.ח. קוטשינסקי
:—: פריהער :—:
פעפער-גאס 20
האט זיך איבערגעצויגען אויף
3 פאמארסקא (שרעדניא) 3
איך נעהם אן בעשטעלונגען לויט די לעצטע אויסלענדישע מאדעלען און כ'בעט די געעהרטע קונדשאפט מיך אויך ווייטער צו בעזוכען.
מיט אכטונג
א. ח. קוטשינסקי
פאמארסקא (שרעדניא) 3

די לייטונג פון דאס ערשטע ארטאדאקסישע לעהר=אנשטאלט
„דרכי נעם"
פון ג. א. ליסס אין לאדז
מאכט בעקאנט דאס איינשרייבונגען פון תלמידים צום נייעם שול-יאהר 1930-31 קומען פאר טעגליך פון 9-1 = 4–7 אין די קאנצעלאריע פון דער אויבענדערמאנטער לעהר אנשטאלט קילינסקי נ' 50, תלפון 215·26.
בעמערקונג: אלע איינשרייבונגען ווערען צייטווייליג אנגענומען אין דער קאנצעלאריע פון אויביגען לעהר-אנשטאלט קילינסקי 50 פרט 1 שטאק.
6870

7-קלאסיגע שולע און פרעבעלשולע פון די רענאמירטע ערציהונגס=אנשטאלט
קאצענעלזאן=נאחומאב
8 נאר לודקא 8 (צווישען נאוואמיעסקא און וושכאדניא)
טעלעפאן 01 177 (פון 11 ביז 2)

קינדער אין שול-צוואנג עלטער ד. ה. פון 7 ביז 15 יאהר ווערען אנגענומען אין די קלאסען: A, B, C, I, II, III, IV
אין פארבערייטונגס-קלאס A° ווערען אנגענומען ענטוויקעלטע קינדער פון 7 ½ 6 יאהר. אין די פרעבעל=שול (שפיל-שולע) קינדער פון 7-8 י.
חוץ דעם אלגעמיינעם שול-פראגראם, קענען די ארטאדאקסישע קינדער גענימען פון באלמיטאג-חדר וואו ס'ווירד געלערנט גרונדליך אלע למודי-קודש, דהיינו: חומש. רש"י, נ"ך גמרא ותוספות דורך מלמדים ספעציאליסטען אונטער דער פערזענליכער השגחה און הנהלה פון בעוואוסטען למדן ר' יעקב בנימין קאצענעלזאן
בעם.: די צאהל שטעלען, ווי אויך מלמדים פאר למודי-קודש זענען היי-יאהר בעדייטענד פערגרעסערט.

פיר פיזיש שוואכע קינדער, און אויך פיר אונבעמיטעלטע עגזיסטירט א
נאכמיטאג שולע נאכמיטאג חדר | ביז 50% בילינער | נאכמיטאג פרעבלשולע

GIMNAZJUM
HUMANISYCZNE MĘKIE
I. KACENELSONA
CEGIELNIANA 28, TEL. 151-79.
די קאנצעלאריע נעמט אן אנמעלדונגען פון נייע שילער טאג-טעגליך פון 9 פריה ביז 2 מיט. און פון 5 ביז 7 נאכמ.
די דירעקציע.
6797

8-קל. רעליגיעזע גימנאזיום
פון דער געזעלשאפט
„תורה ודרך ארץ"
אין לאדז, צעגעלניאנא 60, טעל. 176-46
די דירעקציע מאכט בעקאנט, דאס די עקזאמענס צום נעכסטען שול-יאהר הויבען זיך אן דעם 20 מאי, 8.30 פריה.

ס'איז צו פערמיטען
וואוינונגען
1 צימערדיגע מיט קוך מיט בעקוועמליכקייטען
און 1 צימערדיגע אהן קוך
בעזיכטיגען א גאנצען טאג פייפער=גאס 26.
צו ערפאהרען ביז 11 א זייגער פריה אין דער בוי-ביורא
צעגיעלניאנא 101.
6770

שוין!
מארגען!
שוין!
אונגעווערנליכע געלעגענהייט
רייך צו ווערען!
ציהונג פון דער 1-טער קלאס
פון דער 21-טער מלוכה-לאטעריע
גליקליכע לאסען אין דער איבערגעבליבענער
נישט גרויסער צאהל וועלען בײ אונז נאך צו בעקומען
קאלאסאלע שאנסען! הויפט-געווינס
750,000 זל.
אלגעמיינע סומע געווינסען 33 מיליאן זל.
יעדער צווייטער לאס געווינט! 2 פרעמיעס!
מינימאלע ריזיקא! נישט געגנערטע פרייזען
1 פערטעל 10 זל. א ½ 20 זל. א גאנץ לאז 40 זל.

בירגער!
אונזערע ג. שפ לער שטייגעלט שטענדיג
אונגעווערנליך דאס גליק
די גרעסטע געווינסען פאלען געווענליך
ביי אונז
הויפט-געווינס פון דער 20-טער
מלוכה-לאטעריע זל. 350,000 אויף
נומער 188 184 איז געפאלען ביי אונז.
אויך די פרעמיע אין דער 19-טער לא-
טעריע 400 000 זל. אויף 110562
איז געפאלען ביי אונז
און שליסט אלע אפלס צו אונז צו קויפען
אונזערע גליקליכע לאז. צייט איז קורץ
דאס גליק רופט אייך צו אונז!
נאך גליק! צו אונז!
אמבציגע גרעסטע, עלטסטע און בערימטע פיס די
גרעסטע און שטענדיגע געווינסן קאלעקטור אין פוילן

E. LICHTENSTEIN

צענטראלע אין וואַרשע מארשאלקאווסקא 146
אין לאדז פיעטריקאווער 72
(נעבן דער גראנד-האטעל)
פיעטרקאווער 11

„גראנד = פענסיאנאט"
אין פאדעמביע (ביי טושין)

אונטער דער בעניטער לייטונג פון ה' ה. ביינגעלמאן, לאנגיעהריגער מיטאינהאבער פון „מעטראפאל" עמפפעהלט

איז טרוקענער, וואלדיגער, קלימאטישער געגענד
שיין = איינגעארדענטע צימערן

געשמאקע און באהרהאפטע בעקעסטיגונג

ספארט-פלעצער •• באדע-צימערן •• ראדיא •• צוגענגליכע פרייזען

עלעקטרישע בעלייכטונג! ◆ שנעלע און העפליכע בעדינונג! ◆ טעלעפאן אויפ'ן ארט!

דאס אנגענעהמסטע היגטערשטאטישע אויספלוג-ארט!

זונטאג און יום-טוב געזעלשאפטס-פיקניק מיט דזשאז-באנד

טראמוויי-פערבינדונג יעדע האלבע שעה. ☛ ערעפנונג דעם 18-טען מאי. ☚

אנמעלדונגען נעמט אן דאס ביורא „סעקרעטאריאט", זאוואדזקא 23, טעל. 139 62 און די פערוואלטונג אין פאדעמביע.

בעמערקונג: די פענסיאנאטס-געביידע, ווי אויך די עלעקטרישע אינסטאלאציע — גרינטליך רעמאנטירט.

הנהלות
הגמנסיות
של החברה
ליסוד בתי ספר תיכונים עברים בלודז

מודיעות, כי בקשות הכניסה מתקבלות כדלקמן:

בלשכת הגמנסיה הראשונה לנערים מגיסטרצקה 21
בלשכת הגמנסיה השניה לנערים . מגיסטרצקה 22
בלשכת הגמנסיה לנערות . . . . פירמוביץ 6
בשעות העבודה.

אל המכינה א0 מתקבלים נערים ונערות בגיל חמש שנים וחצי ומעלה בלשכת הגמנסיה לנערות, פירמוביץ 6.

בחינות הכניסה תחלנה ביום כ"ב אייר ש. ז. (20.5.1930)

דער ערשטקלאסיגער
„פענסיאנאט פרידמאן"
אין ווישניאווא גורא,

איז זייט דעם 15 מאי טעטיג, דער פענסיאנאט וואס איז בעקאנט מיט זיין געשמאקהאפטע כשר'ע קיך, געפינט זיך ביים גרויסען טרוקענעם סאס-נאווע-וואלד און מיט זיינע זוניגע צימערן איז ער א געזונדע אפרוה-ארט.
אינפארמאציעס אויף דער שטעלע.

פענסיאנאט „זדראוויע"
אין לוטאמירסק, ביי פריידענרייך.

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז מיין פענסיאנאט איז שוין טעטיג פון 15. מאי מיט העפל. בעדינונג און מיט יודישער אויפזיכט.
דער פענסיאנאט געפינט זיך אין טרוקענעם סאסנאווע וואלד.
אויך געפינט זיך דארט ראדיא=קאנצערט.
גאנץ ביליגע פרייזען. ס'איז אויך דא טראמוואי - צופאהר.

מזל-טוב!!!

צו דער היינטיגער האכציים-פייערונג פון אונזער געעהרטען פערוואלטונגס-מיטגליד ה'

יחיאל ציטרין מיט פרל. אסתר גליקסמאן

ווינשען מיר גליק און צופריעדענהייט
די פערוואלטונג פון הילפס פעראיין „תומכי-אורחים"
לאדז, ל"ג בעומר תר"צ.

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער חשוב'ן פרעזעס פון דער ווירטשאפטס-קאמיסיע ה'

יחיאל ציטרין

צו זיין היינטיגע האכציים-פייערונג מיט פרל.

אסתר גליקסמאן

אנשטאט טעלעגראמען שענקען 25 זל. לטובת „תומכי אורחים".
די ווירטשאפטס קאמיסיע ביים הילפס פעראין תומכי אורחים

מזל-טוב | פיל גליק און צופרידענהייט ווינש | מזל-טוב
איך מיין פריינד פרעזעס פון ווירטש. קאמיסיע, פערוו. מיטגליד ה'

יחיאל ציטרין

צו זיין היינטיגע חתונה-פייערונג מיט פרל.

אסתר גליקסמאן

סעקרעטאר פון „תומכי אורחים"
ליבל לייזעראוויטש.
לאדז, 16-טען מאי 1930.

מזל-טוב!

ווינשען מיר אונזער ג' מיטגליד פון דער ווירטש. קאמיסיע ה'

אברהם טוגענדרייך

צו זיין האכציים-פייערונג מיט פרל.

לובא ליפקא

די ווירטשאפט קאמיסיע ביים פעראיין „תומכי אורחים"

בעקאנטמאכונג.

זונטאג, דעם 18-טען מאי 1930, 5 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר אין בערלינער זאל (זאכאדניא 26) די יעהרליכע

גענעראל-פערזאמלונג

פון פעראיין „הכנסת כלה וגמילת חסדים", וואלבארסקא 20
מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג:

1) ערעפנונג, 2) בעריכט פאר'ן יאהר 1929, 3) בעשטעטיגונג פון ביודזשעט אויפ'ן יאהר 1930, 4) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע, 5) פרייע פארשלאגען.

ס'וועלען רעדען וויכטיגע רעדנער. אלע מיטגלידער און סימפאטיקער ווערען געבעטען פינקטליך צו ערשיינען. מיט אכטונג די פערוואלטונג

צו דער פארלאבונג פון אונזער ליבע טאכטער פרל.

פאלא שווארץ (גלאוונא)

מיט ה'

סאמועל וואלקאוויטש (לאדז)

ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט
עלטערן שווארץ.

Z intencji zaręczyn kuzynki
p. Poli Szwarcówny (Głowno)
z p. Samuelem Wołkowiczem
życzy wiele Szczęścia.
Kuzynka **Ala**

Dużo szczęścia z intencji zaręczyn siostry naszej
p. Poli Szwarcówny
z p. Samuelem Wołkowiczem
życzą B-cia **Felix** i **Szymon Szwarcowie.**

Z intencji ześlubin
p. **Andzi Jungmanówny**
z p. **Szajem Lipszem**
życzy wiele szczęścia i różowej przzsłości
Jakób Sybirski.

א הארציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט ווינשען מיר צו דער חתונה פון
פרל. לאלא דזשאלאשינסקא
מיט ה' ישעיה גרינשפאן
זאל אייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעצירט זיין
ישראל יעקב גרינשפאן און פרוי,
אייזיק מילעווסקי.

צו דער חתונה פון אונזער מיטגלידערין
גוטשע זילבערמאן
מיט ה' מיכאל גאלדקאפ
ווינשען מיר פיל ברכות
פערוואלטונג פון וואוינונגס-קאסע „אונזער היים"
אין לאדז, צלעא 1. מאי 2.

רעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.

גושטשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונט.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן ק.	4½—5½
ד"ר סערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 4½-5
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר ביבערגאל הויט און וענער.קר. 11	12½
ד"ר שפירנפעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר נאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטן	2—3
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—5½

פסיכא-טעראפיע, שטראל-בעהאנדלונג, קוואַרץ-לאמפע, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראלונג, דיאטערמיע, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציע. אויך אנאליזען פון בלוט, שטאם, און לאבאראטאריום-ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט
איספונגען נעגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפנעט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר כאושינסקי ספאר אפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע ציין, קראנען, פלאמבען א. ש. וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

לעהרערין

גוטע פעדאגאגין ערטיילט אונטערריכט פאר דער-וואקסענע אין פוילישע יודישע און דייטשע שפראכן צו ביליגע פרייזען. לאסמאן, גושטשינער 15

א לערן-יונגעל

צו וואלענע הענטשקעס ווערט געזוכט. צו ערפא-רען ביי יעקב בערקאן
פיעטרקאווער 58

אנ'ארט צום שלאפען

פאר אנשטענדיגע יונגע-לייט ביי א פיינערע פא-מיליע אין דער געגענד פון פלאץ קאשטשעלני.
אפערטען אונטער "B"

א טיכטיגער
מאשין-שפולער

צו זאקען אדער צו סווי-טערס, זוכט בעשעפטיגונג.
אפערטען פאר "L.P. 37".

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
Kilińskiego 178.

היינט און ווייטערדיגע טעג! פרעמיערע פון קלאנג-פילם

ראמאן פון א מאדערן פריילין

שעהנע קאמעדיע אין 10 אקטען.
אין די הויפט-ראלען: אין די הויפט-ראלען:

COLLEN MOORE, NELL HAMILTON

אויסערן-פראגראם: קלאנג-רעוועלאציע-צוגאבען.
נעכסטער פראגראם: „התונה=מארש"

פרייזען פון פלעצער ביליגער. נישט קוקענדיג אויף די גרויסע קאסטען פון בילדער ועגען די פרייזען פון די פלעצער נישט געהעכערט. אנהויב פון די סעאנסען אין וואכען-טעג 5.30, שבת, זונטאג און חנאות 3.30 נאכם.

אפגעשטעלט די איינוואנדערונג קיין א"י

ירושלים, 16 (ט"א טעלעגראפיש).

די אראבישע צייטונג „אל האיאט" איז מודיע, אז דער וויצע-פארזיצער פון דער אראבישער דעלעגאציע, האט רעם סער טשענסעלאר איבערגעגעבן די ענטשיידונג צוליב'ן אויסגאנג פון די פערהאנדלונגען אין לאנדאן.

סער טשענסעלאר האט געענטפערט, אז די ענגלישע רעגירונג בעמיהט זיך צו ערפילען די וואונשען פון די אראבער און אז ער האט בעקומען א פעראררנונג פון קאלאניאל-אמט אפצושטעלען די סערטיפיקאטען און די איינוואנדערונג, ביז עס זעט בעקאנט ווערען דער רעזולטאט פון דער אויס-

פארשונג פון סער שימפסאן, וועלכער איז דעלעגירט געווארען אויסצופארשען די איינוואנדערונג און אראבער-פראגע אין פאלעסטינא.

לאנדאן, 16 (ט"א טעלעגראפיש).

אויף אנפראגע פון יט"א-קארעספאנדענט, האט די ציוניסטישע עקזעקוטיווע ערקלערט, אז די יודישע איינוואנדערונג איז נישט אבגעשטעלט אין גאנצען, אבער א גרויסער טייל סערטיפיקאטען ווערען צוריקגעהאלטען.

די פראגע, גיגן אפצוהאלטען די אימיגראציע, איז נישט חל אויף די אימיגראנטען, וועלכע זענען שוין אין וועג.

שארפע אפאזיציע פון די אראבער געגען דער ארץ-ישראל-מאכט

ירושלים, 16 (ספ.) די אפערעגונג ביי דער אראבישער עקזעקוטיווע איז אויסערגעוועהנליך גרויס און אויף דער לעצטער זיצונג פון דער עקזעקוטיווע איז בעשלאסען געווארען איבערצוגעהען אין א שארפער אפאזיציע געגען דער ארץ-ישראל-מאכט.

די רעגירונג האט געמאלדען, אז זי וועט נישט דערלאזען אויף היינטיגען פרייטאג צו קיין שום דעמאנסטראציעס. איבער דער שטאט וועלען קרייזען פערשטארקטע מיליטערישע פאטרולען. יעדעג-

פאלס איז די שטימונג א געשפאנטע.

לאנדאן, 16 (ספ.) אין דער היינטיגער פרעסע ווערט געמאלדען, אז די גרויסע ענגלישע רעפרעזענטאנטען פון קאנסערוואטיווען לאגער האט געכטען געפירט אונטערהאנדלונגען מיט דער אראבישער דעלעגאציע, אז זי זאל נישט פערלאזען לאנדאן און זוכען א וועג אויף צו בענייען די אונטערהאנדלונגען מיט דער רעגירונג. די אראבישע דעלעגאציע שטעהט אבער פעסט ביי איהרע פאדערונגען.

גרויסע יודישע פראטעסט-פערזאמלונגען צוליב געפאהר פון א פא־לאמענט אין א"י

מופטי פון ירושלים איז „גוזר-תענית" טעלעגראפיש

ירושלים, 16 (ספ.) אין די נאהענטסטע טעג, װאהרשיינליך שוין זונטאג, וועט פארקומען א עקסטרא זיצונג פון „יער תלאומי" (יודישער נאציאנאלראט אין ארץ-ישראל) וועגען דער פראהענדע לאגע, וואס האט זיך געשאפען אין צוזאמענהאנג מיט די הנחות, וואס די ענגלישע רעגירונג האט פארגעלעגט צו מאכען די אראבער. עס ווייזט זיך ארויס, אז די רעגירונג וויל שוין באמת געבען א פארלאמענטאר און איז מסכים זיין, אז א יודישע-אראבישער קאמיטעט זאל געבען עצות צו רעגולירען די אימיגראציע. אין די יודישע קרייזען האט דאס ארויסגערופען די גרעסטע אויפרעגונג. די רעוויזיאניסטען רופען צונויף וועגען דעם א פראטעסט-פערזאמלונג

פון נאט-אינפארמירטע קרייזען ניט מען איבער, אז די רעגירונג האט איצט נעגעבען דער הנהלה הציונית אויף דעם האלבען יאהר ביז אקטאבער 2400 סערטיפיקאטען.

פון דעם פיהרער פון דער אראבישער דעלעגאציע, דעם ירושלימער מופטי עמין הוסייני, איז געקומען די טעלעגראפישע אנווייזונג, אז אין צוזאמענהאנג מיט דעם אפווארפען דורך די ענגלישע רעגירונג די עקסטרע-נאציאנאליסטישע אראבישע פאדערונגען, זאל מען פרייטאג, אין מאכמע אני שען יום-טוב, איינארדנען אין מאמאר מעשאגא אין ירושלים א טרויער-תפילה. די רעגירונג האט אנגענומען אלע מיטלען צו האלטען ארדנונג. קיין ירושלים זענען ארויסגעשיקט געווארען פערשטארקטע מיליטער-אבטיילונגען פון סאראפאנד.

טויט-אורטייל אויף אראבישע מערדער

ירושלים, 16 (ט"א טעלעגראפיש).

היינט איז פערעפענטליכט געווארען דער אורטייל געגען די אראבישע מערדער פון דער משפחה סלאנים אין חברון, 2 אראבער זענען פערמשפט צום טויט. און די איבעריגע — צו לאנגטערמיניגע תפיסות.

לאדזער יודישער ארבייטסלא־זער וואַרפט זיך אין ווייסעל

ווארשא, 16 טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). דער לאדזער יודישער ארבייטסלאזער יעקב מ. שטשיפאק האט זיך צוליב נויט אריינגעווארפען אין דער ווייסעל. מען האט אהם ארויסגעראטעוועט אין א שווערען צושטאנד.

ווארשא, 16 טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). דער לאדזער וואיעוואדע יאשטשאלט האט היינט קאנפערירט מיטן אינערן-מיניסטער, וועגען פראיעקט אפצושאפען די לאדזער וואיעוואדשאפט.

הענדערסאן'ס ערקלערונג וועגען דער ענגלישער מאנדאט־פאליטיק אין ארץ-ישראל

גענף, 16 (יט"א טעלעגראפיש) אויף דער היינטיגער עפענטליכער זיצונג פון פעלקער ליגע־ראט האט דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער הענדערסאן אפגעגעבען אן ערקלערונג וועגען דער שאנדאט פאליטיק אין ארץ-ישראל.

הענדערסאן האט ערקלערט, אז אנשטאט פיהרליכער רעקלאראציע וועגען דער צוקונפטיגער פאליטיק פון ענגלאנד אין ארץ-ישראל וועט ער אפגעבען אויף דער אויסערארדענטליכער סעסיע פון דער מאנדאט-קאמיסיע, וואס ס'וועט בעטראכט ווערען דער בעריכט פון דער שאו-קאמיסיע.

הענדערסאן האט נאר בעריהרט עטליכע פראגען, קורס-פל וועגען פערזיכערען די ארדנונג אין ארץ-ישראל, צו דעם צוועק געפינט זיך געגנוואַרטיג מיליטער־שוץ. איצט שטיצט די בריטישע רעגירונג די נויטיגקייט פון א שטענדיגען גארניזאן, די פראגע איז נאך נישט ענטשיידען אונגין ס'וועט א גענוי מעין ווערען; א בעשלוס וועט נישט רעדוצירט ווערען די מיליטערישע קראפט אין ארץ-ישראל.

וואס שייך די פאליצײ-כוחות האט דער גענעראל פאליציי-אינספעקטאר פארגעלעגט אויסגעארבייט א גענויען בעריכט, וועלכער איז אבער נאך נישט אויסגעארבייט. דערווייל איז אנגענומען געווארען זיין פראוויזארישער פארשלאג וועגען פערזיכערען שוץ די יודישע קאלאניעס אין דרום ארץ-ישראל. די בריטישע פאליציי בעשטעהט פון 400 מאן. לעצטענס זענען צוגעקומען 80 פערזאן.

די בריטישע רעגירונג ניט זיך אפ א חשבון פון דער בעדייטונג פון שאו-בעריכט און אין צוזאמענהאנג דערמיט האט זי ארויסגעשיקט קיין ארץ-ישראל א ספעציעלען עקספערט סימפסאן, כדי צו שטודירען די פראבלעמען וואס זענען אויסגערעכנט אין בעריכט.

די בריטישע רעגירונג האט אויסגענוצט די אנוועזענהייט פון דער אראבישער דעלעגאציע אין לאנדאן און זיך אינפארמירט וועגען זייערע פאדערונגען און אויסזיכטען אויף דער צוקונפטיגער פאליטיק פון ארץ-ישראל.

די רעגירונג וועט שטודירען די דאזיגע פראבלעמען און האפט צו געפונען פאר זיי די ריכטיגע לעזונג.

דער פינלענדישער מיניסטער פראקאפע דער פארזיצער פון דער מאנדאטען-קאמיסיע האט פארגעלעגט צו נעהמען צו קענטניס די ערקלערונג פון מיניסטער הענדערסאן.

דאס עלעגאנטסטע קלאנג-פילם קינא

CASINO

היינט און פאלגענדע טעג

איוואן מאזשוכין

אין זיין ערשטער הערליכער קלאנג-קרעאציע אלס

האדזשי מוראט

(דער ווייסער שטן) מאנומענטאלער פילם לויט ערצעהלונג פון ל. טאלסטאי

אין די הויפטראלען: BETTY AMAN און LIL DAGOVER

עס נעהמען אנטייל: בעריהמטער כאר פון דאנער קאזאקען, אונגערגלייכליכער צארישער באלעט פון פר. ערווארד, קלאנג-פילם מייסטערווערק, וואס האט אפגעקאסט מיליאנען און שטייגט איבער אלע „שטומע" ווי אויך קלאנג-פילמען פון די לעצטע סעזאנען

„Hadzi Murat" וועט אין קיין שום אנדער קינא אין דעם סעזאן נישט דעמאנסטרירט ווערען.

פערקלענערטע פרייזען!

הנחה-בילעטען גילטיג.

אנהויב 4.30 נאכמיטאג

גרייט זיך!

צו דעם גרויסען

ארבייטער-

ספארט

יום-טוב

מאנטאג, ד. 2-טען יוני

(ערשטער טאג שבועות)

אויפ'ן ספארט-פלאץ אין

העלענאוו

בעקאנטמאכונג.

מיר מאכען בעקאנט, אז פון זונטאג ד. 18 מאי ד. י. פון 1—2 מיטאג ווערט ערטיילט אין לאקאל פון יודישען אינוואלידען-פערבאנד, פולנאצנע נומער 29, בחנמריגע

יורידישע עצות

פון א בעוואוסטען אדוואקאט נאר פאר מיטגלידער. די פערוואלטונג

פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

די לייטונג פון דער פאלקס-אוניווערזיטעט ארגאניזירט אויף מארגען, שבת, דעם 17-טען מאי 5 א זייגער נאכמיטאג א

געמיינזאמע אויספלוג אויף די אויסשטעלונג

פון מעטאל-פלאסטיק פון קונסטמאלער פראפ. ח. סאהאנע אין לאקאל פון יודישען פוילן-גימנאזיום פיראמאוויטשא 6.

ה' פראפ. סאהאנע וועט די אנטיילנעהמער פערזענליך פיהרען איבער דער אויסשטעלונג און געבען ערקלערונגען.

ווייטערע אנמעלדונגען ווערען אנגענומען היינט פרייטאג ביז 3 א זייגער נאכמיטאג.

ווענסט פיל ערשפארען!

בעקעסטיגענדיג זיך אין רעסטאראן פון

MOULIN-ROUGE

1 מאניושקי 1, טעל. 04-111.

ביי די היינטיגע צייטען, שפארען—

הייסט פערדינען!

פון היינט 12 בייטאג ביז 4 נאכם. גיבען מיר גרויס געשמאקע און אויסגעצייכענטע מיטאגען פון 3 געננג 2.25 זל. פון 7—12 ביינאכט אווענדברויטען פון 3 געננג 2 זל. מיט פיש און קלויסקעלעך 3 זל, שנעלע און סאלידע בעדינונג. אונטער דער פערזענליכער לייטונג פון אינהאבער פון "Metropol", ה' מארגנאלד. ס'ווערען אויך מיטאגען אבגעשיקט אהיים.

ODEON פושעיאור 2

Mikołaj Rymski

צניעות'דיגע מיידלעך

גאנצע אויפן גרונד פון דער פראנצ. עפער. „3 נאקעטע מיידלעך" א. פר.: א פארם.

WODEWIL 1 גלובנא 1

אין דער שעהנער קאמעדיע א. נ. מיט Renée Lourent

Harry Carrey

„העלדישער פאטראל"

CORSO זשעלאזנא 2

אלס דעטעקטיוו אין פילם פון דער נייעסטער פראד. א.נ. שפאנענד. דראמע אויפ'ן גרונד פון די קאמפען פון די געפעהרליכסטע גנבים פון חילדען מערב. א. פר.: א פארם. פרייזען: III פל. 50 גר., II—75 גר., I—1 זל.

נייעסטער פילם פון פוילישער פראדוקציע 1930 י.

היינט איז פאלגענדע טעג!

„פראכט פון לעבען"

לויט דער בעריהמט. ערצעהלונג פון Stefan Żeromski

אין די הויפטראלען:

NORA NEY, ADAM BRODZISZ i BOGUSŁAW SAMBORSKI

אין די איבריגע ראלען: Eugenjusz Bodo, Stefan Jaracz, Wiesław Gawlikowski, Irena Dalma i Ludwik Fritsche

ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' א. משודנאווסקי.

קינא-טעאטער

PRZEDWIOŚNIE

זשעראמסקעגא 74/76.

צופאהר מיט טראמוואיען: 5, 6, 8, 9 און 16.

צוזאמענארבייט אין אלעמענס אינטערעס

א פאר טאג האבען זיך געהאלטען נאר הארטנעקיגע קלאנגען, או אט אט און עס קומט צום סוף: דער סיים ווערט פונאנדערגעלאזען. נאר פונקט אזוי ווי די ראזיגע קלאנגען האבען געשטאמט פון „גוט אינפארמירטע קוועלען", זענען איצט געקומען ידיעות פון „נאך בעסער אינפארמירטע קוועלען" אז די רעגירונג האט נישט ברעה דעם סיים פונאנדערצולאזען, נאר, פערקעהרט, עס ווערט נאר ערנסט גענומען די פעטיציע פון די צענטר־לינקע קלובען צום מלוכה־פרעזידענט, או דער פרעזידענט האט ברעה די פעטיציע נאכצוקומען און די אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים צונויפצורופען.

און דאס, מוז מען אנערקענען, וואלט געווען דער איינציגער און ריכטיגער אויסגאנג פון דער פאליטישער און ווירטשאפטליכער סיטואציע, אין וועלכער דאס לאנד געפינט זיך ביים היינטיגען טאג.

מצד געוויסע קרייזען פון רעגירונגס־לאגער האט מען לעצטענס געהערט שטימען וועגען דעם, או מ'מוז מאכען ארדנונג אין לאנד „מיט שטעקען און בליי". ס'איז שווער צו גלויבען, או דאס זאל זיין די שטימונג און שטעלונג פון די באמת מאסגעבענדע ספערען פון סאנאציע־לאגער. פאר מלוכה־אמענטאטען האט דער היינטיגער לאגער גאר א סך פיל גינסטיגערע מאמענטען, און סיטואציעס, איידער די איצטיגע צייט פון שווערען עקאנאמישען קריזיס. מיניסטער קוויאטקאווסקי קאן זיין פול מיט אפיציעלען אפטימיזם, או דער קריזיס פאלט אראפ, אבער די בירגער פיהלען דאס גאנץ ווייניג, ווי נעהנט או עס ווערט אלץ ערגער. די ארבייטסלאזיגקייט שפרינגט אפילו נישט, אבער זי פאלט אויך נישט, און זי איז דערגאנגען ביז צו דער מעגליכער גרעניץ. דערביי מוז מען בעמערקען, או די סטאטיסטיק פון ארבייטסלאזיגקייט ווערט ביי אונז געפיהרט אויף אן אייגענארטיגען אופן: צו די ארבייטסלאזע ווערען נישט פערעכענט די, וועלכע ארבייטען בלויז צוויי דריי טאג אין דער וואך און לעבען צוליב דעם א כמעט דערזעלבער נויט, ווי די אבסאלוט־ארבייטסלאזע. דער בולט'סטער אויסדרוק פון'ם שווערען עקאנאמישען מצב אין לאנד זענען די אלץ אפטערע און שטורמישע ארויסטריטען פון ארבייטסלאזע אין פערשידענע ערטער פון דער מדינה.

און די מלוכה, וועלכער ס'קומט אויס ביי'צוקומען א באמת טראגישע ווירטשאפטליכע קאטאסטראפע און וואו עס פונקציאנירען נישט נארמאל די געזעצגעבערישע אנשטאלטען אזא מלוכה איז שווער צו גלויבען, או זי זאל קאנען גובר זיין אלע מניעות און אונגעהויערע שווערקייטען, וואס שטעהען אויפ'ן וועג פון געזונדמאכען די פערהעלטנישען.

דער סיים טראגט א גרויסען טייל אחריות פאר'ן גורל פונ'ם לאנד. די ראזיגע פעראנטווארטליכקייט פליסט ארויס סיי פון זין פון דער קאנסטיטוציע, סיי פון דער היסטארישער ראלע, וועלכע פאלט אויס אויף דער פאלקס־פערטרעטונג אין דעם איצטיגען פערפלאנטערטען אומזיכערען איבערגאנגס־מאמענט.

ס'איז נויטיג, או די געזעצגעבערישע מאכט זאל ווידער אנהויבען צו פונקציאנירען, או די סיטואציע זאל ווערען קלאר.

די צוזאמענארבייט פון סיים מיט דער רעגירונג ליגט נישט נאר אין אינטערעס פון לאנד נאר דאס פליסט ארויס אויך פון פאליטישען אינטערעס פון ביידע צדדים. דער סיים מוז בעווייזען, או אין שווערע מאמענטען פאר'ן לאנד קאן ער זיך אויפהויבען אויף דער הויך, וועלכע ס'ערווארט געוועהנליך א מלוכה פון דער געזעצגעבערישער אנשטאלט אין אחריותפולע מאמענטען. עס ליגט אויך אין אינטערעס פון דער רעגירונג און די עלעמענטען וואס שטעהען הינטער איהר. ווייל אויב אפילו, נעמען מיר אן, די צוזאמענארבייט וואלט נישט געגעבען קיין פאזיטיווע רעזולטאטען וואלט די רעגירונג געקאנט אראפנעהמען פון זיך און ארויפווארפען א גרויסען טייל אחריות אויפ'ן סיים אונטער וועמענס דרוק און השפעה די רעגירונג וואלט אונטערגענומען די אדער יענע פאליטישע און ווירטשאפטליכע שריט.

פ. ב.

דער פאליטישער מאמענט

גענף — די פארטזעצונג פון לאנדאן

אין גענף קומען זיך ווידער אמאל צונויף די השפעה'דיגע מיניסטארען פון די וועלט־מלוכות, וואס האבען נור וואס פערענדיגט זייערע זיצונגען אין לאנדאן און האבען דריי חדשים נאכאנאנד זיך געמאטערט איבער דער פראגע, ווי אפצושוואכען די מיליטערישע קאנקורענץ צווישען די ים־מלוכות (ענגלאנד, אמעריקע, יאפאן, איטאליען און פראנקרייך). די וועלט־פרעסע איז נאך פערנומען מיט אונטערפיהרען די סך־הכל פון דער לאנדאנער קאנפערענץ און אויסטייטשען איהרע רעזולטאטען. בכלל, קאן מען זאגען, האט די לאנדאנער פלאטען־קאנפערענץ געהאט א שלעכטע פרעסע. מען טייטשט זי אויס, ווי א דורכפאל, ווי אן ערנסטע מפלה פונ'ם שלום־געדאנק אין דער וועלט. און ודאי: וואס איז דערפון ארויסגעקומען פאר אייראפע? די לאנדאנער קאנפערענץ האט זיך פערענדיגט מיט אן אפמאך פון ענגלאנד מיט צוויי נישט אייראפעאישע מלוכות; מיט אמעריקע און יאפאן. די אייראפעאישע סתירות זענען געבליבען נישט פערענטפערט און די קאנקורענץ צווישען ענגלאנד, פראנקרייך און איטאליע איז לחלוטין נישט אפגעשוואכט געווארען.

אמת, פאר דער הויכער וועלט־פאליטיק איז אין לאנדאן יא עפעס דערגרייכט געווארען, א טריט פאראויס לגבי דער וואשינגטאנער קאנפערענץ, וואס איז פארגעקומען לויט דער אמעריקאנישער איינלאדונג אין הערבסט פונ'ם יאהר 1921. דערנסטמאל איז מען, ווי בעוואוסט, געקומען צום בעריהמטען הסכם בנוגע גרויסע שלאכט־שיפען און מען האט איינגעשטעלט א פראפארציע, א חוק ולא יעבור פאר די פערשידענע מלוכות. די פראפארציע איז געווען 1,76:3:5:5, אדער מיט אנדערע ווער־ איז געווען 1,75:3:5:5, אדער מיט אנדערע ווערטער: אויך געקאנט בויען 5, יאפאן נאר 3, פראנקרייך און איטאליע ביידע נאר צו 1,75.

דער גרויסער אויפטו פון דער וואשינגטאנער קאנפערענץ איז געווען, וואס זי האט צום ערשטען מאל פרינציפיעל אפגעווארפען די דרייהונדערט־יאהריגע ממשלה פון ענגלאנד אויפ'ן ים און האט בערעכטיגט די פרעטענזיעס פון אמעריקע אויף גלייכבערעכטיגונג מיט ענגלאנד. דא האט זיך איבערגעקעהרט א גרויסער בלאט וועלט־געשיכטע און די טאכטער — אמעריקע — האט זיך אויסגעזעצט מיט גדלות לעבען דער מאמען — ענגלאנד. נאר וואשינגטאן האט אפגעטאן נישט מעהר, ווי א האלבע ארבייט. דער וואשינגטאנער הסכם האט ארומגענומען נור גרויסע שלאכט־שיפען און האט איבערגעלאזט די קליינע קרייצער־שיפען און אונטערוואסער־שיפלעך פאר דער פרייער קאנקורענץ. און מיר האבען טאקע געזעהן, ווי תיכף נאך דער וואשינגטאנער קאנפערענץ האט זיך אנגעהויבען א פערמעסטונג, א געוועט־אגעניש אין בויען קלענערע קריגס־שיפען, קרייצערס און אונטערוואסער־שיפלעך.

צוליב דעם האט אמעריקע נאכאמאל גענומען אויף זיך די איניציאטיווע און פרעזידענט קולידוש האט בשעתו צונויפגערופען אין גענף א קאנפערענץ פון די פינף ים־מלוכות, כדי ארומצורעדען די איבערגעבליבענע הויפט־דעות. די ראזיגע קאנפערענץ איז זיך פונאנדערגעגאנגען אן רעזולטאטען, און דער עיקר האבען זיך ענגלאנד און אמעריקע שטארק צוזאמענגעשטויסען צווישען זיך. די וועלט־פאליטיק איז געשטאנען פאר אן ערנסטען סכסוך צווישען די צוויי גרעסטע מלוכות פון דער וועלט.

אט אין דער לאגע איז פארגעקומען אין ענגלאנד די פרידליכע איבערקעהרעניש און די פאליטישע מאכט איז אריבער פון [illegible] קאנסערוואטיווען צו מאקדאנאלד'ס ארבייטער־רעגירונג. דער ערשטער און גרעסטער אויפטו פון דער ארבייטער־רעגירונג איז געווען, וואס זי האט דערנעהנטערט ענגלאנד צו אמעריקע, געמאכט צווישען זיי א גוט פריינדשאפט און [illegible] אנגלא־אמעריקאנישען פראנט פאר קומענדיגע קאנפערענצען.

דער ראזיגער ענגליש־אמעריקאנישער פראנט האט דאס איצטער אין לאנדאן געהאלטען ווייטער און מען מוז פונדעסטוועגען זאגען, או ער האט דעם עקזאמען אויסגעהאלטען. די לאנדאנער קאנפערענץ האט זיך פערענדיגט מיט אן אפמאך צווישען ענגלאנד, אמעריקע און יאפאן, וואו עס ווערען אויסגעגלייכט אלע פלאט־שאלות און ס'ווערען איינגעשטעלט די געהעריגע פראפארציעס סיי פון די גרויסע, סיי פון די קליינע קריגס־שיפען.

מען קאן בעדויערען וואס פראנקרייך און איטאליען שטעהען נאך פון דערווייטענס. אבער פון דער אנדערער זייט קאן מען נישט לייקענען או מיט'ן אפמאך פון די דריי מלוכות אליין איז שוין עפעס דערגרייכט געווארען און עס האט זיך בעוויזען א נייער השפעה'דיגער כח פאר'ן שלום אין דער וועלט.

גענף וועט דארפען איצטער ווייטער שפינען די פעדים, וועלכע האבען זיך נישט געלאזט פערקניפען אין לאנדאן. און דער עיקר וועלען די פראנצויזיש־איטאליענישע סכסוכים מוזען פערנעמען די אויפמערקזאמקייט פון די מלוכה־טוער.

נאך א גרעסערען חשיבות האט די איניציאטיוו פון בריאן וועגען די פעראייניגטע שטאטען פון אייראפע". עס איז א שבח פאר'ן מלוכה־מאן פון בריאן, וואס ער לאזט זיך נישט אפשרעקען דורך דעם אידעאליסטיש־אוטאפיסטישען לבוש פון אין עצם תוך געזונדע אידעען און פערשטעהט זיי אויסצונוצען פאר דער ניכטערער רעאל־פאליטיק. וועגען פעראייניגען די אייראפעאישע מלוכות האבען ביז איצטער גערעדט נאר בעלי־חלומות און בעלי־דמיונות. מיט דעם מאמענט, וואו אזא פראקטישער און געניטער מלוכה־מאן, ווי בריאן, האט זיך גענומען פאר'ן ראזיגען געדאנק, קאן מען האפען, או ער וועט פרובירען מאכען די אייראפעאישע פאליטיק און פערפעסטיגען די פאליטישע פערהעלטנישען, שאפענדיג דערמיט א גאראנטיע פאר שלום אין אייראפע.

די יודישע פרייהייטס־בעוועגונג אין ענגלאנד

(דער ענטגילטיגער זיג פון יודען אין דעם קאמף צו בעקומען ציווילע און פאליטישע גלייכבערעכטיגונג. — בעוועגונג האט זיך אנגעהויבען צוריק מיט הונדערט יאהר)

(קארעספאנדענץ פון לאנדאן צום נ. פאלקסבל.)

פון ארטור גרינבערג

אין מאנאט אפריל 1930 איז געווארען הונדערט יאהר זינט עס איז אין ענגלאנד אריינגעבראכט געווארען דער ערשטער ביל (געזעץ) צו בעזייטיגען אלע געזעצליכע בעגרענצונגען געגען די דארטיגע יודען. כאטש עס האט נאכדעם גענומען א לאנגע צייט צו בעזייטיגען אלע לעגאלע און ציווילע אומגלייכהייטען פון ענגלישען יודענטום האט זיך דער ראזיגער קאמף פאר דער יודישער עמאנציפאציע אין ענגלאנד אנגעהויבען דעם 5. אפריל 1830, ווען מר. ([illegible] סער) ראבערט גראנט האט אריינגעבראכט דעם ביל „צו בעזייטיגען די ציווילע רעכטלאזיגקייטען פון ענגליש־געבוירענע אונטערטאנען פון דער יודישער רעליגיע".

ביי דער ערשטער בעלייענונג פון דעם ראזיגען ביל האט ער בעקומען א מאיאריטעט פון 18 שטימען אבער ביי דער צווייטער פארלייענונג איז ער אבגעווארפען געווארען מיט א מאיאריטעט פון 65. דער ביל איז ווידער אריינגעבראכט געווארען דעם 17. אפריל 1833, ווען דער בערימטער ענגלישער שריפטשטעלער, מאקאלעי האט געהאלטען זיין בערימטע רעדע און האט פערטיידיגט די יודישע פארדערונגען פאר גלייכבערעכטיגונג.

אבער ערשט אין יאהר 1885 האט דער ערשטער יוד, באראן ליאנעל דע ראטשילד בעקומען די ערלויבניש צו פערנעמען זיין פלאץ אלס דער ערשטער יודישער מיטגליד פון פארלאמענט, און ער האט דערביי נישט געדארפט אפגעבען די שבועה „אויפ'ן אמת'ן גלויבען פון א קריסט". אכט יאהר פאר דער ראזיגער פאסירונג, איז דער יוד דייוויד סאלאמאנס געוועהלט געווארען אלס מיטגליד פון פארלאמענט, אבער מען האט איהם נישט ערלויבט צו פערנעמען דארט זיין פלאץ.

דער סאמע ערשטער ביל צו עמאנציפירען די יודען פון ענגלאנד איז נאך אריינגעבראכט געווארען אין יאהר 1733. יענער ביל האט בלויז געדארפט צו ערלויבען יודען ווערען בירגער, אבער ער האט נישט בעצוועקט צו בעזייטיגען אלע בעגרענצונגען גענצליך, ווי עס איז געווען דער ציל פון דעם שפעטערדיגען ביל אין יאהר 1830.

ווען דער ביל פון 1830 איז דורכגעגאנגען, האט ער פערורזאכט אזא שטורם פון געגנערשאפט או נישט נאר איז ער צוריקגערופען געווארען אין דעם זעלבען יאהר, נאר די נאכוועהענישען פון דער אנטי־יודישער פראפאגאנדע, וואס האט אויפגעהויבען, האבען נאך א לאנגע צייט נאכדעם בעווירקט די עפענטליכע מיינונג. אנטי־יודישע פעראורטיילען אין טעאטערס און אין אנדערע ערטער זענען געווארען א טעגליכע ערשיינונג. דאס צוריקרופען פון דעם ביל האט געהאט א א מיאוס'ן איינפלוס אויף דעם ענגלישען יודענטום, און א גרויסע צאהל פון די רייכערע ספרדישע יודען האבען בעשלאסען צו דערציהען זייערע קינדער אלס קריסטען. א געפיהל פון אומזיכערקייט האט ארומגענומען די גאנצע יודישע בעפעלקערונג אין ענגלאנד.

אבער די ראזיגע לאגע האט לאנג נישט אנגעהאלטען, שטימען פון איינפלוסרייכע ענגלישע קריסטען האבען זיך ווידער אנגעהויבען הערען לטובת דער יודישער גלייכבערעכטיגונג. ווען דער ביל פון יאהר 1753 וואס די ליבעראלע פארטיי האט פארגעשלאגען און די פארטיי פון קאנסערוואטיווע האט בעקעמפט, האבען די אונטערשטיצער פון דעם ביל גע'טענה'ט, או די יודען האבען דורכגעפיהרט זעהר א ווערטפולע טעטיגקייט אין דער קאמערציעלער עקאנאמיע פון לאנד, צושטעלענדיג איין העלפטל פון דעם לאנד'ס פראפיטען און א צוואנציגס חלק פון אויסלענדישען האנדעל.

נאכדעם ווי דער ביל איז צוריקגערופען געווארען, האבען זיך גענומען הערען נאך שטארקערע שטימען לטובת יודען. איינער פון די ראזיגע יודישע פערטיידיגער איז געווען דער ענגלישער דאקטאר מעדיצין רזש. גריפיס. זיין פערטיידיגונג פון יודען געפינט זיך אין אן אומבעקאנט ביכל פון זיינע רייזע־בעשרייבונגען, וואס איז דערשינען אין יאהר 1805. ד"ר א. קאהען האט געפונען דאס ראזיגע ביכל און האט לעצטענס פערעפנטליכט אין דער לאנדאנער „דזשואיש קראניקל" די פאלגענדע שטעלע פון ד"ר גריפיטס בוך:

„די בעליידיגונגען און אומרעכטען, וואס דער ראזיגער אומגליקליכער קלאס פון דער געזעלשאפט האט אויסצושטעהן, זענען אן אמת'ע פיין פאר יעדען עמפינדליכען מענשען. יודען ווייזען אויס צו זיין די אביעקטען אויף וועמען די מענשליכע רשעות ווערט אנגעווענדעט כמעט אין יעדען לאנד, וואו זיי וואוינען. אויף דער אנגעבענדערטער הנחה, או זיי זענען אלע רייך, ווערען די יודען אין פיל לענדער פערפאלגט בלויז מיט דעם צוועק ארויסצופרעסען ביי זיי א טייל אדער אפילו צונעמען זייער גאנץ פערמעגען.

„ווי לאנג נאך דעם וועט דאס ראזיגע ליידענדיגע פאלק זיין אויסגעשטעלט צו דער ווירקונג פון ביזע פעראורטיילען און וועט זיין בערויבט פון די אלגעמיינע מענשליכע רעכט? ווי לאנג נאך דעם וועט זייער ענטשלאסענע טרייהייט צו דעם גלויבען פון זייערע אבות, צו די מנהגים פון זייער לאנד, צו די אנזאגען פון זייער געזעצגעבער, ארויסרופען געגען זיי דעם האס און די קללה פון דער מענשהייט? ווי לאנג נאך וועלען זיי אויסגעטיילט ווערען און בעהאנדעלט ווערען מיט גרויזאמקייט און פעראכטונג, אין דער צייט, וואס די אנהענגער פון מאכמער'ן, זאראטוסטרא, בראמא און קאנפוציוס ווערען רעספעקטירט?

„זאל מען נישט אנגעבען קיין תירוץ, או זיי זענען א אומווירדיג פאלק, אומגלויביג, בעטריגעריש און פראצענטניקעס, אדער א האסענדיג די אנהענגער פון קריסטענטום, בעטראכטען זיי זיך און ווארטען אויף דער געלעגענהייט צו טאן די קריסטען שאדען. זאל מען דאס נישט טאן, כדי די צווייטע זייט פון דער מטבע זאל נישט אויפגעהויבען ווערען געגען אונז אליין.

„לאמיר נישט ווערען בעאיינפלוסט פון דעם שטארק־צוגעפארבטען בילד פון אונזער בעליבטען ריכטער, און מיינען או יעדער יוד איז א שיילאק, כדי די יודען זאלען קענען נישט קומען צום שלום פון דער טרויעריג בערימטער אויפפיהרונג פון... או יעדער קריסט איז א... לאמיר אויך אויף קיין איין מינוט נישט מיינען, או די מעלה'ס פון צדקה, וואוילטאט, גוטהערציגקייט און אומבעגרענעצטע טאלעראנץ קאנען נישט עקזיסטירען אין ערגעץ א חוץ אונטער דער אויפזיכט פון דער קריסטליכער רעליגיע. כל זמן א בעגרושאמין און אן אבראהאם גאלדשמיד זענען עדות געגען דער נארישקייט און פאלשקייט פון אזא אומטאלעראנטער מיינונג.

„אויב עס איז געגען אונזער פערהערטער קאנסטיטוציע אריינצולאזען אלס מיטגליעדער יענע, וואס זייער רעליגיע איז אנדערש פון אונזער הערשענדער קירך, לאמיר אלענפאלס לערנען אונזערע קינדער צו רעספעקטירען די [illegible] מענשען. זאל דאס פאלק אויסגעפינען, או ווען מען בעליידיגט א יודישען בירגער, בעקומט מען די שטרענגסטע שטראף פון געזעץ ווייל עס ווערען דורכדעם פערלעצט די רעכט פון גאסטפריינדליכקייט און די רעכטען פון דער פאליציי, און זאל קיינער מעהר נישט ארויסרופען געגען זיך דעם בעליידיגענדען ענטפער, וואס איך האב, אלס יונגעל, געהערט: „א שמוציגער יוד" — האט געזאגט א ברוטאלער קצב — מען האט היינט אויפגעהאנגען א יוד, און איך בין זעהר צופרידען פון דעם. יא, יא, דאס איז טאקע אמת, האט איהם געענטפערט דער בעליידיגטער איזראעליט — דו האסט רעכט, מען האט אויך אויף דער זעלבער תליה אויפגעהאנגען נאך צוויי קריסטען"

(סוף זונטאג)

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קרענקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאווניע פון [illegible] ארטאפעדישע
אפאראטען, ווי: קלאמערס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע
[illegible] א. א. וו. עמפפאנגט פון 5—7 אוונט

דער יודישער ווירטשאפטליכער ראט

גרויסע אנקעטע פון „נייעם פאלקסבלאט"

„מיר מוזען קאנען בעגרינדען אונזערע פאדערונגען"

די מיינונג פון דעפ. ד"ר י. ראזענבלאט

דאס יודישע קאלא וואס איז פאראינטערעסירט מיט די ווירטשאפטליכע ענינים פון יודישען לעבען, איז נאך פאראיאהרען געקומען צו דער איבערצייגונג, אז ס'וואלט געווען נויטיג צו שאפען א קערפערשאפט, אין וועלכער ס'זאלען זיך קאנצענטרירען אלע פראגען, וואס בעריהרען די עקאנאמישע אינטערעסען פון פוילישען יודענטום. אין די לעצטע יאהרע זענען ענטשטאנען א גאנצע רייה סוחרישע און האנדווערקערישע ארגאניזאציעס, וואס פערנעמען זיך מיט ענינים וואס ???? נוגע דירעקט זיי, איגנארירענדיג אפט די אלגעמיינע ווירטשאפטליכע לאגע פון יודענטום ניטש אפגעבענדיג זיך קיין דין וחשבון אז די אלע איינצעלנע אינטערעסען פאמענטען זענען טיילען פון א גאנצען קאמפלעקס און קענען רעאליזירט ווערען נאר דאן ווען דאס גאנצע פראבלעם וועט ווערען געלעזט.

אט, למשל: וויפיל ענערגיע און כוחות ווערען פערשווענדעט דורך יעדען פאראיין אויף ענינים וואס ער בעטראכט פאר זיינע אייגענע, וויפיל ענערגיע און צייט געהט לאיבוד אויף אינטערווענציען ביי די מאסגעבענדע פאקטארען", אויף אינטערווענציען וועגען ענגערע אדער ברייטערע, בעסער אויסטייטשען די אדער יענע פעראָרדנונג אדער פארשריפט.

א קערפערשאפט, אין וועלכער ס'זאלען צוזאמענפליסען אלע פעדים, אין וועלכער ס'זאלען קענען אין דער אנוועזענהייט פון פערטרעטער פון אלע ווירטשאפטליכע יודישע ארגאניזאציעס בעהאנדעלט ווערען אלע פראגען און צוזאמענהאנג מיט'ן גאנצען קאמפלעקס און ס'וואלטען געקענט אויסגעגליכען ווערען איינצעלנע ווידערשפרוכען אדער מאמענטאלע אינטערעסען-פערשידענהייטען — אזא קערפערשאפט וואלט גאנץ בעשטימט געקענט

מיט מעהר ערפאלג ווירקען ווי דאס געשעהט פון איצט.

מ'הערט אפט וועגען פערשידענע רעלעגאציעס, וואס ווענדען זיך צו דער רעגירונג מיט מעמאריאלען און פאדערונגען, ס'אינטערליגט נישט קיין שום ספק אז ביי די אלע פארטרעטונגען קומט צו ווידערשפרוכען: איין מעמאריאל לעגט א גרעסערע געוויכט אויף איין פראגע בע תרער צווייטער רעדמאנט וועגען דער פראגע בכלל נישט. די טעטיגקייט פון יודישע קאלא אין דער ריכטונג וואלט אוי געווען שטארק פערלייכטערט פייל דאס שטענדיגע קאנסולירען פון איינצעלנע עקאנאמישע אינסטיטוציעס, וואס יעדע פון זיי זאגט ארויס אנדערע מיינונגען ברענגט אריין א פערמישונג, נעמט צו פיל צייט און כוח און ס'איז אפט פשוט אוממעגליך צו בעריכטיגען די גאנצע מאסע. פון ספעציפישע אינטערעסען און בילדען פאר זיך א קלארע פארשטעלונג פון גאנצען פראבלעם.

יעדע ערפאלגרייכע טעטיגקייט איז נאר מעגליך, ווען מ'בעזיצט א גוט סטאטיסטישעס מאטעריאל, גאנץ קענטעניע ציפערען. קיין שום זאך איז נישט אזוי שעדליך ווי דאס אפעררירען מיט נישט ריכטיגע ראטען, ווייל זיי ברענגען אריין א פערטומלונג און שוואכען אפ די ערנסטקייט פון די פאדערונגען וואס ווערען אויף זיי געשטיצט און אונטערגראבען דעם אויטאריטעט פון די וואס קומען מיט די האויגע פאדערונגען. די יודישע עפענטליכקייט האט נישט קיין שום בעגריף מיט וואס פאר א שווערינקייטען דאס יודישע קאלא האט צו קעמפען פאר יעדען אויפטריט פון זיין מיטגליד אויף דער עפענטליכער טריבונע, ווייל זי בעזיצט נישט זעהר אפט דאס נויטיגע סטאטיסטישע מאטעריאל. ס'איז נישט גענוג: אויפצושטעלען די אדער יענע פאדערונג, מ'מוז זי בעגרינדען, מ'מוז בעוויזען מיט צאהלען, אז ס'איז א לעבענס-נויטווענדיגקייט, מ'מוז זיין אימשטאנד צו אילוסטרירען ווי דאס אדער יענץ געזעץ בעאיינפלוסט דאס ווירקליכע לעבען און צו וועלכע רעזולטאטען עס פיהרט. אלע שרייען און רעדען וועגען חורבן וואס דאס שטייער-סיסטעם האט אנגעמאכט אין יודישען לעבען, אבער גאר ווייניגע זענען אין דער לאגע די ראזיגע קאטאסטראפע צו מאלען אין ליכט פון גענויע ציפערען. זעהר אפט קומט אנ'ענטפער מצד רעגירונגס-פאקטארען אויפ'ן גרונד פון זייערע מאטעריאלען, וואס זיי האבען בעארבייט לויט א בעקאנטען שאבלאן און שוואכען אפ די ווירקונג פון די געשטעלטע פאדערונגען.

אין „מורה-גאליציען" אין פאריז קריג געווען אין יודישע הענט א גרויסער גרונד-בעזיץ. מיר האבען נאנץ גענויע ידיעות, אז אין די לעצטע יאהרען ווערט דער יודישער עלעמענט אויף א קאטאסטראפאלען אופן ארויסגעשטויסען פון לאנד. ווער ווייסט בערפון? ווער אינטערעסירט זיך דערמיט? ס'זענען דא פיל געביטען פון עקאנאמישען לעבען,

וואו דער יוד איז געגעליך עלימינירט געווארען און ס'איז נישטא קיין קערפערשאפטען אדער אינסטיטוציע, וואס זאל זאמלען און בעארבייטען די מאטעריאלען און זוכען מיטלען און תיקון. צי ווייסט עמיץ די ווירקונג פון די מאנאפאלען, טאבאק, שנאפס, זאלץ א. א. וו.)? צי קען די עפענטליכקייט גענוי די ווירקונג פון עטאטיזם, וועגען וועלכען מ'רעדט טאג-טעגליך? מיר ווענדען זיך זעהר אפט צו אונזערע אויסלענדישע ברידער, אז די זאלען אונז העלפען אין אונזער נויט און אין דערזעלבער צייט זענען מיר נישט אימשטאנד גענוי אנצוווייזען די פארם און וועלכער די הילף קען קומען.

מיט איין ווארט יעדער פון אונז וויסט נאר א טייל, אבער א ריכטיג בילד א פאטאגראפיע פון דער גאנצער לאגע איז קיינער נישט אימשטאנד צו געבען.

אט די אלע מאטיוען האבען בעוואוגען דאס יודישע קאלא זיך צו בעמיהען וועגען שאפען ווירטשאפטליכען ראט, וועלכער וועט שטעהען אלס א בעראטונגס-ארגאן פאר די מענשען, וועלכע דאס פוילישע יודענטום וועהלט אויס צו שיצען און צו פערטרעטען זיינע לעבענס-אינטערעסען. דער מאמענט איז זעהר אנ'ערנסטער. דאס פראבלעם איז גאך ערנסטער דערפאר מוז מען די פראגע בעהאנדלען מיט דער ענטשפרעכענדער ערנסטקייט.

ווייטערדיגע מיינונגען וועגען דער ארגאניזאציע און אויפגאבען פון יודישען ווירטשאפטליכען ראט פון פיהרענדע פערזענליכקייטען אויפ'ן געזעלשאפטליכען און ווירטשאפטליכען געביט וועלען מיר ברענגען אין די נאהענטסטע נומערן פון „נייעם פאלקסבלאט"

קינסטליכע אבארטען און קינסטליכע בעפרוכפערונג

אינסולין אלס מיטעל צו פערהיטען געגען שוואנגערשאפט

אין בערלינער קריידגעריכט איז ביי פערמאכטע טירען בעהאנדעלט געווארען דער פראצעס פון דער אקושערקע קרעפס, וועלכע האט געמאכט אנ'אבארט ביי א פרוי, אבער מיט אנ'אומגלקליכען אויסגאנג אין פון צוויי אנדערע פרויען, וועגען וועלכע עס האט זיך ביי דער אויספארשונג ארויסגעוויזען, אז אויך זיי האבען זיך געווענדעט נאך הילף צו דער קרעפס. דער פערטיידיגער פון די פרויען האט ענערגיש פראטעסטירט געגען דעם וואס די פערהאנדלונג איז פארגעקומען ביי פערמאכטע טירען, אנגעווענדיג דערויף, אז דאס איז א פראגע, וואס בעריהרט טיף די ברייטסטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג. דאס געריכט האט אבער נישט גענומען אין אכט די ארגומענטען פון דער פערטיידיגונג.

דער בערלינער פאל איז נישט קיין איינציגער אין דער שלעזישער שטאדט הינדענבורג איז ארעסטירט געווארען אנ'ארבייטערין, א סאציאליסטקע, וועלכע האט זיך געשטעלט פאר א ציל צו העלפען ארימע פרויען פון פאלק וועלכע ווילען פטור ווערען פון דער שוואנגערשאפט. נישט זייענדיג קיין ספעציאליסטקע, האט די פרוי ערווארבען די נויטיגע קענטעניסען פון ביכער און האט זיך גענומען פראקטיצירען, דערביי איינגאנצען גלאלאו, זי איז געווען איבערצייגט, אז זי טוט א נוצליכע זאך, זי האט בעקומען זעהר גרעסערע פאציענטקעס און מ'פלעגט צו איהר קומען פון גאנץ שלעזיען. סוף כל סוף איז וועגען דעם געוואויר געווארען די פאליציי און מ'האט זי ארעסטירט. אינאיינעם מיט איהר וועלט אויף דער בעשולדיגונגס-באנק זיצען 150 פרויען, וועלכע האבען זיך געלאזט מאכען אבארטען.

די געזעלשאפטליכע מיינונג איז אפען אויף דער זייט פון די פרויען און די בירגער פון הינדענבורג בראש מיטן בירגערמייסטער האבען געשאפען א הילפס-קאמיטעט צו שאפען מיטלען פאר דער פערטיידיגונג פון די פרויען.

די וויסענשאפט אינטערעסירט זיך גאנץ ווענינ מיט דער געזעצגעבונג, און געלעהרטע הערען נישט אויף צו ארבייטען איבער'ן פראבלעם פון קינסטליכער ענטפרוכטונג, וואס זאל מאכען א סוף צו די אומגליקליכע פרוי-טראגעדיעס, מיט וועלכע מ'בעגעגענט זיך טאג-טעגליך.

עס איז שוין איצט אלגעמיין בעקאנט דאס וואונדערבארע מיטעל „אינסולין" וואס ווערט מיט גרויס ערפאלג אנגעווענדעט ביי צוקער-קראנקהייטען און וואס העלפט גאנץ אפט אפילו אין די שווערסטע פאלען, און אט איז דעם טיבינגער פראפעסאר פאנט איינגעפאלען א געדאנק, אנצוווענדען אינסולין צו גאר אנ'אנדערען צוועק, דהיינו אויף צו פערהיטען פאר שוואנגערשאפט. אזוי ווי די רעזולטאטען פון די עקספערימענטען האט מען נישט געקאנט פאראויסזעהן און אינסולין געהערט נישט צו די לחלוטין אויסערגעפערליכע מיטלען, האט פראפ. פאנט זיינע ערשטע פראבען געמאכט איבער די אייפינע מארטירער פון דער וויסענשאפט, איבער

מייז און ים-חזיר'לעך. שוין די ערשטע עקספערימענטען האבען געגעבען אויסגעצייכענטע רעזולטאטען. די איינשפריצונגען פון אינסולין האבען די חיה'לעך פערהיט פאר שוואנגערשאפט, נישט קוקענדיג אויף זייערע אפטע געשלעכטליכע בעציהונגען. אבער דערביי האט זיך ארויסגעוויזען, אז מ'מוז איינשפריצען גאנץ בעדייטענדע האזען אינסולין און דאס איז גאר געפעהרליך. דא האט פראפ. פאנט געפרובט איינגעבען דעם אינסולין נישט אין דער פארם פון איינשפריצונגען, נאר אינערליך, און די רעזולטאטען זענען געווען גלענצענדע. אריינדרינגענדיג אין ארגאניזם דורכ'ן מויל, האט דער אינסולין אויפגעהערט צו ווירקען אויפ'ן צוקער פון גוף, דאנעגען האט ער ראדיקאל פערהיטען פאר שוואנגער ווערען. דערביי זענען די חיה'לעך געבליבען פולקאם געזונד, האבען זיך אויפגעפיהרט נארמאל, האבען נישט פערלוירען קיין וואג און אפעטיט.

אהן ספק וועלען די געלעהרטע פרובען אריבערגעהן פון עקספערימענטען איבער חיות צו עקספערימענטען איבער פרויען, און אויב די ראזיגע עקספערימענטען וועלען זיך איינגעבען איז זיך לייכט פארשטעלען די קאלאסאלע מעדיצינישע און סאציאלע בעדייטונג פון פראפ. פאנט'ס ענטדעקונג.

אבער די מעדיצין פערנעהמט זיך נישט בלויז מיט זוכען מיטלען געגען בעפרוכפערונג; זי ארבייט אויך איבער מיטלען פון קינסטליכער בעפרוכפערונג, און מיט גרויס ערפאלג. די דאזיגע מיטלען זענען צוערשט אויסגעפרובט געווארען אויף חיות און דאן זענען זיי אנגעווענדעט געווארען אויך אויף מענשען. מיט היינטיגען טאג קאן א געניטער דאקטאר אויך א ריין מעכאנישען אופן בעפרוכפערען א פרוי. דער אופן בעשטעהט אין דעם, וואס די זרע פון א מאנספערשוין ווערט דורך געהעריגע אינסטרומענטען אריינגעפיהרט אין די געשלעכטס-ארגאנען פון דער פרוי און רופט ארויס די בעפרוכפערונג.

ד"ר אפע האט וועגען דער פראגע געהאלטען א רעפעראט אין דער דרעזדענער מעדיצינישען געזעלשאפט און האט ציטירט א רייה אזעלכע אפערציעס. צום דאקטאר האט זיך געווענדעט א קינדערלאזע פארפאלק, וואס האט ליידענשאפטליך געוואלט האבען א קינד. מיט בייזעם הסכמה האט דער דאקטאר גענומען די זרע פון מאנס ברודער און דורכגעפיהרט א קינסטליכע בעפרוכפערונג. די אפעראציע איז געלונגען און די פרוי האט געבוירען א געזונט קינד אין דער געהעריגער צייט. אזעלכע פאלען זענען נאראנישט אזוי זעלטען אין דער מעדיצינישער פראקטיק, בלויז זיי זענען נישט בעקאנט דעם ברייטען עולם, ווייל די צדדים נאטירליך פערשווייגען זיי.

עס ענטשטעהען דערביי איניגע זעהר אינטערעסאנטע פראגען. ערשטענס: ווער איז דער פאטער פון קינד? צי דער מאן פון דער פרוי אדער זיין ברודער?

די צווייטע פראגע איז אזעלכע. לאמיר זאגען, אז די פרוי האט זי דגעלאזט קינסטליך בעפרוכפערען אהן דעם וויסען פון איהר מאן. צי קען מען אין אזא פאל אננעהמען, אז זי האט דעם מאן פערראטען? ד"ר אפע האלט, אז קיין פערראט איז דא נישט געווען און קיין גרונד פאר א גט איז נישט פערהאן.

א קראנץ פערל פון תלמוד און מדרש

האסטו נישט געזינדיגט, טא האב קיין מורא נישט.

(סנהדרין ל"ב)

* * *

גאנץ אפט פיהלט דאס הארץ, וואס די אויגען זעהען אפילו נישט.

(מגילה ג.)

* * *

א מענש האט אמאל א גרויסען שאדען צוליב זיין אייגענער קליינליכקייט.

(ב"ב י"ד)

* * *

מ'קאן אמאל נישט משפטן דעם מענשען פאר זיינע רייד, וואס ער האט גערעדט אין דער צייט, ווען ער איז געווען אין צער.

(בבא בתרא ט"ז)

* * *

קיין מענש קאן אויף זיך אליין נישט גוט זאגען, אז ער וועט ביישטעהן דעם יצר-הרע, ווען עס וועט האלטען ביי געשלעכטס-ענינים.

(כתיבות י"ג)

* * *

דער לייב ברומט נישט, ווען ער ליגט אין שטרוי, נאר ווען ער האט צו עסען פלייש, ווייל דאס רוב ווערט געזינדיגט פון וואוילטאג.

(ברכות ל"ב)

* * *

אזוי ווי איין מעסער שארפט זיך אן, אן א צווייטען מעסער, אזוי איז, אז מ'לערנט זאלבצווייט — שארפט זיך בעסער דער שכל.

(בראשית רבה ס"ט)

* * *

סיי די ברכה און סיי די קללה פון א פראסטען מענשען זאלסטו נישט פאר לייכט האלטען.

(מגילה ט"ו)

* * *

אזוי ווי עס קלאפט א מטבע, ווען מ'לייגט איהר אריין אין א ליידיגע כלי אזוי איז א נאר, ווען ער ווייס עפעס פון א חכמה הנלט ער עס אין איין — דערצעהלען

(ב"מ פ"ה)

* * *

האסטו זיך צו איהם פערדונגען, טא טו וואס ער הייסט דיר.

(יומא כ')

* * *

צוליב'ן שווינדלער פאלט אריין דער ערענטליכער.

(בבא קמא צ"ב)

* * *

אויף א פעלד, צווישען בערג זאלסטו קיין סוד נישט זאגען, ווייל בערג האבען אויערען.

(בראשית רבה)

* * *

עס טרעפט, אז דער שכן טרייבט ארויס דעם בעל-הבית.

(ויק"ס י"ז)

* * *

ווי קומט זי עפעס די פרוי אויף היינטרופגען? געוויס, וועגען א אנ'עברה!

(סנהדרין פ"ב)

* * *

מיט א פערויכערונגס-מיטעל איז בעשאנקען געווארען דער וואנץ קיינער זאל אויף איהם א פינגער נישט אויפלייגען... ווייל מ'וועט זיך פעריפושען די — האנד...

(נדה נ"ח)

געזאמעלט דורך א. שלעזינגער

לאדז, 16 מאי 1930

נייער פאלקסבלאט

לאדז, 16 מאי 1930

דאס ווארט רעוואלוציע אין סאציאליסטישן סידור

פון צביון

אליין בין איך גאר נישט אזא גרויסער ליבהאבער פון רעוואלוציע. געהעןאמאל א צייט, ווען איך בין געווען א שטארקער אנהענגער פון רעוואלוציע. דאס איז געווען ווען איך בין נאך געווען א יונגער בחור און האב אליין געהאלפן מאכען א רעוואלוציע. און איך דארף זאגען, אז איך מיין זיך דא נישט צו בערימען מיט מיין העלדישקייט, ווען איך וועל דערצעהלען ווי שטארק איך בין געווען אריינגעטאן אין דער רעוואלוציע און ווי גרייט מיך האט געקימערט די געפאהרען פון גאסען-דעמאנסטראציעס, ארעסטען א. א. וו. ניין, דאס איז נישט געווען קיין העלדישקייט. דער אמת איז, אז איך האב פון דער גאנצער רעוואלוציאנערער ארבייט שטארק הנאה געהאט. עס איז געווען א סך ראמאנטיק אין דער געהיימנישקייט, פון דער רעוואלוציאנערער ארבייט, עס איז געווען א בעזונדער אנגענעהמער געפיהל זיך ארויסצווייזען פאר א העלד און נישט מורא האבען פאר די זשאנדארען, די קאזאקען און אפילו פאר סיביר. איך ווייס, אז אנדערע יונגע בחורים פון מיין גלייכען האלטען א סך צוגעצאהלט, ווען מען וואלט זיי דערלאזט צו זיין אזעלכע נאהענטע מיטהעלפער פון דער רעוואלוציע און זיין פערטרויטע מיט איהרע סודות. נאר, אז מען ווערט עלטער, ווערט מען ווייניגער ראמאנטיש. ווען מען ווערט עלטער, פאנגט מען אן מורא האבען פאר א שאס און מען ווערט אין אלגעמיין פרידליכער געשטימט. ווען מען ווערט עלטער, האט מען אויך מעהר געוואלד און מען קען רוהיגער וואכסען ביז די וועלט וועט איבערגעמאכט ווערען.

אין אלגעמיין האב איך שוין אלע מאל פיינט געהאט אפילו אין מיינע רעוואלוציאנערע יאהרען. דאס שיסען איז דער אונאנגענעהמסטער טייל אין א רעוואלוציע. אבער איך פערשטעה, אז רעוואלוציע איז נישט קיין פראגע פון געשמאק. עס איז א פראגע, צי מען קען רעוואלוציעס אויסמיידען אדער נישט.

אמת, איך קען מיר פארשטעלען א רעוואלוציע אינגאנצען אהן שיסען. דער טייטש פון דעם ווארט „רעוואלוציע" איז אן איבערקערעניש אדער איבערדרעהעניש. אין דער טעכניק ווערט דאס ווארט „רעוואלוציע" געברויכט פאר אזא פרידליכע זאך ווי די איבערדרעהונג פון א ראד. נאר איך מוז צוגעבען, אז אין דעם געזעלשאפטליכען לעבען שטעלט דאס ווארט „רעוואלוציע" נישט פאר מיט זיך אזא פרידליכען בילד ווי אין דער טעכניק. דאס ווארט „רעוואלוציע" אין געזעלשאפטליכן לעבען איז מיט רעכט אדער מיט אומרעכט פערבונדען מיט דעם בעגריף פון געוואלד.

נאר אויב אפילו א רעוואלוציע מיינט געוואלט, מיינט עס דאך נישט שיסען. מען קען מאכען אן איבערקערעניש מיט געוואלט, צווינגען דעם הערשענדען קלאס אבצודאנקען און דאך נישט שיסען. מיר האבען שוין אזעלכע רעוואלוציעס געהאט. די רוסישע רעוואלוציע פון מערץ 1917 איז דורכגעפיהרט געווארען אהן שיסען. ערשט שפעטער האט מען אנגעפאנגען אביסעל שיסען. אזוי איז אויך געווען די רעוואלוציע אין דייטשלאנד. אבער איך גלויב, אז איך האב זיך דא פערנומען מיט אן איבעריגער חקירה. רעוואלוציעס ווערען נישט געמאכט לויט בעשטימטע טעאריעס און געשמאקען פון איינצעלנע מענשען. רעוואלוציעס האבען זיך זייער איינגענע וועג און קיינער קען נישט פאראויסזאגען, וואס פאר א ריכטונג און וואס פאר א כאראקטער א רעוואלוציע וועט אננעהמען, ווען זי האט אויסגעבראכען.

איך האב זיך מיט דער פראגע פעראינטערעסירט הויפטזעכליך צוליב דעם, וואס פריינט אוואנאוויטש פערלאנגט, אז מען זאל אינגאנצען אויסמעקען דאס ווארט „רעוואלוציע" פון סאציאליסטישען סידור, ווייל ער איז זיכער, אז די סאציאלע רעוואלוציע, אדער די פראלעטארישע רעוואלוציע וועט פארקומען אויף א פאלשטענדיג פרידליכען געזעצליכען וועג אהן געוואלד. עס הייסט אז עס וועט באמת גאר קיין רעוואלוציע נישט זיין, נאר א לאנגזאמער, פרידליכער איבערגאנג פון דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט אין א סאציאליסטישער. און טאמער גלויבט איהר איהם נישט, ברענגט ער אייך א פסוק פון קארל קאוטסקי'ן און איהר מוזט שוין גלויבען.

פאר א פסוק האב איך גרויס רעספעקט, דאס איז מיר נאך געבליבען פון דער צייט, ווען איך האב געלערנט גמרא. דארטען, אין דער גמרא, מאכט מען מיט א פסוק א גאנצע איבערקערעניש. אבער מיט גאנצען רעספעקט צו פסוקים, ווייס איך דאך, אז פסוקים קען מען געפינען אויף אלץ אין דער וועלט, אויף פאר און אויף קעגען, און וואס איז שייך צו דער סאציאלער רעוואלוציע, האט קאוטסקי אמאל אליין אנדערע פסוקים געשריבען און ווער קען וויסען, אויב ער וועט נאך אמאל נישט שרייבען ווידער אנדערע. איך האף, אז ער וועט נאך לאנג לעבען און ער וועט נאך האבען די געלעגענהייט צו זאמלען נייע ערפאהרונגען. לאמיר דעריבער דך בעמיהען אויסצוקומען אהן פסוקים, וואו עס איז נאר מעגליך.

נאר ווי די זאך זאל נישט זיין, וואלט איך זיך דאך נישט איילען אויסצומעקען דאס ווארט „רעוואלוציע" פון דעם סאציאליסטישען סידור פונקט ווי איך וויל דאס ווארט „ציון" אין איהם נישט אריינשרייבען. זאל עס בעסער פארלויפיג בלייבען ווי עס איז. עס מעג טאקע אמת זיין, אז אהן רעוואלוציע וואלט געווען בעסער און אנגענעהמער, אבער איך בין ווייט נישט אזוי זיכער, אז דער סאציאליזם וועט איינגעפיהרט ווערען אזוי געזעצליך און פרידליך, ווי מען פראבירט מיר איינרעדען.

אין אלגעמיין איז אוואנאוויטש גאר נישט אזא שונא פון רעוואלוציעס און אפילו פון רעוואלוציעס, וואס ברויכען געוואלט. ער גיט אליין צו, אז „אויב די רעאקציע וועט אפשאפען די קאנסטיטוציע און צוריקוואַרפען דאס לאנד צו די צייטען פון זעלבסטהערשאפט און דעספאטיזם", וועט מען דארפען געברויכען געוואלט־מיטלען און אז „דאס קען ווערען א רעוואלוציע אין דעם געוועהנליכען זין פון ווארט". נאר דאן, זאגט ער, „וועט עס זיין בלויז א פאליטישע רעוואלוציע אבער נישט קיין סאציאלע. עס וועט נישט זיין קיין אנגריף נאר א פערטיידיגונג".

מילא, וואס איז שייך צו אנגריף און פערטיידיגונג, איז עס די אלטע בעקאנטע פילאזאפיע און וועלכער איז גאט אפשר קען זיך פאנאנדערקלויבען. ווארים וואס איז שייך צו מענשען האט נאך פארלויפיג קיינער ביז איצט נישט געקענט ענטפערען קלאהר וואו עס פאנגט זיך אן אנגריף און וואו עס פאנגט זיך אן פערטיידיגונג. אין דער גרויסער וועלט־מלחמה האבען אלע פעלקער געשענדעט, אז זיי זענען אריין אין איהר בלויז זיך צו פערטיידיגען און נישט אנצוגרייפען. און אלע לענדער רעוואפענען זיך נאך היינט אויך בלויז פאר פערטיידיגונג און נישט פאר אנגריף. און אויב זיי וועלען זיך נאך א מאל צושלאגען, וועט ווידער יעדער צד בעהויפטען, אז עס איז געווען בלויז פערטיידיגונג. און ווען איינער סטראשעט מיר מיט א רעוואלווער, און איך דער־לאנג איהם מיט א שטעקן איבער זיין האנד ארויסצוקלאפען פון איהר דעם רעוואלווער, וועט עס זיין גאנץ שווער צו ענטשיידען ווער עס האט אנגעגריפען און ווער עס האט זיך פערטיידיגט ווארים דער מאן מיט דעם רעוואלווער וועט זיכער זאגען, אז ער האט אפילו בדעה נישט געהאט צו שיסען, ער האט בלויז געמאכט א שפאס מיך אפצושרעקען. און איך צווייפעל זעהר שטארק, אויב פריינד אוואנאוויטש אליין וועט ראטען די ארבייטער, אז זיי זאלען ווארטען אזוי לאנג מיט זייער פערטיידיגונג, ביז עס וועט ביי קיינעם קיין צווייפעל נישט קענען זיין, אז זיי זענען געווען די אנגעגריפענע. ווארים ווען מען ווארט אביסעל צו לאנג מיט דער פערטיידיגונג, קען עס שוין אינגאנצען ווערען צו שפעט זיך צו פערטיידיגען.

נאר פריינד אוואנאוויטש בעמיהט זיך גאנץ שטארק צו אונטערשטרייכען צווישען א פאליטישער רעוואלוציע און א סאציאלער. ער קען נאך ווי עס אנדערלאזען א פאליטישע רעוואלוציע, אבער בשום אופן נישט קיין סאציאלע. אבער איך ווייס נישט ווי אזוי מען קען ציהען אזא שארפע ליניע. פאליטישע רעוואלוציעס זענען טיילווייז אויך סאציאלע רעוואלוציעס. די רוסישע רעוואלוציע פון מערץ 1917, איז טיילווייז געווען א סאציאלע רעוואלוציע

איידער לענין מיט טראצקי'ן זענען נאך געקומען.

נאר זאל זיין, עס האנדעלט זיך ווענען א פולער סאציאלער איבערקערעניש, ווענען איינפיהרען א סאציאליסטישע געזעלשאפט. ווי אזוי אבער קען מען זיכער זיין, אז דאס וועט צוגעהן דורכאויס פרידליך? די קלאסען, וואס בעזיצען, וועלען דאך זיכער מיט גוטען נישט וועלען אפגעבען זייערע פאזיציעס. ביי זיי איז דאך די קאנסטיטוציע נישט אזוי הייליג ווי ביי אוואנאוויטש'ן. ביי זיי איז די קאנסטיטוציע בלויז אזוי לאנג הייליג, ווי לאנג זי שיצט זייערע אינטערעסען.

ארענפאלס פערשטעה איך סתם נישט די גאנצע חקירה וועגען דעם, „אז די סאציאלע איבערקערעניש וועט דורכגעפיהרט ווערען אויף א פרידליכען וועג". אויב דער ארבייטער קלאס וועט האבען די רעגירונגס־מאכט אין זיין האנד, וועט ער זעלבסטפערשטענדליך אלץ טון פרידליך און געזעצליך. עס וואלט דאך אייגענטליך זיין אנאמאליע, אז דער רעגירענדער קלאס, וואס האט די מאכט אין זיינע הענד, זאל זיך נישט בענוצען מיט די געזעצען, וואס ער אליין שאפט, און וועט דער בורזשואזער קלאס נישט וועלען פאלגען, וועט מען דאך מוזען אנווענדען געגען איהם געוואלט, און דאס וועט דאך אויך זיין געזעצליך.

די אונטערשטע שורה איז, אז דער גאנצער ענין וועגען רעוואלוציע און סאציאליזם איז א פלפול. די פראגע אויף היינט איז די סאציאליסטישע בעוועגונג וועט זיך דארפען בענוצען מיט רעוואלוציעס, הענגט וועניגער אב פון דעם ארבייטער־קלאס. ווי פון דעם בורזשואזען קלאס. און איך גלויב דעריבער, אז עס וועט זיין גלייכער, ווען מען וועט איבערלאזען דאס ווארט „רעוואלוציע" אין דעם סאציאליסטישען סידור ווי געווען. די אלטע סאציאליסטישע טעאריע, אז סאציאליזם איז פערבונדען סאי מיט עוואלוציע און סאי מיט רעוואלוציע איז נאך אויך היינט גאנץ גוט בעגרינדעט און איז נאך היינט פונקט אזוי שכלדיג ווי אמאל. מען דארף בלויז זאגען, אז ווען עס מוז שוין יא קומען א רעוואלוציע זאל מען שיסען וואס ווייניגער. מען דארף קלאר מאכען דעם געדאנק, אז רעוואלוציע קען מאנכעס מאל זיין אן אונאויסמיידליכער איבעל, אבער בשום אופן נישט קיין מצוה.

שמחה אין דמשק און אין דער יודישער וועלט

צוליב דער בעפרייאונג פון די יודען, אויף וועלכע מ'האט געמאכט א בלוט-בלבול

פון ד. דרוק

מרחמד האט געהאלטען ווארט. ער האט דאך געוואלט זיך ארויסווייזען פאר דער וועלט אלס א מאן פון גערעכטיגקייט און גלייכצייטיג זיך נישט איינרייסען מיט די גרויסע מלוכות. ער האט דעם אכט־און־צוואנציגסטען אויגוסט ארויסגעשיקט א פעראָרדנונג צום דמשקער גובערנאטאר שעריף פאשא אז מען זאל די יודען בעפרייען און דעם פינפטען סעפטעמבער זענען אלע ארעסטירטע בעפרייט געווארען פון געפענגניש.

די שמחה אין דמשק גופא איז געווען אן אויסערגעוועהנליכע און נישט בלויז די יודען אליין האבען זיך משמח געווען וואס זיי זענען בעפרייט געווארען פון אזא שרעקליכען בלבול, נאר אויך די מוסולמענער. די מוסולמענער האבען דאך געוואוסט, אז דער גאנצער בלוט־בלבול איז א קריסטליכע ערפינדונג און די קריסטען האבען זיי דאך פיינט געהאט מעהר ווי די יודען. אז די פראנצויזען זענען דורכגעפאלען אין זייער פאליטיק און דער עגיפטישער פאשא וועלכער האט געהאלטען מיט זיי; אז אונזער דיין רעליגיע האט בעפוילען צו בעפרייען די אונשולדיג ארעסטירטע יודען אויף וועלכע די פראנצויזישע גלחים האבען אויסגעטראכט א בלבול, האבען די מוסולמענער אפען ארויסגעוויזען זייער סימפאטיע מיט די יודען.

נאר עס איז אנגעקומען די ידיעה אז די ארעסטירטע זענען בעפרייט געווארען האבען זיך די מוסולמענער צוזאמענגעקליבען ארום דעם געפענגניש און האבען זיי בעגלייט מיט מוזיק ביז צום בית־המדרש צו דאנקען גאט וואס זיי זענען בעפרייט געווארען און צו בענטשען דעם פאשא מרחמד אלי און די ענגלישע שלוחים. אלע בעוואוסטע מוסולמאנישע פירמים האבען די בעפרייטע בעזוכט אין דער היים און אויסגעדריקט זייער פריד וואס זיי זענען בעפרייט געווארען דייענדיג זיכער, אז זיי זענען אונשולדיג. עס פערשטעהט זיך, אז די קריסטען פון דמשק האבען געקריצט מיט ציינער אויף דער יודישער בעפרייאונג און אויף דער האנדלונג פון עגיפטישען פאשא.

מיט גרויס שמחה האט די ידיעה פון זייער בעפרייאונג אויפגענומען דאס יודענטום אין דער גאנצער וועלט. דאס איז געווען אן אמת'ע נאציאנאלע פרייד וואָרים מיט די איינציגע אונשולדיג־פערורטיילטע יודען האט געליטען דאס גאנצע יודענטום אין דער וועלט. מען האט אומעטום אויסגענוצט דעם האָזען פאל צו העצען געגען יודען און די אלטע טענה, אז יודען זענען בלוט־זויגער האט זיך ווידער נאך בלוט, נאך בלוט נאך פיינטשאפט, נאך אבגזירות.

ווען משה מאנטעפיארע האט זיך דערוואוסט אז די יודען זענען בעפרייט געווארען און אז זיי האבען דערשט א גרויסע פרייד

איז ער דר. לעווע און מר. וואלד אוועק צו מרחמד אלי ווערכער האט זיך דאמאלס געפונען אין דעם פאלאץ פון זיין אידעם מרחמד בעי. אראלף קרעמיע זיין פרוי און מונק זענען שוין געווען אוועק געפאהרען קיין קאירא.

ווען זיי זענען אריין אין גארטען האט מרחמד אלי באלד דערזעהן מאנטעפיארע'ן און איז איהם געגאנגען זיך זעצען. מאנטעפיארע האט זיך אוועקגעזעצט אנטקעגען איהם און געבען איהם — דר. לעווע און מר. וואלד. מאנטעפיארע האט איהם דערצעהלט אז ער האט בעקומען בריף פון דמשק, אז די יודען זענען פון שעריף פאשא בעפרייט געווארען דעם פינפטען סעפטעמבער. ער האט איהם אויך דערצעהלט אז די מוסולמענער האבען אויסגעדריקט זייער צופרידענהייט מיט דער בעפרייאונג און האבען זיך זעהר געפרעהט און אז אלע מוסולמענער אין דמשק זענען געקומען צו די געליטענע אין דער היים און זיי אפגעגעבען א מזל טוב' זייענדיג זיכער אז די יודען זענען געווען אונשולדיג. מרחמד אלי האט געענטפערט אז ער איז זעהר צופרידען דאס צו הערען און אז ער האט בעקומען פון שעריף פאשא די זעלבע ידיעות. דעריבער האט ער אויך דערצעהלט אז די יודען וואס זענען געווען אויס שרעק אנטלאפען פון דמשק האבען זיך צוריקגעקעהרט צו זייערע היימען. דערפון האט נאך מאנטעפיארע נישט געהאט געוואוסט.

מאנטעפיארע האט איהם אויסגעדריקט זיין דאנקבארקייט פאר זיין גערעכטע טאט און איהם אנגעבעטען אז ער זאל אויך אויף ווייטער בעהאנדלען די יודען מיט יושר. ביי דער געלעגענהייט האט מאנטעפיארע אויך געבעטען ער זאל זעהן עפעס טון פאר די צורא־בירטע יודען אין צפת, דעריף האט דער פאשא געענטפערט, אז ער וועט עס טון.

נאך דעם ווי מאנטעפיארע האט איהם ווידער אמאל בעדאנקט, האט ער זיך אויסגעבעטען אוועקצוגעהן, אבער פאשא האט איהם פארגעלעגט נאך צו בלייבען; ער האט איהם געבעטען צוצוגעהן נעהנטער צו איהם. דאן האט ער איהם געזאגט, אז ער האט אפט געמאכט בעשטעלונגען אין ענגלאנד פאר שיפען, געווער און אנדערע זאכען און עס זענען שוין איבער איינעגע חדשים בעט די זאכען נאך נישט געווארען אפגעשיקט. ער בעט איהם ווערבער, אז קומענדיג אין ענגלאנד, זאל ער זעהן, אז די אלע זאכען זאלען פינקטליך אפגעשיקט ווערען און אז דאס געלד וועט ער איהם שיקען פריהער איידער זיי וועלען ארויסגעשיקט ווערען. ער האט עטליכע מאל איבערגעחזרט, אז ער וויל נישט, דאס ער, מאנטעפיארע, זאל פריהער פארלעגען דאס געלד. ער וועט איהם שטענדיג שיקען דאס געלד פאראויס. ער וויל נישט, אז ער זאל די זאכען בעשטעלען תיכף ווי ער וועט קומען אין ענגלאנד. מען וועט מוזען אפווארטען ביז די לאגע וועט זיך איינארדנען. מאנטעפיארע האט ערקלעהרט דעם פאשא, אז ער וועט זיך זעהען דערמיט מיט זיינע פריינד אין ענגלאנד און ווי נאר ער וועט זיך אומקומען צוריק אהיים, וועט ער איהם תיכף שרייבען וועגען דעם. דער פאשא איז געווען זעהר צופרידען. דאן האבען זיי זיך געזעגענט.

מאנטעפיארע האט זיך דאן געזעגענט מיט'ן רוסישען קאנסול גראף מעדעם. דער גראף האט איהם גראטולירט מיט דעם ערפאלג און דערביי איהם אפגערעדט *) צו פאהרען קיין דמשק, וואו די לאגע איז זעהר אנגעשטרענגט, ווייל גאנץ סיריען שטעהט פאר א רעוואלוציע. דאס גלייכען האט ער זיך אויך געזעגענט מיט דעם פראנצויזישען קאנסול האדזשעס און מיט דעם עסטרייכישען קאנסול לאורין און זיי הערצליך בעדאנקט פאר אלץ, וואס זיי האבען געטון פאר די יודען אין דמשק, צפת, און בכלל פאר די יודען אין ארץ־ישראל.

דערגרייכענדיג אלץ צו וואס ער האט געשטרעבט און זייענדיג העכסט גליקליך, וואס איהם איז געלונגען צו ראטעווען די אונשולדיגע יודען אין דמשק און אפצוווישען דעם העסליכען פלעק פונ'ם גאנצען יודישען פאלק, איז ער אפגעפאהרען אויף זיין מיטעלענדישער ים קיין קאנסטאנטינאפאל, וואו ער האט געהאפט, אז סוף־כל־סוף וועט סיריען צוגענומען ווערען פון מרחמד אלי און וועט איבערגעהן צום סולטאן, האט מען געבויט ווייטער צו טון, אז די נייע מאכט זאל בעהאנדלען די יודען בעסער און בכלל זעהן אז די יודען זאלען געזיכערט ווערען פון בלבולים. דאס איז געווען א שריט, וואס עס האט געמוזט געמאכט ווערען און טאקע איצט ווען דער סולטאן קלייבט זיך צו פערנעהמען דאס לאנד צוריק. די שליחות האט זיך פון איצט צעטיילט. אדאלף קרעמיע און סאלאמאן מונק זענען אוועק קיין קאירא צו ארבייטען אויף א נייעם פעלד — אויסצובילדען די יודען אין אריענט און זיי אויפצושטעלען אויף א העכערער מדרגה פון קולטור און ציוויליזאציע, און משה מאנטעפיארע איז אוועק צום סולטאן צו פערזיכערן די יודישע לאגע בכלל.

*) זעה „נייער פאלקסבלאט" נ' 108

משה מענדעלסאָנ'ס פאַמיליע

פון צ. ה. מאַסליאַנסקי

משה מענדעלסאָנ'ס מורא פאַר דער ערציהונג פון זיינע קינדער וועגען וואָס ער האָט זיך פיל מאָל בעקלאָגט אין זיינע האַרציגע בריף, איז ליידער מקוים געוואָרען; זיין נבואה וועגען דער אַסימילאַציע איז ריכטיג געווען: די וועלף האָבען אַסימילירט די שעפּסען גאַנץ שנעל. באַלד נאָך זיין טויט האָט דאָס פּאַסירט אין זיין פאַמיליע. בעזונדערס מיט זיינע טעכטער. טראָץ דעם, וואָס די אַלמנה, מאַדאַם פרומעט מענדעלסאָן, איז געווען אַ גאַנץ־פראָמע בעשר'ע יודישע פרוי האָבען איהרע טעכטער פערלאָזען דאָס יודענטום זעהר שנעל. ברענדל, די געליבטסטע טאָכטער ביי איהר גרויסען פאָטער, האָט פערלאָזען איהר יודישער מאַן און איז מיט איהר קינד אַוועק אין איהר מוטער'ס הויז. העגריעטא, די צווייטע טאָכטער, האָט גאָר נישט חתונה געהאַט מיט קיין יודען: און ברײנדעל דאַרט, די עלטסטע, האָט אויך פערלאָזען איהר מאַן מיט איהרע יודישע קינדער. אַלע דריי מענדעלסאָנ'ס טעכטער האָבען זיך געשמד'ט און אַוועק צו זייערע קריסטליכע ליבהאָבער.

אַט אַזוי איז דער ערשטער אומגליק אַרויסגעקומען פון דער הויז פון דעם גרויסען יודען מענדעלסאָן און האָט זיך ווי אַ פייער פערשפּרייט איבער אַלע דייטשע יודען; פיל קינדער האָבען פערלאָזען זייערע עלטערען און האָבען זיך געשמד'ט.

יאָ, די וועלף האָבען זיך שטאַרק צוגעלאָזען צו די שאָף, און די יודישע טעכטער וועלכע האָבען זיך תמיד אויסגעצייכנט מיט זייער אָרענטליכקייט און צניעות, האָבען ברייט אויפגעעפענט די טאָהרען זייערע פאַר די אַריסטאָקראַטישע געבילדעטע קריסטען די גאָר גרויסע ליטעראַטען און די בערימטע קינסטלער האָבען זיך צונויפגעזאַמעלט אין סאַלאָן פון דער בערימטער מאַדאַם הענריעטא הערץ. וועלכע איז געווען זעהר שעהן און בעזעסען וואונדערבאַרע פעהיגקייטען און די האָבען דאָרט געגרינדעט אַ געזעלשאַפט מיט דעם נאָמען „טוגענד־בונד", פאַר מענער מיט פרויען צוזאַמען. דער צוועק פון דער איז געווען צו זיין איינער צום צווייטען גייסטיג צוגעלאָזען און האַרציג בעפריינדעט, עס זאָל זיין ווי איין גרויסע נשמה פערבונדען אַלע קערפּערס צוזאַמען. די גייסטיגע פערבינדונג האָט זיי נאָכהער געבראַכט צו קערפּערליכע בעציהונגען. זיי האָבען בעשלאָסען, אַז די רעליגיעזע אָדער ציווילע פערבינדונג פון מאַן און פרוי, איז פאַלש און פערברעכעריש געגען דער נאַטור, און מען זאָל אויפהערען צו עקזיסטירען. יעדער מאַן אָדער פרוי פון זייער געזעלשאַפט האָט דאָס פולע רעכט, אויב ער פערלאַנגט, צו פערניכטען זיין, אָדער איהר היראַטס־בונד, און זיך צוזאַמענקומען מיט וועמען זייער האַרץ גלוסט. די האָבען צווישען זיך געהאַט אַ בעזונדער שריפט, די יודישע, אום קיין פרעמדער זאָל זיי נישט פערשטעהן.

דער דאָזיגער דעמאָראַליזירטער גייסט האָט אויסגעבראָכען אויך ביי די פרומע גאָטספאָרכטיגע יודען אין די הייזער. עס איז איינפאַך געוואָרען ווי אַן עפּידעמיע און די מענער האָבען די ווייבער נאָכגעטאָן. זיי האָבען אויך אַ נייע געזעלשאַפט געגרינדעט מיט דעם נאָמען „חברת דורשי התושיה". זייער צוועק איז געווען אין אָנפאַנג צו בילדען דאָס פאָלק: דער גרינדער, איינער פון מענדעלסאָנ'ס תלמידים, דוד פרידלענדער, איז געווען אַ פרייער מענש מיט עקסטרעמע ראַדיקאַלע אידעען. בּיסלעכווייז האָט ער אַרויסגעוואָרפען די העבּרעאישע למודים פון די יודישע שולען און אַנשטאָט דעם תנ"ך האָט ער די קינדער געלערנט מענדעלסאָנ'ס דייטשע איבערזעצונג. ער איז געווען דער ווירקליכער שאַפער פון דער „תקופת־השכלה". די אָרטאָדאָקסישע יודען האָבען געשטורעמט געגען די השכלה־בעוועגונג און האָבען געקעמפט געגען די משכילים פון. דייער זייט האָבען אויך נישט געשוויגען און זענען מיט זייערע ליטעראַרישע קרעפטען דורך הומאָר און סאַטירע בעפאַלען די אָרטאָדאָקסען און האָבען אַ גאַנצע ליטעראַטור בעשאַפען. דאָס פאָלק האָט זיך צעטיילט אין צוויי מחנות: די „בעל אמונה" און די „בעלי ההשכלה" אַזוי ווי מיט צוויי טויערן אַהער צוריק. די „חסידים" מיט די „מתיונים" העלעניסטען; אַבער מיטדעסאונגעאַכטעט וואָס דאָן זענען די יודען געזעסען אויף זייער אייגענעם לאַנד און דאָס האָט די פרומע געשטיצט צו שטאַרקען זיך איבער די העלעניסטען. אַבער נישט אַזוי איז עס אין דער גלות־צייט, אין אַ פרעמדען קריסטליכען לאַנד. די יונגע נשמות פון דעם פּייעזדזיר זענען פערכאַפּט געוואָרען אין דער רייכער דייטשער קולטור און ליטעראַטור; זיי האָבען געהאָפט, אַז דורך אַסימילאַציע וועלען זיי בעקומען פולע רעכט און וועלען געהאָלפען ווערען. די רעגירונג האָט זיי געשטיצט און אַזוי זענען זיי געגאַנגען אַלץ ווייטער און ווייטער ביז זיי האָבען דערגרייכט דעם פונקט, פון וועלכען זיי האָבען זיך שוין נישט געקענט צוריקקומען...

אַזוי ווי אַנאַרכיסטאַנט ווען ער ווערט בעפרייט, קען זיך נישט אָנזעטיגען מיט פרייהייט, אַזוי האָבען די ערשטע משכילים פון יענעם דור נישט געקענט. אָפּהאַלטען זיך פון צו געהן ווייטער און ווייטער ביז זייער פיהרער און גרינדער דוד פרידלענדער מיט זיינע חברים האָבען געשריבען אַן אָפיציעלען בריף צו דעם פּראָטעסטאַנטישען גלח וו. טעלער, אַז זיי איז שווער די יודישע רעליגיע. אַז זיי זענען גרייט אָנצונעהמען די פּראָטעסטאַנטישע אמונה מיט אַ תנאי, אַז מען זאָל פאַר זיי אויסלאָזען איינגאַנע פּונקטען וועלכע זיי קענען נישט גלויבען. דער פּריסטער האָט זיי גלייך געענטפערט, אַז רעליגיע קען קיין פּשרות נישט מאַכען. — נאָר אָדער גאָר נישט — אַז עס איז אַן אַבסורד, אַז אַ מענש זאָל גלויבען אין גאָט און מלאַכים און אין דער זעלבער צייט לייקענען אין שטן און די שדים.

צווישען די משומדים פון יענער צייט זענען אויך אַריינגעפאַלען די צוויי יודישע דושעניען, לודוויג בערנע, דער גרויסער סאַטיריקער און היינריך היינע דער אומפערגלייכליכער דיכטער. אַט די צוויי בריליאַנטען האָט דער שמד־שטראָם אַוועקגעריסען פון יודענטום צוזאַמען מיט נאָך פיל גרויסע טאַלאַנטען. זיי האָבען בערייכערט די דייטשע ליטעראַטור. אַבער דאָס יודישע פאָלק האָט זיי פערלוירען.

פון דער סעריע: „בילדער פון גרויסע יודישע פיהרער"

אַבער מיר קענען נישט אַרויסוואַרפען די שולד פון דער איבערקעהרעניש אויף מענדעלסאָנ'ען, פּונקט ווי מיר קענען נישט בעשולדיגען משה רבינו מיט דעם וואָס זיינער אַן אייניקעל האָט געטוהן אַ שרעקליכען פערברעכען געגען יודענטום. אַזוי איז בן מנחם נישט שולדיג, וואָס זיינע טעכטער האָבען נאָך זיין טויט זיך געלאָזען שווימען מיט דעם שטראָם פון אַסימילאַציע און האָבען געהייראַט מיט קריסטען. פיל ווערה פיל, האָט זיך דער יודישער פילאָזאָף מצער געווען, ווען זיינע פריינדים, רבי משה וואָלפנים, טעכטער האָבען זיך געשמדט און האָבען נאָך געפּאָרט דורך דעם קעניגליכען געריכט די ירושה פון זייערפרומען פאָטער. דער זעלבער אומגליק האָט אויך געטראָפען דעם רייכען גאון רבי יהושע ציטרין. און דער נביא האָט אונז שוין לאַנג געלערנט אַז „האב לא ישא בעון הבן".

דער ריינער אמת איז, אַז די פילאָזאָפיע פון מענדעלסאָן, און נישט די השכלה פון פרידלענדער האָבען געמאַכט דעם שענדליכען בראַך אין דעם יודענטום, נאָר די פערפיהרערישע, די שעהנע פעהיגע צויבער'ין הענריעטא הערץ, וועלכע האָט אויסגעטאַן עלטערען־ליבע און בעשיינגענהייט וואָס האָבען געוועלטיגט ביי יודען פון דור דורות אַריינגעבראַכט אין דעם יודישען פרויען־לאַגער האָט מאַגנעטן און עראָטיק, מיט איהר בעצויבערנדען חן האָט די נייגעציגען דעם גרויסען דייטשען ליטעראַט שלעגעל, דער תלמיד פון דעם גרויסען געטע. ער האָט אַריינגעבראַכט די גריכישע קולטור אין דעם יודישען לאַגער; ער מיט הענריעטא'ן האָבען אָנגעצויגען צו די פיל יודישע טעכטער און צווישען זיי אויך די מענדעלסאָנ'ס.

ביי יודען האָבען דער מאַן און דער פרוי זיך גערעכענט אַלס פאָטער און מוטער, זייערע הערצער זענען פערבונדען געוואָרען אויף אייביג מיט זייער זוהן אָדער טאָכטער, וועלכע זיי האָבען אויף דער וועלט געבראַכט. דאָס הויז איז געווען ביי זיי אַ בית־המקדש, און זיי, אַזוי ווי כהנים. דאָס יודענטום האָט די היראַט פערהייליגט און דער תלמוד זאָגט, אַז דער מאַן, וועלכער האָט קיין פרוי, איז קיין מענש. ווייל אין דער תורה שטעהט: „זכר ונקבה ברא ויקרא את שמו אדם". אַבער די בערלינער משכילים האָבען דאָס נישט געוואָלט און זיי זענען אַוועק נאָך געטהעס מעאַיע, נאָך שלעגעל'ס אַנגעקלעטען איבער הייראַט. ליידענשאַפט, ריין און עראָטיק זענען געוואָרען זייערע אידעאַלען, און אַזוי זענען די געזונקען אין שמוץ ביז זיי האָבען זיך אין גאַנצען פון יודענטום ענטזאַגט און זענען פערשלונגען געוואָרען אין פרעמדען לאַגער.

עס איז אויך נישט אמת, וואָס אונזערע שונאים זאָגען, אַז דאָס יודענטום פעראַכטעט שעהנקייט. אונזער תורה דערצעהלט אונז פון רחל'ס מיט יוסף'ס שעהנקייט, פון דוד מיט דניאל'ן; דער „שיר השירים" האָט פעהגעטערט די שעהנקייט פון דער פרוי מיט אַזאַ פּאָעטישער קראַפט, וועלכע געפינט זיך נישט אין קיין ליטעראַטור. די קבלה האָט פעגליכען די גאָטעס־ליבע צום פאָלק ישראל ווי די ליבע פון מאַן און פרוי.

דיעט ווי די קראָקאָדילען \ נאָך וועגען היגיענע און עסטעטיק פון מויל־גערוך

פון י. פרושינאָווסקי

דורך אַ ראַציאָנעלען אומגאַנג מיט די ציין און מיט'ן מויל־חלל, בעזייטיגען מיר איין מקור פון דעם שלעכטען גערוך. דער צווייטער מקור זענען די קראַנקע האַלז־מאַנדלען. די ווייס־גרויע „קעפּלעך", וואָס געפינען זיך אין די מאַנדלען, זענען די אייגענטליכע סבה פון דעם ריח. אויסהיילען דאָס קען פערשטעהט זיך נאָר אַ דאָקטאָר — אַלאַרינגאָלאָג, (ספּעציאַליסט פון האַלז־נאָז־און אויערן־קראַנקהייטען), נאָר פערהיטען זיך דערפון קען יעדער אייגענער. מען דאַרף נאָר געדענקען צו אָטעמען מיט דער נאָז. ווארום די קאַלטע נישט ריינע לופט ווערט דערוואַרימט אין די געדרייטע היילען פון דער נאָז און אַדורכגעפילטערט פון שעדליכע באַצילען, וואָס דאָס קומט נישט פאַר בעת'ן אָטעמען מיט'ן מויל.

דער דריטער מקור איז אַ נישט געזונטער מאָגען, אויך דאָ קען אונזער אויפגאַבע נאָר זיין אַ פּראָפילאַקטישע. מען דאַרף אַלזאָ זיך שווענקען דאָס מויל פאַר יעדען עסען. די צייט פון מאָלצייט מוז זיין נאָרמירט. עסען דאַרף מען פּאַמעליך, גוט קייען דאַרף מען פּאַמעליך, גוט קייען און אײַנגאַנצען זיך קאָנצענטרירען אויף דער אכילה און נישט עס אָפּפאַרטיגען ברגל אחת, לייענענדיג אין איין הענט אַ צייטונג. מען מוז זיך אויך היטען פון איבערלאָדען דעם מאָגען. ס'איז אַ בעקאַנטע פּאַרמל אין דער היגיענע; „ס'שטאַרבען מעהר פון איבערעסען, ווי פון נישט דערעסען" צווישען איין מאָלצייט און צווייטען טאָר מען אויף קיין פאַל נישט אינטערלעגען ס'האַרץ מיט פערשידענע מעדנים, פרוכטען צי עפּעס אַנדערש חען אַבער דער מאַגנספּערשוין — אַ פּאַרטאַטש", ווייל

Dr. Różaner
הויט, וועגערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכ
Dzielna (Narutowicza) 9 tel. 128-98
נעמט אָן פון 8–10 פריה און פון 5–8 אָוועגד
וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

דאָס געפיל פון נישט־זאַט־זיין, וועלכעס מען האָט בדרך הכלל נאָך אַ געשמאַק מאָלצייט האָט נישט אונטער זיך קיין שום רעאַלען באָדען און דאַרף נישט ממלא ווערען געשטילט.

דער פינפטער מקור פון אַט דעם גערוך איז נישט די גוטע ווענטילאַציע פון די לונגען. מיר אָטעמען געוועהנליך אויבערפלעכליך אַזוי, אַז אין די אונטערשטע טיילען פון די לונגען פערבלייבט תמיד אַ שיכט קוילען־שטאָף. דערביבער שלאָגט פון די טיילען אַנאויסגעדרעצט אין אָטעמען מיט. וואָס דאָס דאַרף מען אַדורכפיהרען יעדען טאָג, דורך עטליכע מינוט אויף פרישע לופט, ווי דאָס האָט געטוהן דורך זיין גאַנץ לעבען דער גרעסטער דייטשער פילאָזאָף עמאַנועל קאַנט.

דער שלעכטער גערוך פון מויל איז אומגעוועהנליך פערשפּרייט. דעם פּראָפעסאָר פון אוניווערזיטעט ווי דער דאַמע פון הייל־לייף שלאָגט אַרויס אַט דער כאַראַקטעריסטישער אַראָמאַט. און דער ריח איז אין אַלגעמיין אַ זעהר שטאַרקער און מען קען זיך נישט צו איהם צוגעוואוינען ווי צו אַ שוואַכען ריח. ווען מענשען וואָלטען זיך נישט פערלאָזט אויף זייער אייגענעם באַטייגער'שען געפיהל און געלאָזט זייער מויל קאָנטראָלירען דורך פערזאָנען, וואָס ליידען נישט אויך אַ נאַז־קאַטאַר, וואָלט אַן אַ ספק פיל זעלטענער זיך געהערט דער אונאַנגענעהמער ריח. דער גערוך פון מויל וואָלט געוואָרען אין דער ליבע־קונסט פון דער פרוי גראַד אַזוי בעוואוסטזיניגער אָביעקט פאַר פּלעגע, ווי דער געזיכטס־הויט און די האָר, און אין לעבען פון מאַן — ווי דאָס ראַזירט געזיכט. און דאָס מאַכט געשלעכט וואָלט דערביי שוויגענדיג בעשטעטיגט תיינריך היינע: „ווען דער רבונו של עולם האָט בעשאַפען די פרוי, איז ער געווען אַנאַרכיסט, גראָד ווי די פרוי, וואָלט אויך [illegible] די ציפּעלע'ס פון זיין מויל.

דער ריח פון ניקאָטין, וואָס קומט פון מויל, אַפילו דער ריח פון שאָקאָלאַד, נאָכמעהר, פון ספּעציעלע מיטלען געגען דעם גערוך, בעדייטנגט אַפילו נישט, ווייל ער שלאָגט זיך דורך, ווי שוויים דורך קעלניש־וואַסער און פודער ביי צוגאַכמעטער טענצעריקעס. און ס'איז באמת אַ גוטע זאַך, וואָס מענשען בעת'ן היסען פער־שטעלען זיך ס'מויל, דגם ס'וואָלט געווען גלייך ווי זאָלען זיך בעת מעשה אויך אַפּווענדען פון צווייטענס [illegible].

פערזאָנען וואָס האָבען אַ טבע פון מאָל צו מאָל צו געבען אַ האַסטיגען אָטעם אויס, וואָס וועהניגער זיך צו לאָזען אַזוי וואָלגעהן, ווען דער זייל לופט קומט גלייך אַרויף אויף אַ צווייטען, און ס'וואָלט אַ גוטע געווען געוואוינשען, נישט אַזוי פיל צוליב פּראָפילאַקטישע טעמים, ווי עסטעטישע, אַז מען זאָל בעת אַ שמועס, וואָס ווערט געפיהרט פון דער נאָהענט, אין צווייטען נישט אַריינעטעמען דאָס איז קודם נוגע פריזערס, וואָס רעדען איבער'ן פּנים פון קליענט, דענטיסטען, וואָס רעדען אַריין אין אָפענעם מויל פון זייער פּאַציענט וכדומה.

און מיט אַ גרעסער רעכט. קען מען היינט שטאָלצירען מיט אַ געליבטע וואָס האָט אָנגענומען אָטעם, איידער אַמאָל און אַלטען גריכענלאַנד מיט „אַ טרוקענע געליבטער" דאָס הייסט מיט אַ געליבטע, וואָס האָט ליטעראַל קיינמאָל נישט געהאַט קיין שלום פון נאָז, די ציוויליזירטע וועלט מיט איהרע ראַפינירטע מייסטערשטיק איז אין דעם פּרט אָפּגעשטאַנען לגבי די ווילדע אַפריקאַנער מאַסיי־מענער, וועלכע טראָגען תמיד אויף זייערע נאַקעטע אָפּגעברענטע לייבער פּרימיטיווע מיטלען צו ריינגען די ציין. און איינער פון די ערשטע פּאָסטולאַטען פון דער פּרוואַטע עסטעטיק דאַרף זיין די קראָקאָדיל־בעציהונג צום מויל. דער קראָקאָדיל, וועלכער פרעסט אַלץ אויף, וואָס לעבט נאָר, וועלכער איז בעקאַנט דערפאַר, אַז ער זאָל מיט זיינע שיינע אָטענדע שוויימט ער נאָך די שפּייזען, ווען ער פרעסט, וואָס ס'זיצען פערליבטע פּאַרלעך, און אַהן שום רויש, ציהט ער אַריין כהרף עין איינעם פון די אין זיין פּיסק, אַט דער זעלבער גרויסער קראָקאָדיל צעלייגט זיך אַפט אויפ'ן הייסען זאַמד נעבען ברעג, עפענט ברייט אויף זיין פּיסק און דערלויבט מולקאָס אומבעשטראַפט דאָרט אַריינקריכען און אַרומנישטערען אַ געוויסע עגזאָטישע פויגעלע, און דאָס דערפאַר, ווייל ס'ריינגיט אויס זיין מויל, יעדער פערשטעהט נאַטירלעך, אַז די קראָקאָדיל־בעציהונג פון מענש צו זיין מויל דאַרף נישט בעשטעהן אין דעם ער זאָל אויך אַריינלאָזען פויגעלעך אין מויל־ נאָר אין דעם זאָל איבערנעהמען דעם ערנסט פון קראָקאָדיל לגבי אַן אויסגעריינגט מויל.

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט" 108.

הולך בתום ילך בטח,
ומעקש דרכיו יודע
גויל אלו וקיעי, קני בל חורש תא:
דין אלו ימי וכל מי בנישו תא:
דירי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:
קענען נישט איבערגעבען דאָס רעיעלקייט פון דער וועלט־בעוואוסטער
רעכטסקאָנסולטענטען־ביוראָ פון ה'
מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געהיימע סענהאַפט געשריבען אַלערליי בימעס:
ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, סלאַוואָלעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, וועגען דירות אין אורלאַנד ראָזיענמאַשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ,
פּעטריקאָווער 17.

די העלדין פון אינדוסטריע

ערצעהלונג

פון אסיף דימאוו

געקסטען איז זי געווען קיינער נישט. היינט רעדט גאנץ אמעריקא פון איהר. ווייניגער ווי דריי שעה האט שוין דאס גאנצע לאנד געוואוסט איהר נאמען:

— עני בראון.

יעדע שטאט. יעדעס שטעדטעל פון'ם אטלאנטיק ביזן פאציפיק, דאס נאפעלע דאס איינפאל-מענשליכע, וואס דאס מיידעל האט צימ'ס, פון פלארידא ביז אלאסקא, האט בעוואונדערט דאס גרויע בעהיזוען.

איהר בילד איז געווען געדרוקט אין יעדער צייטונג, און יעדער איינוואוינער פון אמעריקא האט עס געקאנט זעהן. די יונגע לייט האבען געדאפט, מיט א ציטערנדען הארצען, אז זי וועט זיין שעהן. און אזוי האבען איך געהאפט די אגענטען פון די קינא-געזעלשאפטען און פון די קאפעארעטען. אבער מען מוז זאגען דעם אמת: שעהן איז זי נישט געווען.

דאס הייסט, מיאוס איז זי אויך נישט געווען. דאס קאן מען נישט בעהויפטען. דאס וואלט געווען א ליגען — זאגען, אז עני בראון איז געווען א מיאוסע. אבער עס וואלט אפשר בעסער געווען פאר איהר צו האבען א מיאוס'ן פנים, איידער צו בעזיצען אזא פראכטע, גאר-נישט ארויגעלע, הייסט נישט אינטערעסאנטע אויסזעהן. איהרע אויגען זענען געווען קליין, אהן אויסדרוק — אדער בעסער געזאגט: מיט א פערשלאפענעם אויסדרוק; איהרע ליפען זענען געווען האלב אפען, ווי עס קומט אפטמאל פאר ביי קינדער, וועלכע האבען מאנדלען אין נאז — עס איז שווער צו אטעמען און די מויל דערפאר האלטען זייער מויל אפען. אויפ'ן בילד איז עס נישט געווען מעגליך צו וויסען, צי איז הויך, צי קליין — אבער מענשען, וואס האבען געקענט דאס מיידעל, האבען דערצעהלט, אז זי איז נישט הויך, כמעט קליין, א קארליק.

גו, און עס געווען אגאנץ זי צו בעוואונדערען. אזא קליין, אזא זשוואך מיידעל — און האט בעוויזען אזא העלדענטאט!

— א העלדענטאט! — האט געשריבען איינע פון די גרעסטע צייטונגען אין אמעריקא, וואס האט געהאט א גרויסען סאציאלען און פאליטישען איינפלוס. — אן אמת'ע העלדין איז דאס מיידעל. אבער נישט א העלדין אין דעם אלטען זין. זי האט געפינען א נייעם וועג צו ווייזען, אז אויך אין שלום-צייט, און ווערען טאג-לעבען קאן מען ווייל א העלדין און צעהייזען וואונדער.

— העלדין פון אינדוסטריע — אזוי האט מען איצט גערופען א העלדין פון אינדוסטריע איז זי. מיר דארפען אויסטראכטען אזעלכע מעדאלען, וועלכע דאס פאלק אדער דאס לאנד גיט געבען אזעלכע העלדען, ווי עני בראון. ווער ווייסט, אפשר וועט מאכען אזא צייט קומען און מענשען וועלען שטאלצירען צו האבען אזעלכע מעדאלען?

פון ענין. די צייטונגען האבען אפגעדרוקט איהר ביאגראפיע — וואו זי איז געבוירען געווארען, ווער איהר מאמע איז, ווער דער טאטע, וואסערע ביכער זי לייענט, וועלכע שפילען זי האט ליב און וואס זי טראגט ווענען פראפ. איינשטיין איז קורצע קלייד'ער. און ווידער איז ווידעראמאל האבען די צייטונגען דערצעהלט נאך און איינצעלהייטען פון איהר „העלדענטאט אויף א נייעם שטיינער".

די האזגע העלדענטאט איז בעשטאנען אין פאלגענדעס: עני איז געווען א מאשינאסטקע אין א פערזיכערונגס-קאמפאניע. דאס ביורא פון דער דאזיגער קאמפאניע איז געווען אויפ'ן עלפטען שטאק. עס איז געווען נישט א גרויסע קאמפאניע, וועלכע האט געהאלטען אין וואקסען. אויפ'ן צעהנטען שטאק, דאס הייסט פונקט אונטער דעם ביורא, אין וועלכען עני האט געארבייט, האט אויסגעבראכען א פייער, געברענט האט א לאגער פון דיך און פאטערוואַרג. ווי אזוי דאס פייער האט זיך אנגעפאנגען איז נאך נישט געווען קלאהר. אבער דאס איז דאך נישט געווען וויכטיג. די הויפטזאך איז געווען, אז דאס פייער איז געווארען אלץ גרעסער און גרעסער אין דער טשאד און רויך איז אריינגעדרונגען אין דעם אויבערשטען שטאק. דער ערשטער איז געקלאפט דער פרעזידענט. אבער די צייטונגען דערצעהלען, אז עני האט גאר אויסגעפיעט אפצושטעלען דעם פרעזידענט און דווקא אין דער ווינדע, און געלאזט איהם אונטערשרייבען צוויי דריי פאפירען, וועלכע זי האט געדארפט האבען פאר איהר ארבייט.

נאך דעם פרעזידענט זענען אוועקגעלאפען די צוויי וויצע-פרעזידענטען, דערנאך דער דירעקטאר, דער קאסיר, דער בוכהאלטער. אלע יונגע מענער, אלע מיידלעך און געבליבען איז נאר עני.

— לויפט, ראטעוועט זיך, — האבען צו איהר געשריען אלע אנגעשטעלטע. — עס איז נאך צייט.

— עס איז נאך נישט צייט, — האט עני געענטפערט, און אנגעהויבען אויף דעם גרויסען וואשטייגער, — עס פעהלט נאך צוועלף מינוטען צו פינף.

— אבער אונטען ברענט דאך! — האט אויסגעשריען דער בוכהאלטער.

— עס ברענט נאך נישט, — האט עני געזאגט.

דער בוכהאלטער האט נאך עפעס גערעדט, נאר אזוי ווי זי האט אנגעפאנגען צו קלאפען אויף דער מאשין האט זי שוין גאר נישט פערשטאנען פון זיינע רייד. ער האט א מאך געטאן מיט דער האנד ...

עני האט געקלאפט אויף דער מאשין ווייטער. דער זייגער האט שוין געוויזען דריי מינוטען צו פינף. זי האט געארבייט, געקלאפט, געשריבען, אדרעסירט בריף, ווידער געקלאפט. פון צייט צו צייט האט זי געהוסט, ווייל אין צימער איז געווארען רויכיג.

אין פענסטער האט זיך בעוויזען א פייערלעשער.

— וואס טוט איהר דא? האט ער אויסגעשריען, — ווערט איהר דען נישט, אז עס ברענט!

— אוי האט איהר מיך דערשראקען, — האט זי זיך אנגערופען.

— און ווער קריכט עס דורך א פענסטער? קאנט איהר נישט גהן דורך דער טיר?

— קומט-מיט וואפארט!! — האט קאמאנדירט דער פייערלעשער.

— עס איז נאך נישט פינף, אוועקגעהן פריהער הייסט גנב'ענען צייט ביי דער פירמע.

און זי האט אנגעהויבען צו זוכען א פאסט-מארקע און אנגעקלעפט די מארקע אויף דעם קאנווערט.

— איהר וועט גהן אדער נישט!? — האט א געשריי געטאן דער פייערלעשער.

און דעם מאמענט האט דער זייגער געשלאגען פינף.

— שרייט נישט אזוי. איך געה שוין, — האט עני געזאגט. זיך אנגעטאן, נישט פערגעסען מיטנעמען דעם בריף צום צושיקען מיט דעם פייערלעשער און זיך צו דער לייטער עוד...

...און דען א האנדער, אז גאנץ אמעריקא האט זיך געקאכט מיט עני בראון?

דאס פייער האט געפונעוועט די גאנצע נאכט. דער שאדען איז געווען מעהר פון א פערטעל מיליאן דאלאר. דאס ביורא אוימען האט, אייגענטליך, ווייניג געליטען — מעהר פון וואסער ווי פון פייער. ארבייטען, אויפ'ן הייטיגען טאג, אבער איז אלץ שוין ווידער געווען אין ארדנונג און די ארבייט איז געגאנגען ווייטער.

עני בראון איז געקומען אין ביורא אזוי ווי נארנישט מיט גארנישט האלט פאסירט. אזוי פראסט און איינפאך, ווי יעדען—

— אייער פוס זאל נישט זיין אין מיין ביורא די מינוט אויב ... מען פון די שערהאלדערס, און האט אויסגעשריען:

דער איינציגער מאשין-מיידעל און נישט זי איינע פון די פראמינענטע פיגורען אין אמעריקא. איהר טיש און איהר מאשין אויף וועלכע זי האט געארבייט די גאנצע צייט איז געווען בעפרצט מיט בלומען. דאס האבען געבראכט איהרע חברים און באקאנטע. זי איז געווארען גאנץ רויט פון פערלעגענהייט און האט געזאגט:

— צו וואס?

אבער מען האט איהר נישט געלאזט רעדען. אלע האבען אנגעהויבען הויך צו אפלאדירען. אין דעם מאמענט האט זיך געעפענט די טיר און דער דירעקטאר האט איינגעשטעקט זיין נאז.

— פון עני בראון? האט ער מיט גרויס רעספעקט אויסגערעדט, מיר וואלטען דאך שוין אויף איך ביטע.

און ער האט איהר אריינגעפיהרט אין דעם פריוואט-צימער פון דעם פרעזידענט.

דארט זענען שוין געווען אלע פראמינענטען פון דער פירמע. דאס הייסט, די, וועלכע זענען אוועקגעלאפען, די ערשטע פון פייער און נאך א פאר מענשען — עס איז געווען זעהר פייערליך. עני האט נישט געוואוסט, וואס זי זאל טון פאר פערלעגענהייט.

ווי נאר זי איז אריינגעטרעטען די שוועל, האבען זיך אלע אויפגעהויבען און זיך פערבויגען. דער עלטסטער אקציאנער האט געהאלטען אין דער האנד א גרויסען שעהנעם בוקעט פון וויסע רויזען און האט געזאגט א פאר ווערטער:

— ער איז שטאלץ מיט דעם, וואס ער איז אן אקציאנער פון אזא פירמע, וואו עני איז א מאשינאסטקע. ער איז שוין אלט, אבער דאס וועט איהם געבען מוט נאך עלטער צו ווערען.

און ער האט איהר איבערגעגעבען, דעם שעהנעם בוקעט בלומען.

נאכדעם האט גערעדט דער פרעזידענט. ער איז אויך יונגער שטאלץ. די וויצע-פרעזידענטען האבען אויך שטאלצירט. דער דירעקטאר, האט אויך שטאלצירט. מיט איין ווארט, עס איז געווען רירענד און פאטעטיש, אבער זיי האבען עס מאקע געמיינט.

פון געבען ענין א הוספה האט מען נישט גערעדט, אבער דאס וואלט געווען צו פראזאאיש. יעדער איינציגער האט דאך געוואוסט, אז אזוי וועט עס אויך זיין.

נאכדעם ווען עני האט שוין געוואלט אוועקגעהן, האט דער פרעזידענט צו איהר געזאגט אין א האלבען טאן:

— איך האב אייך געגעבען אויסצוהלען די פאליסע פאר דעם לאגער, וועלכער איז פערברענט געווארען אין דעם שטאק אונטער אונז. גיט מיר דאס צוריק, ווייל איצט האט מען די שוין נישט.

— דאס הייסט צוריק — האט עני געענטפערט. — דאס איז דאך געווען די ארבייט, וועלכע איך האב פערענדיגט בעת עס האט געברענט.

— גאט אין הימעל! — האט אויסגעשריען דער פרעזידענט.

— אבער גאט צו דאנקען, איך האב נישט אונטערגעשריבען די דאזיגע פאליסע.

— אוודאי האט איהר אונטערגעשריבען. איהר האט פערגעסען? אין דער ווינדע, בעת איהר זענט אוועקגעלאפען.

— און איהר האט אפגעשיקט די פאליסע?

— יא, נאך רעכטצייטיגען אווענד, — האט עני געענטפערט.

דער פרעזידענט האט אין כעס א-ויסגעריסען דעם שעהנעם בוקעט רויזען, וועלכען די העלדין פון אינדוסטריע האט בעקומען פון די שערהאלדערס, און האט אויסגעשריען:

— אייער פוס זאל נישט זיין אין מיין ביורא די מינוט ארויס!

אפגעהאקט די לונגען...

(שטיפעריי)

פון ב. קאוונער

איך ליג אין פארק און קוק אויפ'ן הימעל און איך זוך א וועג צו גאט.

איך טראכט:

אויב איך זאל געפינען א וועג, וועל איך אידיש אין הימעל און זיך צווויינען פאר דעם רבונו של עולם און נישט אפטרעטען פון איהם ביז... ביז ער וועט מיך בעפרייען פון אלע נודניקעס, וואס דערגרעבען מיר די יארען, וואס נעמען צו מיינע טעג און נעכט און אלע שבתים און אלע יום-טובים.

איך וועל זאגען צו גאט, וועל איך זאגען:

„גאט, אדער נעהם מיך אוועק פון די נודניקעס אדער נעהם צו די נודניקעס פון מיר!

„פאר מיר מיט די נודניקעס איז קיין ארט בשום אופן אויף דער ערד!"

און אויב גאט וועט מיין תפילה נישט פערנעהמען, וועל איך אנהויבען עסען יום-כפור און תשעה באב און אויפהערען דאווענען און וועל נישט וואשען זיך צום עסען אהן א היטעל און נישט בענטשען נאכ'ן עסען.

איך העל איהם ווייזען ווער עלטער איז!

אט אזוי האב איך געטראכט, בשעת איך בין געזעסען אין פארק און געקוקט אויפ'ן הימעל און געזוכט א וועג, וואס פירט צו גאט...

פלוצים זעצט זיך אוועק לעבען מיר א ידעלע און די ידעלעך: א קליינס, א דארס, אנ'אויסגעטריקנט, מיט א קליין בערדיל, מיט קליינע אויגעלעך. מיט קורצע פיסלעך. דינע ווי שפינדעלעך, מען קען זעהן מעהר באקסער ווי יודי. יא, א באקסער אנגעטון אין אלטע מלבושים מיט א שטרויען קאפעלדשעל אויפ'ן קאפ, וואס האט ג'כער אויסגעזעהן ווי אנ'אלטע מצה.

— איך האב אייך דערקענט! — לאזט מיך דאס ידעלע וויסען אין הייבנע ווערטער — איך האב אייך אמאל געזעהן: ס'איז שוין איז דעם א יאהר 14 און אפשר 15. וואס רעד איך! ס'איז שוין מעהר: עס קאן שוין אדאי זיין א יאהר 19! איך האב אייך דעמאלט געהערט לייענען אייערע שטיפערייען... אזוי, איהר זענט דאס; עס פרעגט מיך איך צו זעהן א פיישען, א געזונטען; איהר קוקט אויס, זעהר פיין; עס געהט אייך, אפנים, נישט שלעכט; עס טוט מיר באמת הנאה; זעהט איהר, מיר געהט עס נישט אזוי גוט; איך בין אויף גרויסע צרות, הן איז דער פרנסה, הן אין מיין פאמיליע-לעבען, הן אין אנדערע זאכען.

נישטא קיין מזל ביי גאט! זינט איך בין פערהייראט געהט מיר אלץ מיט דער פוטער אויס.

איך האב אלס בחור אויך נישט געלעקט קיין האניג; אבער איצט...

וואס דארפט איהר מעהר, ביי מיין פרוי איז רעכט זי זאל מיך היסען געהן ארבייטען... מיך, אזא שלאף מענשעל, קוים וואס איך דשיפע, קיים וואס איך ציה אפ דעם אטעם, — מיך שיקט זי ארבייטען. וואס א פרוי איז!

און מאמער זאג איך צו איהר: „לאה גיטעל, מאך זיך נישט נאריש. מענשען וועלען לאכען פון דיר; וואס הייסט דו שיקסט אזא שלאף מענשעל ארבייטען? נישט איך קען, נישט איך וויל, נישט ס'איז דא ביי וואס צו ארבייטען. איך האב שוין א סך געארבייט זינט דו קאנסט מיך?"

4 הערט זי מיך אויס און ענטפערט מיר:

4 — אויב דו קענסט נישט ארבייטען און פערדינען און מיך מפרנס זיין, ווייל איך דיר נישט האבען

4 איז הויז; געה וואו די אויגען טראגען דיך!

וואס זאגט איהר נישט אויף אזא שטיקעל סחורה? און מיינט נישט, אז זי איז גלאט א פרוסטע פון א גאנץ יאהר; זי איז דווקא א שעהנע, א געזונטע, א לעבעדיגע, נישט קיין נארישע.

נאר מיך האט זי פיינט; פיינט וואס פיינט הייסט, זי קען מיך נישט אנקוקען!

דאס ידעלע מיט'ן קליינעם בערדעלע האט זיך צעהוסט מיט א קליין הוסטעלע, קוים וואס מען האט עס געהערט, דאך צעגערוקט נעהנטער צו מיר און ווייטער גערעדט מיט הייבנע ווערטערלאך:

4 אויב איך האב שוין יא, ווי זאגט מען עס, די גרויסע זכ'ה, צו זיצען אזוי נאהענט לעבען אייך, וויל איך זיך טאקע מיט אייך אנ'עצה האלטען מכוח מיין פאמיליען-לעבען.

— ראשית חכמה וויל איך וויסען: וואס זאל איך טון צו מיין געזונט? איך בין אזוי שלאף ווי א טויטע פליג... אפשר נאך שלאפער; וואס זאל איך טון? איך האלט דאך אין איין הוסטען און ס'העלפט נישט.

— הערט אויף געהן צו דאקטוירים וועט איהר זיכער געזונט ווערען — זאג איך.

— און וואס טוט מען מיט מיין הוסט, וואס ער מאטערט מיך אויס גאנצע נעכט? ביי טאג הוסט איך כמעט גארנישט, נאר ביינאכט.

— די בעסטע זאך איז נישט צו שלאפען; רעדט דיך איין, אז ס'איז קיין נאכט נישטא.

— איך דאנק אייך פאר דער עצה... און וואס טוט מען מיט מיין פרוי? טאג ווי נאכט זיצט זי אויף דער קאנאפע מיט איהר „פריינטעל", דעם פיאנא-לעהרער, און נאר זיי סודיען זיך...

— מען פערקויפט די קאנאפע, — זאג איך.

— זאל זיך אייך דאכטען, אז איך האב זי שוין פערקויפט.

— נו?

— האט זי זיך אוועקגעזעצט מיט איהם אויפ'ן בעט!

— נו?

— האב איך דאס בעט אויך פערקויפט. — אויס בעט.

— וואס-זשע איז געווען ווייטער?

— ווייטער? האבען זיי זיך אויסגעקליבען דעם פארק; וואלט דער פארק בעהערט צו מיר, וואלט איך דער פארק אויך פערקויפט. אבי דער ממזר זאל נישט האבען וואו צו זיצען; געהערט אבער דער פארק צו יעדער שטאט. היינט פאלגט מיך א גאנג! און ווען אפילו דער פארק וואלט געהערט צו מיר, קריגט מען שוין מיינט איהר א קונה?

— אפשר וואלט איהר געפרובט מאכען א סקאנדאל? — זאג איך.

— דאס האב איך מורא, אט א דאס פיאנא-לעהרערל האט צעהן מאל אזוי פיל כח ווי איך; איהר וואלט אנקוקען ביי איהם מוסקולן, שטאל!

— פון וואנען ווייסט איהר דאס?

— פון וואנען איך ווייס דאס? א שעהנע פראגע, כלעבען! איך האב שוין פערזוכט דעם טעם פון זיינע מוסקולען.

— און איהר האט געשוויגען?

— זאל זיך דאך אייך דאכטען, אז איך האב נישט געשוויגען: איך האב געמאכט אזעלכע קולו'ת, אז מען האט מיך געהערט אויף דער 2-טע גאס ווייט! ער האט מיר דערלאנגט אין די זייטען. אין דער ברוסט, וואו נאר ער האט געקענט צוקומען; און וויפיל דארף עס אנ'ארנצען האבען אזא ידעל ווי איך?

דאס ידעל האט זיך צוהוסט און געענדיגט:

— איהר הערט ווי איך הוסט. דאס האט מיך דער ממזר אפגעהאקט די לונגען — — —

טריקאטאזש-פאבריק

W. ZBAR i S-ka

Łódź, Wólczańska 66, tel. 162-48

ווינטער-טריקאטאזש, שמאלע לערליי סארטען

בעסטע קוואליטעט! / פינקטליכע אויספיהרונג! / ביליגע פרייזען!

אנבאהמען צום דראפען אויף לויז!

דער קונדס

הומאר — סאטירע

צוזאמענגעשטעלט דורך א. שארפצינגעל

פאליטיק פון דער וואד

אז אנדערע פלאקערט א פייער און אין דשע־נעווא טוט זיך אויך עפעס, פעריהאן, זאגט מען, א פעלקער־ליגע, יעצט זי דארט און קנעלט פון צייט צו צייט, קנעלט יעדעס מאל ווענען עפעס אנדערש, איצט קנעלט מען דארט וועגן פויליש־דייטשען האנדעלס־טראקטאט.

פון אונזער קונדס'טישען שטאנדפונקט קומט אויס, אז אזא ענין געהערט נישט צו דער פעלקער־ליגע, די דאזיגע ליגע איז דאך, זאגט מען, א ריין אידעאלע אינסטיטוציע, טא ווי קומט אהער אריין צו מסחר?

דעם ענין פויליש־דייטשען האנדעלס־טראקטאט דארף מען, איינענטליך, איבערגעבען צו בעטראכטען צו א סוחרים־ארגאניזאציע. נאר אזא מין ארגאניזאציע, איז מאסנעבענד צו זאגען וועגען דעם א ווארט, אבער נישט, אזא פראלעטאריער ווי מאקדא־נאלד. ווי קומט ער צו רעדען וועגען מסחר־ענינים?

בקיצור, די מעשה געפעלט אונז נישט.

נישט געטראפען,

נאר די עצה איז א גוטע

אין ווארשא האבען געזעסען עטליכע יודען און צווישען זיך געשמועסט, כדי צו פערטרייבען די צייט פון פאהרען.

צווישען אנדערע געשפרעכען רופט זיך אן איי־נער פון זיי:

— איך וועל אייך זאגען א קשיא, אז איך וועל מיסען, וואס יענער טראכט, איך זאגט ער, וועל איינגעווינען הונדערט זל. און אז עס וועט פון אייך איינגעווינען הונדערט זל. וועל איך טרעפען — וועט דאס געלט זיין מיינס, אויב נישט — וועט יענער זיך נעהמען דאס געלט.

האט זיך באלד געפונען איינער, וואס האט איינגעלעגט הונדערט זל. ביי א דריטער פערזאן אין דער יוד האט אויך איינגעלעגט הונדערט זל.

— נו טרעפט וואס טראכט איך? — האט זיך יענער יוד אנגערופען.

— דו טראכטסט, אז עס וואלט כדאי געווען, צו באנקראטירען.

— דו האסט אפילו נישט געטראפען — האט דער יוד געזאגט נאר דאס געלט קאנסטו צונעהמען. ווייל די עצה איז א גוטע...

שא.

וואס עס פאסירט ארץ

נאך דער פעראייניגונג פון די יודישע האנד־ווערקער.

נאך דער פעראייניגונגס - קאנפערענץ פון די יודישע האנטווערקער, האט אונז אונזער רעפאר־טער געבראכט א ידיעה, פון פאקטען, וואס ער האט אליין געזעהען.

ער האט געזעהן אט וואס:

אויף דער סאמע פעטריקאווער גאס איז דיר, ארדינאגס געגאנגען שפאצירען מיטן סטאשע גע־לאסען און ביידע האבען זיך געהאלטען פעסט אונ־טערן ארעם;

פרינס האסמאן האט זיך געקושט מיט בעקקא־ווישניאק אויף דער קאשטשושקי אליי.

ארח. ווייצמאן איז געזעסען אין גראנד - קאפע און פריינדליך געשמועסט מיטן ד״ר שווייג און ביי־דע האבען געטרונקען פון די פיסקלעך צו בישלעך קאווע;

וויצע - פרעזעס קאשטשיערסקי האט פאר גרויס ליבשאפט געהאלטען שווארצבערגן אויף די הענד און אים פעסט געטוליעט צו זיך.

בלויז גלאטמאן איז ארומגעגאנגען אויפ'ן פריי־היטס-פלאץ און געזוכט עמיצען פון זיינע געגנער, כדי זיך מיט יענעם צו פריי'ן, נאר לײדער קיינעם נישט געטראפען, איז ער נעבעך געשטאנען א פער־אומערטער און מיט טרויערע אויגען געקוקט אויפ'ן יהלצערנעם צוים פון צוקונפטיגען קאשטשושקי רענקמאל.

די מאדע

— וואס זאגט איהר צו דער נייער מאד, די פרויען טראגען שוין ווידער לאנגע קליידער?

— נישט מיין פרוי, ליבער פריינד, זי טראגט נישט לענגער א קלייד ווי פיר וואכען.

מיש־מאש

וואך־קלאנגען

די אראבער - דעלעגאציע
אין פערדאגה'ט שטארק אצינד:
ס'לאזט זיך נישט די בייזע מעשים
דורכצופיהרען אויף געשווינד.

ס'מעסט זיך נישט־אזוי, ווי ס'ווילט זיך,
פיעל מען קלאפט נישט אפ די שטעל —
לאזט מען נישט פון אלע צו מאכען
הפקר־פעטרישקע — א תל...

וואס זשע זאל מען טון און מאכען
אין אזעלכע טריבע טעג?
אפשר — טראכטען די אראבער —
אפשר גיין אין נאגרי'ס וועג?

אפשר גיין אין קאמף מיט ענגלאנד,
אין א הייליג - שווערען קריג
ביז נצחון איבער... יודען,
ביז א פולשטענדיגען זיג?

„אוי, אללא, וואס דו ביזט איינציג,
מיט דיין נביא מאהאמעט —

„זעהסט, א סוף עס זאל שוין נעהמען,
ס'זאל נישט בלייבען בלויז גערעדט!

„זעהסט, בעטייזט א נס א גרויסען
מיט א וואונדער, מיט א קונץ:
„ווערען זאלען די כפרה
אלע ענגלענדער פאר אונז!"...

„אוי, אללא, וואס דו ביזט איינציג,
וואס ביי דיר איז אלץ אין האנד —
האב רחמנות אויף ישמעל,
מאך איהם נישט צו שפאט און שאנד.

„ס'איז צו דיר געקומען נאנסען,
וואס אלס פארשער איז בעקאנט —
שיק איהם פאר יהודים זוכען
דארט ביי דיר אנ'אנדער לאנד...

„זעה ער זאל עס תיכף מאכען
גיך און פלינק למען השם —
וועלען מיר צו איהם ארויפצו
שיקען ווייבער — א הארעם!"...

יאנקעל בן פלעקעל

סוף פסוק

בירדע: אופאדלאשטשען און נאדזארען האבען מיר שוין, איצט דארף מען זיך איינגאנצען איבערגעבען אין „איזבא" אט געהען מיר אריין.

בעגריסונגען

צו דער פעראייניגונג פון די יודישע האנד - ווערקער, האבען מיר בעקומען פאלגענדע בעגרי - סונגען:

מיר בעגריסען די פעראייניגונג פון די יו־דישע האנדווערקער און מיר ווינשען, אז די פער־איינגונגאל זיך איינשרייבען אין די ראהמען בלויז פון די האנדווערקער און זאל זיך חלילה נישט פערשפרייטען אויך אויף די קליין־הענדלער.

די פעראיינען פון די קליינהענדלער

מיר געריהרט און בעגייסטערט פון דער פער־איינגונג פון די יודישע האנדווערקער, הדיקען מיר אויס אונזער צופרידענקייט, וואס עס האלט נאך נישט ביי אונז מיט דער פעראייניגונגס־מאניע.

די יודישע בענק.

ווען זי איז געפעהרליך

די פרוי דינע בעקלאגט ער זיך, לײדעט אזוי שטארק אויפ'ן האלז, אז זי קען אוש נישט רעדען.

פרעגט מען ביי איהם:

— זי איז געפעהרליך?

— ניין, — זאגט ער — געפעהרליך איז זי נאר ווען זי קען רעדען.

א מעשה

מען דערציעהלט וועגען א יודען אין רוסלאנד, וועלכען מ'איז געגאנגען שיסען, האט מען ביי איהם געפרעגט, וואס איז זיין לעצטער וואונש.

זאגט דער יוד:

— כ'וואלט וועלען וויסען וואס פאר א טאג ס'איז היינט.

זאגט מען איהם:

— זונטאג.

פערטראכט זיך דער יוד, און זאגט אזוי צו זיך אליין, מיט א ביטערן שמייכעלע:

— זונטאג, הא? שעהן הויב איך אן די וואך...

צופ'ל מוחל געוועזן

— נו, ווי ביזטו ארויסגעקומען מיט דיין מאן?

— איך האב איהם אלעס אויסגעזאגט.

— און ער?

— ער האט מיר ענטשולדיגט.

— יעצט איז אלעס ווייטער גוט?

— נישט ביי מיר. איך האב איז זיך יעצט מיט איהם צו גוט, מיט אזא מענש וואס לאזט זיך אזוי גיך געפאלען, קען אנאנשטענדיגע פרוי מעהר נישט וואוינען.

רעלאטיוו

— וואס פאר שלום איז צווישען יודען און אראבער לויט איינשטיינען?

— א רעלאטיווער.

פרייער בעלעמער

צום קהלה־פרעזעס לייביל מינצבערג

דעם 21 יאנואר האט א געוויסער ארבייטער זיך געווענדעט צו דער קהלה מיט א בקשה צו ראט־טעווען זיינע קינדער. די קהלה האט בעשלאסען דעם ארבייטער צו געבען א מיליאן זל. נאר איהר, הר פרעזעס דערלאזט נישט אויסצאהלען די קליינע גיש־מיגע סומע.

איך פרעג: וואו איז סגעלד? פאר וואס גיט איהר נישט דעם ארבייטער דעם מיליאן זל.?

אפיים לאזער זעלמאנאוויטש
פרנס פון קהלה.

תשובהדעם פרנס זעלמאנאוויטש

איך האב דאך אין מיין קהלה פינף און דרייסיג ראזאריעס, וואלען געזונד זיין, נאר פון קיינעם הער איך נישט, רעדען אבי פיל וועגן געלד, ווי פאר א״ך פראלעטאריער.

אז איך וועל אייך געבען געלד, וועט איהר דאך ווערען בורשויען און עס וועט פערטונקעלט ווערען אייער קלאסען - בעוואוסטזיין און איהר וועט נישט האבען וועגען וואס צו שרייבען ברוך אין רעדאקציעס, לייבעל מינצבערג

פרעזעס פון דער קהלה - הקדושה אין לאדז.

צו א ווייטען פריינט

— פארוואס איז מען פרעהליך, ווען מען איז מקדש די לבנה?

— פארוואס נישט, בתדער, מקדש איז מען אין קיין ווייב קריגט מען נישט...

זי האט נישט געזאגט קיין ליגען

מאן: דו האסט מיר געזאגט פאר דער חתונה, אז אין דיין פאמיליע איז נישטא קיין איין נאר.

ווייב: געוויס! דאס איז טאקע געווען אמת איי־דער איך האב מיט דיר חתונה געהאט.

—:=:—

זי איז שוין פערזארגט

ער: טייערע, וועסט קענען אויסקומען מיט די צוואנציג הונדערט א וואך וואס איך פערדין?

זי: איך וועל שוין אויסקומען, אבער וואס וועס־טו טאן?

פערפינסטערען די זון

פאציענט: איהר האט מיר געהייסען ליגען אויף דער זון, איז מיר אבער צו ליכטיג אין די אויגען.

דאקטאר: אט איך וועל אייך דערלאנגען דעם חשבון, וועט אייך פינסטער ווערען אין די אויגען.

א געזונטער קאפ

זלמן (אנווייזענדיג מיט בעוואונדערונג אויף א פליכאוואטען): ער האט דאס א געזונטען קאפ!

קלמן: פון וואנען דערקענסטו עס?

זלמן: ס'זענען איהם שוין ארויסגעפאלען אלע האר! — און דער קאפ האלט זיך...

ער קען נישט מישען

פרוי: איך ווייס נישט וואס עס איז מיט מיין מאן. וויפיל ער געווינט אין קארטען, פערשפילט ער אין פערדלעך.

פריינד: — עס איז א גאנץ געוועהנליכע זאך: די קארטען קען ער מישען, אבער די פערדלעך נישט.

—

— ווען איז די גליקליכסטע צייט ביי פערהייראטע מענשען?

— ווען זיי זענען בריגז איינער אויפ'ן אנדערן, ווייל דאן פערשפארען זיי זיך צו קריגען און אין שטוב איז שטיל, א מחיה.

—:=:—

וואו איז די יונגע יודישע פרוי

זי זאל זיין אריינגעפאלען צו הענדלער מיט לעבעדיגער סחורה

פון פאריז שרייבט מען:

וואו איז אהינגעקומען די יונגע יודישע פרוי משערנא סטאלאוויטש? זייט עטליכע טעג איז די פערשוואונדען געווארען, און די פאמיליע איז זעהר בעאומרואיגט וועגען איהר גורל, ווייל עס געהען ארום שטארקע קלאנגען, אז זי איז אריינגעפאלען אין א נעץ פון פרויענהענדלער. מען פערזיכערט אפילו, אז זי איז שוין איצט אויפ'ן וועג קיין בוענאס איירעס און די אומשטענדען פון איהר פערשווינדען זענען אזעלכע, אז עס לאזט זיך אפילו גלויבען אין די קלאנגען.

משערנא סטאלאוויץ (בוכמאן) איז איצט אלט אינגאנצען 18 יאהר. זי איז א יונג, שעהן מיידעל. מיט א יאהר צוריק האט איהר ברודער סימאן סמאלאוויטש פון ווילנע שאטיא תונטער פאריז זי ארויסגעבראכט פון האמבראווא אין פוילען. דער ברודער האט געוואלט ארויסהעלפען זיין שוועסטער און נישט געקלערט אפילו, אז זיין גוטער ווילען זאל זיך אזוי שלעכט ענדיגען. דאס מיידעל איז געקומען אהער און דא אין פאריז זיך א פנעפ'הרט גארנישט אזוי ווי די פאמיליע האט געוואלט, זי איז גליך אוועק פון ברודער. „גם אין אומעטיג אויפ' זראריק!" — האט זי ערקלערט, האט זי א שוועסטער פון פאריז אריינגענומען צו זיך און די האט אנגעהויבען ארבייטען ביי שניידעריי. באלד האט זי זיך בעקענט מיט אנ'עלטערען יונגערמאן פון א יאהר 35 און אנגעהויבען פיהרען א ליבע. די פאמיליע האט געקוקט קרום אויף דעם פארל, נאר דאס מיידעל איז נישט געוועזען פון די שרעק־עוודיגע און זי איז אוועק וואוינען מיט'ן געליבטען, האט די פאמיליע אנגעהויבען בעמיהען זיך, און דאס פארל האט געשטעלט א חופה און אזוי אפילו האבען געמאכט די מערי.

די פאמיליע האט מיט איהר איבערגעריסען אלע בעציהונגען, מען פלעגט נישט רעדען מיט איהר און כמעט זיך נישט בעגעגענען.

נאר דעם פרייטאג איז עמיץ געקומען צו דער שוועסטער און א פרעגע געטאן:

— אהער האט געהערט דאס נייעס?

— וואס פאר א נייעס?

— מען האט דאך פערקויפט אייער שוועסטער קיין בוענאס איירעס.

— וואס? — האט די שוועסטער פרוי ווייס־פוס זיך צעוויינט. זי איז גליך אוועקגעלאפען צום ברודער תונטער פאריז מיט א געשריי: — לאמיר ראטעווען די שוועסטער.

זיי זענען אוועק צו איהר מאן, נאר ער האט זי קאלט אויפגענומען.

— איהר זענט מיר מעהר נישט קיין משפחה, אייער שוועסטער איז פון מיר אנטלאפען.

— וואס אנטלאפען, וואוהין אנטלאפען?

— נעכטען איז זי אוועקגעקומען און געזאגט, אז זי קען מעהר מיט מיר נישט וואוינען, איך וויל — זאגט זי — אוועק פון דיר. איך וויל פיהרען א פרעהליך און פריי לעבען. איך האב ביי זיך 30 פראנק. איך קאן דיר געבען 20 פראנק און זיך לאזען צעהן. ווילסט מיר ארויסגעבען מיינע זאכען?

דער מאן האט נישט געענטפערט גארנישט. די יונגע פרוי איז ארויס און אריינגעזעצט זיך אין א טעקסי. דער מאן איז איהר נאכגעלאפען און געכאפט פאר'ן קאסטיום און געשריגען:

— בלייב, וואס פאהרסטו?

נאר זי איז אוועק.

אויף צו מארגענס איז א יודישע פרוי, א שוסטערין געקומען אפנעהמען איהרע זאכען.

אלזא, וואו איז זי אהינגעקומען? די פאמיליע האט אנגעהויבען נאכזוכען. מען האט זיי דערצעהלט, אז לעצטענס האט זיך די יונגע פרוי ארומגעדרעהט מיט עפעס אמעריקאנער יונגעלייט רייך געקליידעטע, זיי האבען זי בעשאטען מיט געלד. זיי האבען איהר צוגעזאגט מיטנעהמען זי קיין ארגענטינא און דארטען מאכען דאס אמת'ע לעבען.

קיינער ווייסט נישט, וואו די 18־יעהריגע יודישע פרוי איז אהינגעקומען. בלויז די שוסטערין זאל וויסען וואו זי איז, אבער זי וויל נישט רעדען. די פאמיליע איז פערצווייפעלט. זיי האבען שוין געמאלדען אין פאליציי און אין יודישען פרויען־שוץ.

איהר אויסזעהען: — א הויכע, שעהנע, יונגע פרוי, געקרייזעלטע האר. זי האט געטראגען א גראד־נאטעגעם קאסטיום.

—:=:—

פרויען אהן קליידער

אין א מארש פון בערלין קיין פאריז

פאריז. — א מארש פון טויזענד פרויען אהן קליידער ווערט איצט ארראנזשירט פון בערלין קיין פאריז. דאס ווערט געטאן פון א געזעלשאפט, וואס וויל זיך אומקעהרען „צוריק צו דער נאטור". מען פלאנט, אז די דייטשע אנהענגער פון נאקעטקייט זאלען ארגאניזירט ווערען, אז זיי זאלען מארשירען קיין פאריז, כדי זיי זאלען קענען אנקומען פאר דעם פראנצויזישען נאציאנאלען יום־טוב א.ס. א צייכען פון פרידען און גוטען ווילען צו פראנקרייך.

די געזעלשאפט האט ארויסגעלאזען א מאני־פעסט, אין וועלכען עס ווערט געזאגט: „נאקעט־קייט איז די האפנונג פון די פעלקער. קליידער זענען די קללה פון דער ציוויליזאציע, און צוליב דער פערשידענארטיגקייט אין די קליידער האט מען צו ליידען פון אינטערנאציאנאלע קאנפליקטען. די וועלט מוז קומען צוריק צו דער פרייער נאטור, און מען זאל זיך איינשאפען געזונדערע מוחות און געזונדערע קערפערס דורך דעם, וואס מען וועט אוועקנעהמען פון זיך די בעשרענקונג פון קליידער".

מען פאררעכנט אויך, אז פאר דעם מארש זאלען אויסגעקליבען ווערען פאר דעם פראנצויזישען טאג טויזענד מענער און טויזענד פרויען, וועלכע פערשטעהן די אויפגאבע פון נאקעטקייט. די מענער וועלען דארפען גאהן צו פוס, און די פרויען רייטען אויף פערד. זיי דארפען זיין אין דער מוטער חוה'ס נאטירליכען אויסזעהן.

מען דענקט אבער, אז די פראנצויזישע רעגירונג וועט נישט איינגעהן אויף דעם סארט מארש.

רעגולירט די מתים־פראגע אין ליטע

אין ליטע איז איצט אויסגעארבייט געווארען א געזעץ־פראיעקט וועגען צושטעלען מתים פאר'ן אוניווערזיטעט.

לויט דעם פראיעקט מוזען פאר'ן אנאטאמיקום פון מעדיצינישען פאקולטעט צוגעשטעלט ווערען פאלגענדע מתים:

1) קערפערס פון קרימינאליסטען, וועלכע זענען פער'משפט געווארען מיט טויט־שטראף. 2) קערפערס פון קרימינאליסטען, וועלכע זענען פער־משפט'ע געשטארבען אין טורמע. 3) קערפערס פון די וועלכע זענען געשטארבען זייענדיג אויסגע־האלטען פון מלוכה, צי וועלטע־פערוואלטונגס־אנשטאלטען. 4) קערפערס פון פערזאנען וועמעס קרובים ביז'ן 2־טען טאג האבען נישט פראטעס־טירט. 5) קערפערס פון פערזאנען, וועלכע זענען געשטארבען אין קראנקענהויז און זייערע קרובים האבען זיי במשך פון פינף טעג נישט מקבר גע־ווען און 6) קערפערס פון פערזאנען וועלכע האבען פאר'ן שטארבען ארויסגעזאגט דעם פערלאנג אז זייער קערפער זאל איבערגעגעבען ווערען דעם אנאטאמיקום.

שרעקליכער טאט פון א גייסטיג קראנקען

א משוגענער פריזירער קוילעט 8 קליענטען

קאונא. אין א פריזיר־סאלאן האט זיך דא אפגעשפילט א שרעקליכע דראמע.

אנ'אפיציר איז אריין אין סאלאן, כדי אפצו־ראזירען זיך. דער ארבייטער האט איהם אנגעזייפט דאס פנים און נאכדעם פלוצלונג געווארפען זיך אויף איהם מיט'ן ראזיר־מעסער, וועלענדיג איבערשניידען איהם דעם האלז. דער אפיציר האט, דערפיהלענדיג די סכנה, ארויסגעכאפט א רעוואלווער און אויס־געשאסען אין אנפאלער, וועלכער איז געפאלען א שווער פערוואונדעטער.

דא האט דער אפיציר דערהערט פון הינטער־צימער שווערע קרעכצען, אריינגעהענדיג אהין האט ער געפונען אויף דער ערד 8 מענשען אויסגעצוי־גענע אויף דער פאדלאגע און א קאלוזשע בלוט מיט שוידערליכע וואונדען אויף די העלזער.

7 פון זיי זענען שוין געווען טויט. דער אכטער, א סוחר, האט נאך געלעבט. ער האט דערצעהלט, אז דער האט איהם אנגעזייפט דעם פנים און פלוצ־לונג איבערגעשניטען דעם האלז, נאכדעם איהם אר־יינגעשלעפט אין הינטער־צימער.

די ראזיגע געשיכטע האט ארויסגערופען גרויס אויפרעגונג אין שטאט. דער משוגע־געווארענער אר־בייטער א געוועזענער דינאר מאקראביעץ — 35 יאהר, האט שוין לאנג געארבייט און געשעפט און געהאט א גוטע רעפוטאציע.

צווישען די קרבנות געפינט זיך אויך דער דירעקטאר פון דער ליטווישער נאציאנאלער באנק.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרושעוויטשאַ 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן.

בייעס! סענסאַציע! בייעס! סענסאַציע!

5 געזעגנונגס־פאַרשטעלונגען 5 פאַ"ן אפפאהרען נאך וואַרשע —

פונ'ם אַנסאַמבל פון טעאַטער „ארארט"

פאָלקס־פרייזען פון 1 ביז 3 זל.

שבת, ד. 17-טען, 4 נאָכמיטאַג, שבת, דעם 17-טען, זונטאג, ד. 18-טען, מאנטאג, ד. 19-טן, דינסטאג, ד. 20-טן — לעצטע פאַרשטעלונג 9 אָוונט. ס'ווערט געשפילט

אַ גראַנדיעזער רעווי־פּראָגראַם

„בינעזישער גן־עדן"

16 פריילינגע שלאַגער־נומערן 16 / הומאָר / געזאַנג / סאַטירע

ס'נעהמען אַנטייל פּ־ויען: מ. ראַפּעל, פּ. אוריך, מ. דאלסקאַ, ל. ראָזענבערג. מענער: י. סטרוגאַטש, י. מאַנדעלבליט, נ. רייכענבערג, מ. פּאַטאַשינסקי, י. זוצאַנאָוויטש, ק. גוטמאַן א.אַ. ספּעציעלע קאָסטיומען און דעקאָראַציעס.

רעזשי: יוסף סטרוגאַטש. קאָנפעראַנסיער: נתן רייכענבערג.

מוזיקאַלישע לייטונג: דוד בייגעלמאַן. בילעטען צו בעקומען אין טעאַטער־קאַסע.

שאַראַדען און רעטענישען

Nr. 149.

1) דער, וואס ערציהט, 2) אקטיארויי ענדערע דערמיט ס'פנים, 3) א ערפעטמיטעל צום פערשטענ־דיגען זיך, 4) דאס זעלבע, וואס „פכור", 5) דאס [illegible] 7) א קליינער רב

די ערשטע אותיות פון די ראזיגע ווערטער, געלייענט פון אויבען אראפ און די לעצטע אותיות — פון אונטען ארויף בילדען דאס, וואס עס איז דעם היינטיגען טאג. לויט'ן לוח.

שאַראַדען-ווינקעל
קופּאָן נומער 149

פּרעמיעס:
1) 2 טאפעל שאקאלאד.
2) א בוך.

—:=:—

Nr. 150.

איינס — געפאלען איז און מדבר,
צוויי — א טייל איז פונ'ם ראטוש.
מיט פאלעסטינא האט די זאך א שייכות —
און לאמיר זיין געזונד!... גם אתם!

שאַראַדען-ווינקעל
קופּאָן נומער 150

פּרעמיעס:
1) צוויי בילעטען אין יודישען טעאטער.
2) צוויי בילעטען אין קינא.

—:=:—

בעמערקונג: די קופאנען מיט די נע־לעזטע שאראדען בעט מען אפצוגעבען אין קאנטאר־טען מיט אנגעגעבענע נעמען און אדרעסען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ביז מיט־וואך איינשליסליך.

די נעמען פון די זוכה בגורל וועלען אין קומענ־דיגען פרייטאג־נומער פערעפענטליכט ווערען.

לעזונג פון נומער 145.
רויט־שילד (ראטשילד).
געוואונען האבען פאר'ן בעסטען ענטפער:
1) דוד פאנטש, ראקיטשינער 37, צוויי שט. טאלעטן־זייף.
2) לאזאן טשאלעק, גראסמאן 6, צוויי בילע־טען אין קינא.

—:=:—

לעזונג פון נומער 146.
וואל־סטריט (די בערזענאס אין ניו־יארק).
געוואונען האבען פאר'ן בעסטען ענטפער:
1) קינזאך, זגערזשער 26, א פלאש קעלניש וואסער.
2) ה. צוקער, דרעווניאווסקא 42, א שאכטעל פאפעטעריע.

—:=:—

לעזונג פון נומער 147.
1) דהאט 2) זון, 3) שמי, 4) אלפא, 5) יי"ש, 6) נאר, 7) טראלד, „רזשאינט".
געוואונען האבען פאר'ן בעסטען ענטפער:
1) מ. יסקין אל. 1. מאי 24, א שאכטעל פודער.
2) ג. גילדער, פיעטריקאווער 50, א בוך.

—:=:—

Nr. 148.

אוי! געזעגנט זיך א קינד א קליינס —
דאס איז די ערשטע העלפט
פון נאמען זיינעם.
די צווייטע העלפט איז אויך א לאם —
און ווילט א הר טרעפען, ווער ער איז,
דערמאהנט זיך אין א יור —
א רין א פיינעם.

שאַראַדען-ווינקעל
קופּאָן נומער 148

פּרעמיעס:
1) א שאכטעל פודער.
2) א שאכטעל פאפעטעריע.
3) א פירטעל טוץ פאטאגראפיעס.

א מיידל ערמאָרדעט צוליב אבערגלויבען

לאנדאן, אין לאס פאלמאס (קאנארישע אינזלען) זענען ארעסטירט געווארען 23 מענשען פאר'ן ערמארדען א מיידעל לויט א בעפעהל, וואס זיי האבען בעקומען פון... יענער וועלט.

א יונגערמאן פון א דארף ביי לאס פאלמאס איז פלוצלונג געשטארבען, און זיינע אינגע הא־בען געוואלט זיך פערשטענדיגען מיט איהם דורך א רוח אדער טישעל. איינער פון זייערע בעזוכ־מאכער האט דערצעהלט, אז מען האט איהם אנגע־זאגט פון הימעל, אז דער יונגערמאן געפינט זיך אין גיהנום און כדי איהם אויסצולייזען פון דארט, מוז מען מקריב זיין א מיטגליד פון זיין פאמיליע.

א שוועסטער פון פערשטארבענעם האט אליין זיך אנגעבאטען צו זיין דער קרבן און די עלטערען, ברידער און פריינד האבען זי אזוי לאנג געשלאגען ביז זי איז געפאלען טויט פון די קלעפ.

צאהן־ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אָן פון 10–2 און פון 4–7

Dr. Med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8–11 פאַרמ. און פון 5–9 אָוונד.
זונטאָג און יום־טוב פון 9–1 פאַרמ.
בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

מעבעל!
M. GELERMAN
מעכאַנישע פאַבריק פון מעבעל
Napiórkowskiego 59, tel. 186-71

עספּעציעלע שטענדיגע אויף לאַגער מעבעל, קאָמפּלעטע אמגר לטו ג, ד.ה. שלאָף־צימער, עס־צימער, קאַבינעטען, ווי אויך איינצעלנע מעבעל־שטיקער, לויט די נייסטע אויסלענדישע מאָדעלען.

בעמ.: די פרייזען זענען צוליב'ן קריזיס פערקלענערט געוואָרען מיט 30 פּראָצ.

דאָס מעבעל איז גאַראַנטירט, ווייל כ'בעזיץ אַ'אייגענע טראָקענע צו טרוקענען דאָס האָלץ.

כ'נעהם אויך אָן בוי־אַרבייטען צו קאָנקורענץ־פּרייזען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג 16 יח אייר תר"ץ

מאי

זון-אויפגאנג 3.40
זון-אונטערגאנג 7.25

ליכט-צינדען: 7.19

ווער שטעלט זיך היינט

צו די פאבאר-קאמיסיעס?

היינט, מיטוואך. דארפען זיך שטעלען פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1, אויף זאקאנטנא 82, די מענער פון יאהרגאנג 1909, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 3-טען פאליציי-קאמיסאריאט, און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף די אותיות

היינט — Sz—Szk

מארגען פון T Szl ביז סוף

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2, אגראדאווא 34, דארפען זיך שטעלען די מענער פונ'ם יאהרגאנג 1909, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 4-טען פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות

היינט — E R W

מארגען — M P U Z

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 3, אלעיע קאשטשושקי 21, דארפען זיך שטעלען די מענער פון יאהרגאנג 1908, קאטעגאריע B, וועלכע זענען אנערקענט פאר ציטווילליג נישט פעהיג צו מיליטער-דינסט אין מאי און יוני 1929, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7-טען, פאליציי-קאמיסאריאט, און זייערע פאמיליען - נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות

היינט — Z ביז M

מארגען פון 10 קאמיסאריאט פון Z ביז A

די פאבאר-קאמיסיעס הויבען אן אמטירען 8 א זייגער אין דער פריה. די פאבאר-פליכטיגע דארפען זיך שטעלען מיט די פערזענליכע דאקומענטען, אדער ציינגישען, ארויסגעגעבען דורכ'ן פאליצי-קאמיסאריאט, וועלכע בעשטעטיגען די אידענטישקייט פון דער פערזאן מיט די מיליטערישע אדראטשעניעס, רעגיסטראציע-ציינגישען, וועלכע זענען ארויסגעשטעלט דורכ'ן מאגיסטראט פון לאדז.

אויסצאהלען די ארבייטסלאזע ווינטער-שטיצע

פאר אפריל

(מ) דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט איז מודיע די פעראינטערעסירטע פערזאנען, אז פון מאנטאג דעם 12 מאי אן הויבט מען אן אויסצוצאהלען די ווינטער-אונטערשטיצונגען פאר אפריל 1930 פון די מלוכה-פאנדען, אין לאקאל אויף גדאנסקא 131 פון 9 ביז 2 א זייגער פאר ארבייטסלאזע, וועלכע האבען בעקומען די ווינטער-אונטערשטיצונג פארן חודש מערץ 1930 פון דער אונטערשטיצונגס-קאסע.

דאס אויסצאהלען וועט פארקומען לויט פאלגענדען סדר:

היינט פרייטאג ד. 16

P R S

שבת ד. 17

T U W Z Ż

די ארבייטסלאזע וועלכע קומען נאך שטיצע מוזען ביי זיך האבען

א פערזענליכען דאקומענט אדער אנ'אנדערן אמטליכען בעוויז פון אידענטישקייט.

לעגיטימאציע פון מלוכהשען ארבייט-פערמיטלונגס-אמט (פ.או.פ.פ.), וועלכע בעשטעטיגט דעם פאקט פון בעקומען ווינטער-אונטערשטיצונג פארן חודש מערץ און

דאס פערזיכערונגס-ביכעלע פון קראנקן-קאסע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(וו) ג. אנטאניעוויטש פאביאניצער 50, ק. קאנדזינסקי פיעטרקאווער 164, וו. סאקאלעוויטש פשעיאזד 19, ר. רעמבעלינסקי אנדזשעיא 28, י. צנדצלעוויטש פיעטרקאווער 25. קאספערקעוויטש צערזשער 54, ס. טראווקאווסקא בזשעזשינסקא 56.

דער סקולפטאר אסטשעגא אין לאדז

אין לאדז וויילט איצט דער בעקאנטער יודישער סקולפטאר ה' אברהם אסטשעגא (דער מחבר פון דער פרץ-פנסקי-דינעזאן-מצבה) וועלכער איז געקומען אהער אויף דער איינלאדונג פון עטליכע פערזאן און בעזעלשאפטען וועגען פערשידענע סקולפטור-ארבייטען און דענקמעלער.

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע אויף ווינטער-אונטערשטיצונג אויפן חודש אפריל

דער מאגיסטראט מעלדעט די פעראינטערעסירטע פערזאנען, אז פון מאנטאג דעם 19 מאי אן הויבט מען אן צו רעגיסטרירען אויף מלוכה'שער ווינטער-אונטערשטיצונג פאר אפריל די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען אויסגעשעפט זייערע אונטערשטיצונגען אין ארבייטסלאזען פאנד אין חודש מערץ 1930, און האבען זיך געמאלדען צום קאנטראל אין אפריל, און מאי 1930 אין די אפטיילונגען פון מלוכה'שען ארבייט פערמיטלונגס-אמט (פ. או. פ. פ.)

ארבייטסלאזע, וועלכע האבען אין דער משפחה, וועלכע וואוינט מיט זיי צוזאמען, כאטש איין פערזאן, וועלכע ארבייט, אדער, בעקומט עפעס אנ'אונטערשטיצונג, האבען נישט קיין רעכט צו דער ווינטער-אונטערשטיצונג פאר אפריל.

די רעגיסטראציע וועט פארקומען אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס-אמט אויף גדאנסקא 131 פון 9 ביז 2 לויט פאלגענדען סדר:

מאנטאג, ד. 19 מאי 1930

A B C D E F

דינסטאג, ד. 20

G H I J

מיטוואך, ד. 21

K L Ł

דאנערשטאג, ד. 22

M N O

פרייטאג ד. 29

P R S

שבת ד. 24

T U W Z Ż

די ארבייטסלאזע וועלכע קומען נאך שטיצע מוזען ביי זיך האבען

א פערזענליכען דאקומענט אדער אנ'אנדערן אמטליכען בעוויז פון אידענטישקייט.

לעגיטימאציע פון מלוכה'שען ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט (פ. או. פ. פ.), וועלכע בעשטעטיגט דעם פאקט פון בעקומען ווינטער-אונטערשטיצונג פאר'ן חודש מערץ און

דאס פערזיכערונגס-ביכעלע פון קראנקן-קאסע.

דער טייוועלס קעז נכשל ווערען

ביי דער לאדזשער טשיקאווער קרימינעלער מעשה

(2) נעכטען איז אין קרייז-געריכט פארגעקומען א זעהר אינטערעסאנטער האנדעלס-פראצעס, וועלכער האט זיך פערענדיגט מיט'ן סענסאציאנעל:

אויף דער בעשולדיגונגס-באנק איז געזעסען דער 23-יעהריגער בונם ראזענצווייג פון נאוואטקא 18, לויט דעם בעשולדיגונגס-אקט איז ראזענצווייג'ען פארגעווארפען געווארען אזא פערברעכען: דעם 9. אקטאבער 1929 איז אין געשעפט פון פרץ קאן געקומען דער בעשולדיגטער און אהם געבעטען, או קאן, אלס בעפולמעכטיגטער פון די קרעדיטארען זאל באנקראט פון ראזענצווייג'ען, זאל געהן אויף אנ'אויסגלייכונג, וואס קומט פאר אין סוחרים-פעראיין.

קאן האט זיך געקליבען צו געהן און געוואלט מיטנעהמען די נויטיגע דאקומענטען, צווישען זיי אויך אנ'אסמאך צווישען ראזענצווייגען און זיינע קרעדיטארען. אויפ'ן וועג האט ראזענצווייג ערקלערט, אז ער דארף נאך עפעס ערלעדיגען, און וועט באלד קומען אין סוחרים-פעראיין. אויף דער זיצונג האט קאן ארויסגענומען זיינע פאפירען מיט פערוואונדערונג פעסטגעשטעלט, אז ס'פעהלט אהם דער אסמאך צווישען די קרעדיטארען און ראזענצווייגען. איינער פון קאנ'ס אנגעשטעלטע אברהם סאסנאוויטש האט באלד דערזיף ערקלערט, אז ער האט געזעהען, ווי ראזענצווייג האט צוגענומען דעם אסמאך פון קאנ'ס טיש. צוליב דעם האט קאן איבערגעגעבען דעם נאמען ענין דער פראקוראטור, וועלכער האט געמאכט ראזענצווייגען א פראצעס.

נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס, וועלכער האט זיך פערענדיגט פשוט סענסאציאנעל. ראזענצווייג איז בעפרייט געווארען, דערפאר איז ארעסטירט געווארען דער עדות אברהם סאסנאוויטש פאר פאלש עדות זאגען.

א מעשה פריוואט-לאטעריע

לאדזער קרייז-געריכט סקאסירט אנ'אורטייל פון פאביאניצער געריכט

אין קרייז-געריכט איז בעהאנדעלט געווארען דער פראצעס געגען פאביאניצער רב הרב מענדעל אלטער און אברהם הירש פרענקעל, וועלכע זענען געווען בעשולדיגט אין איינריכטען א פריוואט-לאטעריע, כדי צו זאמלען געלד אויף א תלמוד-תורה.

דער דאזיגער פראצעס איז בעהאנדעלט געווארען בשעתו אין שטעדטישען געריכט אין פאביאניץ און ביידע בעשולדיגטע זענען פער'משפט געווארען צו 200 זל. שטראף.

דאס לאדזער קרייז-געריכט, אלס אפעלאציאנס-אינסטאנץ, איז נאכ'ן בעקענען זיך מיט די פרטים פון דעם פראצעס געקומען צום אויספיהר, אז די בעשולדיגטע האבען זיך נאר געקליבען איינצוארדנען די דאזיגע לאטעריע, נאר דעם פראיעקט נישט אויסגעפיהרט. דאס געריכט האט דערפאר דעם פסק-דין פון דער ערשטער אינסטאנץ אנולירט, און די בעשולדיגטע פריי געשפראכען.

אדרעסן-אינפארמאציעס דורכן טעלעפאן

(מ) פון היינט אן הויבט דאס אדרעסען-ביורא פון מעלדונגס-אמט ביים מאגיסטראט צו ערטיילען אדרעסען אינפארמאציעס דורכ'ן טעלעפאן.

די דאזיגע נייע איינפיהרונג, שטעלט מיט זיך פאר א וויכטיגע פערלייכטערונג פאר פערזאנען און אינסטיטוציעס. וועלכע נעניסען אפט פון די אינפארמאציעס פונ'ם אדרעסען-ביורא. פאר יעדער אינפארמאציע דורכ'ן טעלעפאן וועט אפגעצאהלט 10 גראשען.

יעדער אינסטיטוציע אדער פערזאן, וועלכע וויל נעניסען פון די אדרעסען-אינפארמאציעס דורכ'ן טעלעפאן, דארף אויסקויפען אנ'אבאנאמענט-ביכעלע מיט 25 קארטלעך. דאס ביכעלע בלייבט אין אדרעסען-ביורא און נאך יעדער אינפארמאציע ווערט אראפגעריסען א קארטעל. אינפארמאציעס ווערען ערטיילט נאך 20 מינוט נאך דער בעשטעלונג, דורכ'ן טעלעפאן-נומער 61-120 פון 8 אינדערפריה ביז 9 אין אווענד, זונטאג פון 10 ביז 12 פארטאגס.

ליכטענשטיין במקום באקסענבוים

טשמעות, דאס געריכט האלט נישט פון אזא מין פערטרעטערשאפט

(2) דאס שטעטישע געריכט האט נעכטען בעהאנדעלט דעם פראצעס געגען א געוויסען שלמה ליכטענשטיין בעשולדיגט אין אנ'אפערע.

דעם 29. פעברואר האט ה' באקסענבוים איינגעקויפט אין דער פירמע טאוב און שלעזינגער אויף פיעטרקאווער 38 פינף שטיק סחורה און געבעטען זיי אבשיקען צו אהם אהיים אויף נאוואטקא 18.

ווען דער שליח פון דער פירמע טאוב און שלעזינגער — מאריאן פאנאווסקי איז געקומען אין טויער אויף נאוואטקא 18, איז אהם אנטקעגנגעקומען א יונגערמאן, וואס אינגעגעבען אלס באקסענבוים און צוגענומען ביי פאנאווסקי די סחורה. דער יונגערמאן איז נאר געווען שלמה ליכטענשטיין.

אין א פאר טעג ארום האט באקסענבוים אנגעפרעגט אין דער פירמע טאוב און שלעזינגער, וואו עס איז די סחורה.

וועגען דעם ענין האט מען געמאלדען דער פאליציי, וועלכע האט באלד ענטדעקט דעם שולדיגען אין דער אפערע, און אהם ארעסטירט.

בעת'ן געריכט האט פאנאווסקי רעקאגנאסצירט אין ליכטענשטיינען דעם יונגערמאן, וועלכען האט זיך אנגעגעבען אלס באקסענבוים און צוגענומען די סחורה, קוויטירענדיג אפילו העבריי"ש, אז ער האט די בעקומען.

דער בעשולדיגטער האט זיך אין דעם שווינדעל נישט מודה געווען, דאס געריכט האט פער'משפט דעם בעשולדיגטען אויף 3 חדשים טורמע.

גאז-בעלייכטונג אין די עקען פון דער שטאט

(2) עהרגעכטען איז פארגעקומען א זיצונג פון דער אויפזיכטס-ראט פון דער גאזאנשטאלט. אויף דער דאזיגער זיצונג איז בעהאנדעלט געווארען דער ענין וועגען בעלויכטען די פעריפעריע פון דער שטאט אין די נישט בעלויכטענע גאסען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט וועט די גאזאנשטאלט אנהויבען אויפשטעלען נארלאמפען אין די עקען פון שטאט.

LEKARZ DENTYSTA

ש. ליבערמאן

ציין-כירורג

11 ליסטאפאד (קאנסטאנטינער) 46, טעל. 172-06

נעמט אן פון 1—7 אווענד

צו לעטשניצע - פרייזען.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87

ספעציעל ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער - שוואכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 5—9 אוו.

1-טער קלאנג-פילם-קינא-טעאטער אין לאדז

„SPLENDID"

פרייזען פון די פלעצער 1, 2 און 3 זל.

אונאפרופליך לעצטע 3 טעג!

ערשטער אייראפעאישער 100% קלאנג-פילם

„הערצער-מעלאדיע"

אין די הויפטראלען:

Willy Fritsch i Dita Parlo

גרעסטער ביז-איצטיגער ערפאלג פון קלאנג-פילם.

אויסערדעם: רעוואלאציע פון עקראן פוילישער דיאלאג

אין אנ'אונגעוועהנליכן 20 מינוטענ'דיגען פוילישן קלאנג-פילם. סענסאציע!

אנהויב 4, 6, 8 און 10 אווענד.

בעם.: פאר ענגראסיסטען בעדייטענדער ראבאט!

בעפאר איהר פאהרט אויף ערהאלונג!

קויפט איין אייער קאסמעטיק אין דער רענאמירטער

J. DRUKIER פערפומעריע

Zawadzka 5 tel. 175-92

וועלכע איז פערזעהען מיט דעם רייכסטען אויסוואהל פון נייעסט.

פערפומען, פודערען, קעלניש בלומען־וואסערען, קרעמען, טואלעט־זייפען, א. אז. וו. אין־ און אויסלענדישע

אלעס צו פאבריקס פרייזען

נעכטיגע זיצונג פון שטאט־ראט

די נעכטיגע זיצונג פון שטאט־ראט האט זיך אנגעהויבען מיט א רייה אנפראגען אויף א רעס פון מאגיסטראט: ראטמאן פאפיעלאווסקי פרעגט אז, ווען וועלען געפרעגנט ווערען אין ארדנונג די ערטער אויף פיעטריקאווער גאס, וועלכע זענען נאך אויפגעריסען זייט מ'האט ארורכגעפירט די אספאלט־ארבייטען. ראטמ. ווארעוואווזקי פרעגט ווי לאנג דער מאגיסטראט וועט נאך דולדען די הירשאפט פון דירעקטאר ארוועגטאוויטש אין שטאטישען טעאטער.

דער מאגיסטראט גיט אויף די אנפראגען קיין ענטפער נישט. די ענטפערן וועלען קומען ערשט אויף דער נאהענטסטער זיצונג.

דאן ווערט דורך געהיימע וואהלען אויסגעשטעלט דער ראט פאר דער שטאטישער לייה־ און שפאר־קאסע. אין ראט ווערען געוועהלט פאלגענדע 11 ראטמענער: ד״ר ווילונסקי, אנדזשעאק, קלים, פאטקאווסקי, עהאלה, פאנאנכקי, שאפירא און רוס.

נאכ'ן ערלעדיגען א רייה ווייניג וויכטיגע פראגען, איז דער שטאט־ראט צוגעטרעטען צו בעטראכטען דעם פארשלאג פון מאגיסטראט וועגען ערלויבען אויסצושטעלען וועקסלען אויף א האלב מיליאן זלאטים אויף צו דעקען די חובות די אונטערנעהמער און ליוועראנטען פון די קאנאליזאציע־ארבייטען.

די דאזיגע פראגע רופט ארויס א לאנגע דיסקוסיע. קודם־כל ווערען בעריהרט די פראגע, צו אויסצושטעלען וועקסלען, הייסט נעהמען א הלוואה אדער נישט. אויב דאס וואלט געהייסען א הלוואה וואלט מען צום אנגעהמען דעם פארשלאג געדארפט צוויידריטעל שטימען פון שטאט־ראט, אויב נישט נאר א געוועהנליכע מעהרהייט.

ביים מעריטארישען בעטראכטען די פראגע וועגען אויסצושטעלען די וועקסלען ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע, וועגען דעם, אז דער מאגיסטראט וואלט געדארפט מאכען אנדערשווא אפשפארונגען, למשל, ביי אנגאנטען אין פריווילעגירטע ציטונגען, און אזוי ארום וואלט איבריג געווען אין א.א. שווערער צייט אויסצושטעלען וועקסלען.

אין דער דיסקוסיע נעהמען אנטייל די ראטמענער: ביאלער, וואשקעוויטש, פאנאנאווסקי, ליכטענשטיין, מלמא, און אנד. די מאגיסטראט־פארשטעהער ווייזען אז, אז די אויסגאבען אויף ליציטאציע־אנאנסען געהען נישט פון דער שטאטישער קאסע, נאר ווערען געדעקט דורך די שטייער־צאהלער, אזוי, אז וועגען קיין אפשפארונג, אין דער הינזיכט, קען קיין רייד נישט זיין. צום סוף ווערט בעשלאסען צו בעפולמעכטיגען דעם מאגיסטראט אויסצושטעלען די וועקסלען אויף א האלבען מיליאן זלאטים.

די פראגע וועגען אויסשענקען א פלאץ די פראפעסיאנעלע קלאסען־פעראייגען איז אראפגענומען געווארען פון דער טאג־ארדנונג.

מכה קרעדיטען און שטייער־הנחות

פאבריקאנטען־דעלעגאציע ביים האנדעלס־מיניסטער

(ב) א דעלעגאציע פון לאדזשער אינדוסטריעלער איז די פערזאנען פון פרעזעס בידערמאן, הייעושפיצקי, און אלעשווסקי און אנדערע געווארען אויף אנ'אוידיענץ ביים האנדעלס־ און אינדוסטריע־מיניסטער קוואטקאווסקי.

די דעלעגאציע האט פארגעשטעלט דעם מיניסטער די איצטיגע לאגע אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע און געבעטען פאר דער לאדזשער אינדוסטריע ספעציעלע קרעדיטען און שטייער־הנחות. די דעלעגאציע האט דאן דערלאנגט דעם מיניסטער אנגעשפרעכענדען מעטעריאל.

דער מיניסטער האט צוגעזאגט נעהמען זיך צו בעקענען מיט די פארשלאגען און מעטעריאל און, ווי ווייט מעגליך זיי נאכצוקומען.

אומגעקומען צוויי מענשען

ביי אנ'אויטא־קאטאסטראפע אין קאליש

(א) פון קאליש מעלדעט מען וועגען פאלגענדען טראגישען פאל:

דער בעקאנטער קאלישער אינדוסטריעלער וואצלאוו היבנער (טורעצקא 6) און דער פארוטשניק פון 27. פיעכאטע־פולק קאזימיעזש ראפאלסקי האבען זיך אויסגעקליבען אויף אנ'אויספלוג מיט א מאטאציקל.

ווען די ביידע האבען זיך אין אוועגר געפינען אויף צוריקוועגס האט זיי פערכאפט א רעגען, און דער טיפער פינסטערניש איז דער מאטאציקל אריינגעפאהרען מיט'ן גאנצען אימפעט אויף א בוים און צושמעטערט געווארען. ביידע פאסאזשירען האט מען געפונען מיט צושפאלטענע קעפ און צובראכענע הענט און פיס. היבנער איז געשטארבען אויפ'ן וועג אין שפיטאל און ראפאלסקי אין א שעה שפעטער.

דער טראגישער טויט פון די צוויי פערזאנען האט געמאכט א שרעקליכען רושם אין שטאט.

די גרעסטע אטראקציעס וועלען פארקומען

אויף דער שבועות'דיגער יודישער גארטען־פערוויילונג אין העלענאוו

אלזא, דעם 3. יוני דעם צווייטען טאג שבועות קומט פאר אין דעם ניי־אויפגעפרישטען העלענאווער פארק די ערשטע גרויסע יודישע גארטען־פערוויילונג אין דעם סעזאן.

די דאזיגע פערוויילונג איז דער ערשטער פרוב צו ווייזען, ווי־אזוי פאלקס־פערוויילונגען דארפען איינגעארדענט ווערען. דאס וועט זיין די פרעכטיגסטע פערוויילונג. די גרעסטע אטראקציעס וועלען דארט פארקומען. א סך עטליכע און עסטערס וואס וועלען שפילען אין פערשידענע פונקטען פון גארטען, וועט נאך א ספעציעלער דזשאז־ארקעסטער שפילען ביי דער טאנצדיעלע. וואס איז ספעציעל איינגעארדענט געווארען. עטליכע קארהעס וועלען שטיפען מיט די געסט און זיי אויפהייטערען פון זייערע זארגען. דער גארטען וועט זיין פרעכטיג אילומינירט, איבערן וואסער וועלען געהאנגען ווערען הונדערטער פייערווערק און רעפלעקטארען. ענדליך וועלען אויף דער פערוויילונג פארקומען קאנקורסען פון אלע מעגליכע גימנאסטישע און ספארט־אויספיהרונגען, ווי גימנאסטיק, באקס, שווער־אטלעטיק, לייכט־אטלעטיק, ציקליסטיק א.אז.וו.

די שבועות'דיגע פערוויילונג איז די ערשטע לויט'ן איראפעאישען מוסטער, וואו ביוואוינעריג א.א. איטערעסע ווערען פערגעסען. אלערליי זארגען און קלאפאטען און דער עולם וויילט זיך פון נאכמיטאג ביז'ן גרויסען טאג אריין צווישען „לופט, זון און גרינס".

הילף־אקציע פון „בית לחם"

(—) דעם פערגאנגענעם זונטאג איז אונטערן פארזיץ פון פרעזעס דוד פוקס פארגעקומען די ערשטע פערזאמלונגען הצונג צוזאמען מיט א'נגעלאדענע געסט פון פילאנטראפישען פעראיין „בית־לחם".

אלס הויפט־פונקט איז בעראטען געווארען ווי צו פערברייטערן די טעטיגקייט פון פעראיין און פון ארויסהעלפען די בכבודיגע ארימע יודישע אפגעקומענע.

עס איז בעשלאסען געווארען צו עפענען א שבת־קיך ווי עס זאלען ארויסגעגעבען ווערען שבת־מאהלצייטען פאר 60 פערזאן.

צו דעם צוועק איז באלד געגרינדעט געווארען א קאמיסיע, וועלכע זאל דאס ארורכפיהרען אין פערלויף פון דער וואך.

דער קאנטינגענט עסערס זאל געזוכט ווערען פון די שטיבלעך און שוהלען, און צו דעם צוועק וועט יעדער גבאי פון א שטיבעל אדער שוהל בעקומען צוגעשיקט 1—2 בילעטען אויף צו שיקען די וואס זיי געפינען פאר נויטיג.

מארגען שבת ארום 11 א זייגער וועט צום ערשטען מאהל אין א'געגעם לאקאל פון פעראיין, וואסקארנא 70, ארויסגעגעבען ווערען די שבת מאהלצייטען.

די פערוואלטונג פון „בית־לחם" בעט די יודישע בעל־בתים זאלען קומען בייוואוינען דאס ארויסגעבען די שבת מאהלצייטען.

צוליב טעכנישע סבות

איז איז היינטיגען נומער

נישט אריינגעגאנגען די ביילאגע רשימה

פון ציגער־קייט

אין נעכסטען פרייטאג־נומער וועט זי דערשיינען.

שטיצט די פרעכטיגע זומער־קאלאניע פון „טאז"

היינט א אפצייכנונגס־טאג לטובת דער זומער־קאלאניע

(אויפרוף)

צווישען די פערשידענע געביטען פון דער „טאז"־טעטיגקייט ביי אונז אין שטאט פערנעהמט בלי ספק דאס חשובסטע ארט די זומער־קאלאניע.

אויף א גרויסען פרייען פלאץ רינגס ארום דעם פרעכטיגען סאסנאווער וואלד געפינען זיך דריי פאוויליאנען פאר קינדער. און ווי קען מען אויסשטעלען אבער 200 בעטלעך, און אזוי פיל קינדער ווערען ארויסגעשיקט אויף א'ן סעזאן. כדי צו דערמעגליכען א גרעסערער צאהל קינדער צו גענוסען פון פרישער לופט, פון גוטע דערנעהרונג, — האט די פערוואלטונג פון „טאז" בעשלאסען איינצופיהרען די זומער־אקציע שוין ענדע מאי, אפי' עס ווערט נאר ווארם. די קינדער ווערען געהאלטען אויף דעם דארף ביז ענדע סעפטעמבער, ביז נאך ימים־נוראים.

דעם 26 מאי וועלען ארויספאהרען די ערשטע 200 קינדער. יעדע גרופע וועט פערבלייבען א חודש — אזוי אין דעם זומער וועלען זיין 4 גרופען צו 200 קינדער — צוזאמען 800 קינדער.

ס'איז א שווערע און פעראנטווארטליכע ארבייט — אויסקלייבען די שוואכסטע די נויט־בעדערפטיגסטע קינדער. אין אונזער ביטערער צייט, ווען ארבייטסלאזיגקייט, פרנסה־לאזיגקייט מיט אלע זייערע שווערע פאלגען קוקט אריין אין יעדער שטוב, ווען דאס רוב פון די 18,000 יודישע קינדער, וועלכע בעזוכען די פאלקסשולען, זענען נישט דערעסען, שוואך, אויסגעמאגערט — וואלט נעווען נאר קיין נוזמא, ווען מיר וואלטען ארויסשיקען אלע קינדער אויפ'ן דארף, צו־ דיענסט — די בעסטע העלפט.

אבער צוליב פינאנציעלע שוועריגקייטען קאנען מיר ארויסשיקען נאר 800 קינדער, און דער אויף דארף וועהר א סך געארבייט ווערען, כדי צוזאמענשטעלען די נויטיגע סומע.

דער בודזשעט פון די זומער־קאלאניעס מאכט אויס אבער 45 טויזענד זלאטים. אויף דעם גיט די לאדזשער וואיעוואדזשאפט 6 טויזענד זל., די „טאז"־צענטראלע 4 טויזענד זל., פערשידענע פערוויילונגען און חשבונות־גורל 5 טויזענד זלאטים, פון די קינדער ווערט צוזאמענגענומען פון 10 זל. פון א קינד — 8 טויזענד זל. — און דאס איבריגע כמעט א העלפט דארף אריינקומען פון נדבות און פון אפצייכנונגס־טאג.

פון דעם רעזולטאט פון אפצייכנונגס־טאג ווענדט אפ, צי וועט די פערוואלטונג בעווייזען א דורכצופיהרען די זומער־קאלאניע.

יעדער געשפענדעטע זלאטי וועט דערמעגליכען נאך איין קינד צו זיין איין טאג אויף די זומער־קאלאניעס. זאל קיינער זיך נישט ענטזאגען פון זיין שטיצע לטובת די קאלאניעס. זאל יעדער איינציגער אריינווארפען און די פושקעס זיינע נדבה.

שטיצט די זומער־קאלאניעס פון „טאז".

פערוואלטונג פון „טאז".

פריי־טריבונע

א נ'אומגעלונגענער וואהל־אנגריף

איין זאך מוז מען אנערקענען: אונזערע שליחי־צבור פערמאגען אנ'אויסגעזייכנעטע אידעען דער הש־הריה.

קוים דערפיהלט מען, אז עס שמעקט מיט וואהל לופט, הייבט מען אן ווערען א „מפשפש במעשיו".

האט טאקע ד״ר ראזענבלאט אין „ל. טאגעבלאט", נומער 102 זיך א נעהם געטון פאר די מלוכה'שע, קאמונאלע און קהלה'שע אנשטאלטען געמאכט פון זיי א כורך, און טוכן־ומוזום; געווען מקיים צו זיין די מצוות פון וואהל־התחלה.

א מארגען זאגט: ד״ר ר. וואס האט א דירעקטען און אונמיטעלבארען צוטריט אין די דאזיגע אנשטאלטען גיסט ח״ש נישט אוים ווארט זיין ביטער הארץ, נאר געפינט דווקא פאר גלייכער זיך אפצורעכענען מיט זיי און דער טעגליכער פרעסע.

אם כן וואס בעדייט איצט דער אנגריף אויף דער קאמונאלער מאכט?

אבער דאס זענען זאכען, איבער וועלכע עס דארפען משפט'ן ד״ר ראזענבלאטס פארטיי־פריינד.

מיך געהט אן עפעס אנדערש: דער אנגריף אויף דער יודישער קהלה, בראש פון וועלכער איך האב דעם כבוד צו שטעהן.

אויב איך בין לעולם צופרידען און אפילו דאנקבאר פאר יעדער ערהרליכער און אויפריכטיגער קריטיק מוז איך אבער, — ווי איך זאל נישט שעצען און אכטען ד״ר ראזענבלאטס ידיעות און נאלאנטען אויף פערשידענע געביטען, — צוזאמען מיט זיינע חברים זאגען, אז אויפ'ן געביט פון קהלה וועזען איז ער א קנאפער ידען.

און דאסמאל האט ער נראר נאך בולט'ער עם ארויסגעוויזען, ווייל דווקא די אנגעגריפענע געביטען פון דער קהלה־ארבייט וועלען פערדרעכענט ווערען צו די רוהמפולסטע אויסטוען אונזערע אין משך פון דער לעצטער צייט.

איך וויל גלויבען, אז דער קומענדיגער פארשער וועט עס וויסען פונקט אזוי אפצושאצען, ווי עס וויסען עס צו לויבען ד״ר ראזענבלאטס נאהענטסטע פארטיי־חברים און דעה־פריינד סיי בכתב, סיי בעל־פה.

ווער־ווער, אבער ד״ר ראזענבלאט האט נישט געטארט לאזען קיין טרערען איבער די קהלה־קאבינעטען פאר די געלטער פון דער ארימער בעפעלקערונג געבען, בפרט נאך, ווען ער טוט עס נישט בנוגע די פארשטעהער פון זיינע חברישע, רייך נאציאנאלע (איך מיין צו זאגען — נישט רעליגיעזע) אינסטיטוציעס. און ווי מאכען דאך אויף דעם געביט אויסנאמען אויפ'ן גרויסען שנים.

דאס זעלבע לאזט זיך אויך זאגען בנוגע דעם וועה־געשריי איבערן דיספאזיציע־פאנד.

אוודאי האט מען קיין קאבינעטען נישט בעדארפט פאר די פרעזעסען, וואס מען האט ערשט נאך צעהנדלינגער טעלעפאנען, בקשות און תחנונים קוים מיט צרות געפלענט ארויפצובעקומען אין דער קהלה אריין, זיי זאלען לכל הפחות אונטערשרייבען אפיציעלע דאקומענטען.

גאנץ אנדערש איז אבער איצט.

און ד״ר ר.'ס חברים וועלען איהם מאקשר זיין צעהלען, וויפיל מיה און ארבייט עס ליגט אין'ם אויספיהרען דעם בעגעהר. אז די קהלה זאל פון איין זייט האבען א לייטיש אויסזעהען, און פון דער צווייטער — פערבייטען די קאמונאלע מאכט, וואס בע'עוולה'ט אונז אויפ'ן געביט פון סאציאלער הילף.

וואס שייך דער קהלה־כראניק, וועלכע „קיינער לייענט נישט" איז מן־השמים אמת, אז ד״ר ר. האט זי קיין צייט און קיין געדולד נישט געהאט צו לייענען.

זאל ער זיך אדרבא מטריח זיין און דער קהלה אריין, וועל איך איהם מיט פערגעניגען ווייזען, וועלכע קהלות און אנשטאלטען עס האלטען פאר א וועגווייזער די דאזיגע אויסגאבען, און וועלכע געלערנטע, וויסענשאפטליכע און פארשער, סיי פון רעכטס, סיי פון לינקס, עס האלטען זי גראד פאר א זעהר אינטערעסאנטע, בעלעהרענדע לעקטור און וויכטיגען מקור פון ידיעות.

ד״ר ר. פראבירט אויך און זיין אנגריף צו רעדען וועגען דעם קהלה־שטייער, וועגען דעם אבער, אז די קהלה רייסט חלילה נישט קיין צופיל עטאט, ווייסט צום בעסטען, ראהט זיך, ד״ר ראזענבלאט.

און מיר מוזען זיך טאקע בעגנוגען מיט ד״ר ר.'ס איינענע ווערטער: מען וואלט געקענט דערריבער שרייבען א סאטירע, ווען יעם וואלט נישט געווען אזוי טרויעריג.

י. ל. מינצבערג.

פרעזעס פון דער לאדזשער קהלה – פערוואלטונג.

טראמוואי איבערגעפאהרען א יודישען יונגעלע

נעכטען האט דער טראמוואי נומער 3 אויף קאנסטאנטינער גאס איבערגעפאהרען דעם 9-יעהריגען בער פרידמאן, פון קאנסטאנטינער 11. אין אן ערנסטען צושטאנד האט די פאגאטאווע דאס קינד אפגעפיהרט אין אננא-מאריא שפיטאל.

ל"ג בעומר-פייערונג ביי דער רעליג. ארבייטער-יוגענד

אין צוזאמענהאנג מיט דעם וואס די ערשטע לאנדעס-קאנפערענץ פון „פועלי אגודת ישראל" אין פוילען, האט פראקלאמירט ל"ג בעומר אלס יום-טוב פון די רעליג. ארבייטער-יוגענד, ארדענט איין די לאדזער יוגענד-סעקציע ביי „פועלי אגודת ישראל" אזוי ווי יעדעס יאהר אויך היי-יאהר א ל"ג בעומר-פייערונג. די פייערונג הויבט זיך אן היינט פרייטאג אין דער פריה מיט אן אויספלוג פון עטליכע הונדערט יוגענדליכע רעליגיעזע ארבייטער קיין רודא-פאביאניץ.

דער אויספלוג וועט זיך פערציהען היינט פרייטאג, שבת און זונטאג, זונטאג אוועגד ענדיגט זיך די פייערונג מיט א ל"ג בעומר-אקאדעמיע, וואס קומט פאר אין נייעם רעמאנטירטען „קאנצערט-זאל" פיראמאוויטשא 3. מיט א רייכען פראגראם, צו דער אקאדעמיע איז רעזערווירט געווארען א ספעציעלער זאל פאר פרויען.

ל"ג בעומר פייערונג פון „השומר הצעיר"

ל"ג בעומר דעם יום-טוב פון דער יודישער יוגענד ווערט היי-יאהר ביי אונז אין שטאט בעגאנגען געפייערט, די סקוטען - ארגאניזאציע „השומר-הצעיר", וועלכע האט שוין א טראדיציע צו פייערן דעם דאזיגען יום-טוב, האט צוליב דעם 15-יעהריגען יובילעאום פון דער ארגאניזאציע, וועלכער קומט אויס אין ל"ג בעומר, געמאכט אלע אנשטרענגונגען, אז דער היינטיגער אויספלוג זאל אויספאלען זעהר אימפאזאנט.

די מיטגלידער פון „השומר-הצעיר" טרעפען זיך צוזאמען היינט 6 פריה אין די פערשידענע זאמעל-פונקטען פון וואנען זיי מארשירען אפ קיין העלענבערג, אויפן ארט וועלען געהאלטען רעדעס מעגיד ל"ג בעומר, קרן-קימת, און דער יום-טוב פון דער יודישער יוגענד אין א"י. נאכדעם וועלען אנגעצונדען ווערען שומרישע פייערן [מדורות] און דער אויספלוג וועט פערענדיגט ווערען מיט א"י-דיגע הוראס. נאכמיטאג קעהרט דער צוג צוריק אין שטאט און אום 6 אווענט וועלען די דורכמארשירען דורך דער שטאט ביז צום אייגענעם לאקאל [פעטריקא. 116] וואו דער צוג ווערט אויפגעלעזט.

די טעג פון גליק

שוין מארגען הויבט זיך אן די ציהונג פון דער 1-טע קלאס 12-טער מלוכה-לאטעריע. דעריבער איילען אלע אויסצונוצען דאס געלעגענהייט און פרובירען זייער גליק. די גרויסע פעראינטערעסירונג מיט די לאסען איז צו פערדאנקען די אויסער געוועהנליכע געווינס-שאנסען. ווי עס איז באקאנט, נעמט יעדער צווייטער נומער און דאס אזעלכע סומע די 1-טע פרעמיע 250 טויז. זל. 2-טע פרעמ. 510 טויז. זלאטים געווינסען צו 350 טויזענר, 150 טויזענר, 100 טויזענר א.א.וו. דער נידריגער פרייז פון די לאסען א פערטעל קאסט נאר 10 זל. דאס נעמט די לאטעריע צוגענגליך פאר די ברייטעסטע מאסען. וואס איז אנבעלאנגט וועגן די שטעלע פון די לאסען ווערען איינגעקויפט — ווענדעט זיך די שפילערס הויפטזעכליך צו דער איבעראל בעקאנטער קאלעקטור ס. יאטקא, פיעטריקאווער 22 און 66 — און דאס ועהר ריכטיג — ס'ען האט זיך שוין איבערצייגט, אז די קאלעקטור צייכענט זיך שטענדיג אויס מיט איהר אויסערגעוועהנליך גליק. דער 17-טער און 19-טער מאי וועלען נישט איינעם פון די לאזער ברענגען פיל גליק און פרייד!

מיין גראטולאציע

א מזמור צום נמגעבוירענעם זוהן פון קאנסול מאקס קאהן

אויפגעגאנגען איז א שטערען
אויפ'ן לאדזער גרויען פאהן,
לאדז איז איצט געווארען רייכער
מיט א שפאגעל נייעם קאן...

דאס וועט זיין א קאן, רבותי,
וואס די וועלט האט נישט געזעהן
ווי זיין טאטע, ווי זיין זיידע
וועט ער ווייזען וואס ער קען...

ווי פראפעסאר שאר זיין זיידע
וועט ער דאך א לםדן זיין
ס'וועט דאס גאנצע פאלק זיך שפיגלען
אין זיין ליכט און אין זיין שיין...

און ווי אשר קאהן זיין זיידע
א חכם, א אדיר
מאקס — זיין טאטע איז א קאנסול
ער וועט זיין אן אמבאסאדאר...

גראף כאלי.

דעמאנסטראציע פון מוסקולען-שעהנקייט און קערפער-קולטור
וועט זיין דער „מארגענשטערן"- טורן און ספארט-פעסט

די פארבערייטונג צו דעם צווייטען מארגענשטערן טורן און ספארט-פעסט, וועלכער קומט פאר דעם ערשטען טאג שבועות אויפ'ן ספארט-פלאץ אין העלענאה, וענען אין פולען גאנג. לויט אלע וואהרשיינליכקייטען וועט דער היי-יעריגער טורן-פעסט איבערשטייגן מיט זיין פילפארבינקייט און פערשידענארטיגען ספארט אלע פריהערדיגע מיט דעם פאראדירענען.

דער אינסטרוקטארען-קאלעגיום ביי „מארגענשטערן" לעגט אויך פיל מיה און ענערגיע כדי אויפ'ן ספארט-פלאץ אין „העלענאה" צו דעמאנסטרירען די נייעסטע דערגרייכונגען אויפ'ן געביט פון גימנאסטיק. הונדערטער ספארטלער וועלען דא אויפטרעטען און בעווייזען די שעהנקייט און קראפט פון דער יונגע מוסקולען.

צו די פערשידענארטיגע ספארט אויפטריטען ווערט אויך צוגעגרייט ספעציעלע פארביגע קאסטיומען, וועלכע וועלען צוגעבען די טורן-איבונגען א בעזונדער דעקאראטיווען חן. דער בלאז-ארקעסטער ביי דער „קלמוגר-ליגע" שטודירט אויך איין ספעציעלע מוזיק, ארבייטער און פאלקס-ניגונים צוגעפאסט צו די גליכער בעוועגונג פון די ספארט אויפיהרונגען. מיט איין ווארט — דער היי-יעהריגער טורן-פעסט פון „מארגענשטערן" וועט זיין א פרעכטיגע דעמאנסטראציע פון מוסקולען, שעהנקייט, און קערפער-קולטור.

בוליטיג
א שדכן
Nr. 100 אפפערטען, אפצוגעבען אונטער

אויספלוג אויף די אויסשטעלונג פון קונסט-מאלער ח. כהנא

די לייטונג פון דעם פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע ארדענט איין מארגען שבת 5 נאכמיטאג א געמיינזאמען בעזוך אויף דער אויסשטעלונג פון מעטאל-פלאסטיק פון קונסט-מאלער פראפ. חיים קאהאנע אין לאקאל פון יודישען פרויען - גימנאזיום פיאטראקאווסקא 6. בעת דעם בעזוך וועט פראפ. כהנא פערזענליך פיהרען די אנוועזענדע איבער דער אויסשטעלונג און געבען ערקלערונגען.

חייטעיע אנטיילנעהמער ווערען אנגעזאגט אין ציוניסטישען ביורא [פעטריקאווסקא 4] היינט פרייטאג ביז דריי נאכמיטאג.

די טויערען פון גליק
זענען אפען פאר אלע!
קומט צו אונז! קויפט אונזערע גליקס לאזען!
די ציהונג שוין מארגען!
ס. יאטקא
פיעטריקאווער 22 פיעטריקאווער 66
די גרעסטע געווינסען פאלען ביי אונז!
די פרעמיע פון דער 17 לאס. 415 000 № 60373
דאס הויפט-געווינס אין לעצטער ציהונג 18 לאס. 70.000 ג' 06 89
19 " 75.000 " 41519
20 " 50.000 " 31082
זענען געפאלען ביי אונז!
אויסער דעם נאך פיעל צו 50.000, 5,2000
20.000, 15.000, 10.000 א. א. וו.

די אויסשטעלונג פון ח. כהנא

צווישען די שאפער פון דער מאדערנער קונסט ביי יודען פערנעהמט כהנא אן אנגעזעהן ארט. ער האט זיך אויסגעקליבען א געביט זעהר אן אריגינעלען. וואס קען זיך אויפ'ן ערשטען אויגענבליק אויסווייזען פאר א בעגרענצטען.

כהנא האט אין זיינע שטודיעס פון ארנאמענטען זיך צוזאמענגעטראפען מיט די יודישע אריגינאלען פון די אלטע צייטען און האט אויסגעפונען, אז אויפשטעלען די יודישע ארנאמענטיק קען מען אין מעטאל-פלאסטיק. דא קענען די ארנאמענטען קומען אמשארפסטען צום אויסדרוק, ווייל זיי וועלען זיין נאטוראל, עכט.

און ער האט עס טאקע אזוי געמאכט. כמעט איינציגארטיג מיט מארק שווארץ, האט ער אנגעהויבען זיינע ארבייטען אויף מעש, קופער, זילבער. די דאזיגע ארבייטען האבען א העכסט קינסטלערישען ווערט און בעדייטונג. דאס לאזט זיך מערקען אין זיין גרויסער אויסשטעלונג (אין זאל פון יודישען מעדעל-גימנאזיום, פיאטראקאווסקא 6), וואו ס'ווערען דעמאנסטרירט ביז 100 ארבייטען, כמעט א העלפט פון אלעם, וואס דער קינסטלער האט געמאכט אין די לעצטע 4—5 יאהר.

ס'איז א גלענצענדער איינפאל פון א קינסטלער, וואס האט א ספעציעלען אינטערעס פאר יודישער קונסט, אויפצושטעלען דעם פרימיטיוו די יודישע ליניע און כאראקטער פון דער יודישער אלטער קונסט, לויט די אלטע דאקומענטען.

דערפאר זענען טאקע די מייסטע ארבייטען פון כהנא — טעלער, חנוכה-לאמפען, לייכטער, שיילעך צו מזוזות, חנוכה-לעמפלעך א. א. וו. אין זיי נעמען אן אנטיילנגונג די ארנאמענטען פון דער יודישער אלטער קונסט און דער קינסטלער נעפינט א תיקון פאר זיין ארבייט. ביי דעם דאזיגען כאראקטער פון זיינע קינסטלערישע שאפונגען געפינט דער קינסטלער אלס פאסיגסטען מאטעריאל די מעשענע בלעכען, וועלכע ער גיט צו די נויטיגע קאלירען. דאס איז שוין א בעזונדערע סיסטעם־שאפט.

די געזאגט, ענטהאלטען די ארבייטען פון כהנא א חוץ זייער אלגעמיין קינסטלערישען ווערט, אויך א וויכטיגען יודישען מאמענט. אבער דער קינסטלער האט קיינמאל נישט קיין גרענעצען און אויב אין דער אלטער יודישער צייט האט געגאלטען דער „לא תעשה לך" און די אלטע יודישע קונסט האט זיך בליית ברירה בעגרענצט מיט א פויגעל, לייב אדער הירש. מיט אן א"י בוימעלע האט זיך שוין ביים אלטען קינסטלער דורכגערוקען דער פאל (א לייב מיט א מענשליך געזיכט א. א. וו.) און ביי כהנא רייסט זיך א דורך דער מאדערנער קינסטלער. ער פערצייכענט א רייה טיפען, אלטע און נייע מאנאכען און יודען. ער פערצייכענט די יודישע געשטאלט אויפ'ן פאה פון שטעטעל (די דאזיגע טעמע ווידערהאלט זיך אויף דער אויסשטעלונג צוויי מאל).

די אויסשטעלונג איז זעהר רייך, בעווייזט א שפע פון סיסטעמאטישער ארבייט און איז א גרויסער בייטראג פאר דער יודישער פלאסטישער קונסט.

י. ש.

Gegen Sommersprossen
nur LESCHNITZER
CREME u. SEIFE
In Apoth. u. Drog. Creme 3.15, Seife 2.30.
Wo nicht,
direkt bei: Apoth. Drancz i Co., Bielsko.

זעהר א גרויסן אויסוואהל
- פון -
פאנטאפעל
ספארטאווע, לודאווע, טעניסאווע, לוקסוסאווע, ווי אויך גומי-מענטעל פון די פירמעס: „פע-פע-גע", „שווייקערט", ווי אויך „סעקונדע" - זעהר ביליג
M·Fantulis
w ŁODZI, OGRODOWA 2
(róg Nowomiejskiej)
TELEFON 161·96

ציריך
די נעכטיגע רעזולטאטען

1) פאשא—פערינגער (אינטערשירען); 2) רעבא לינט מירנאץ אין דער 23 מינוט; 3) לעפעוור קרויז (אונטערשירען); די לעצטע פאר—איז שטעקער—יאנא, אין דער 37-טער מינוט לינט שטעקער.

מארגען קעמפען: 1) פאשא—גריקים; 2) יאנא—קלעי (רעצידירענר); 3) פערינגער—מאטיקא (רעצידירענר) און 4) קרויז—סאמארסקי.

מעלדונגען

אכטונג חברים פון „החלוץ המרכזי" צעגעלניאנא 4.

שבת, דעם 17 8 אווענר קומט פאר א שיחה חברים א.ד.ט.א.: 1) „ידיעות פון ארץ-ישראל" רעפ. ח. מרגליות, 2) די ל"ג בעומר-אקציע פון ק. ק. ל.

אלע חברים ווערען אויפגעפאדערט פינקטליך צו קומען. דער ועד.

התדרות „צעירי מזרחי" לאדז קילינסקיעגא 44.

שבת, פרשת אמור פינקטליך 3 נאכם. קומט פאר דאס לערנען פון חבר הי"ד מארעק הנ"ך ירמיהו. אלע חברים ווערען געבעטען צו קומען פינקטליך. 7 אווענר קומט פאר די פארטזעצונג פון מסבת עונג שבת, רעפערירען וועלען די ח"ח קארנעגרן, ראזענבערג, און וויערובא. זונטאג 7 אין דער פריה קומט פאר א פגישת חברים אין זגערזש. די אלע חברים, וואס ווילען אנטיילנעהמען אין דער פגישה ווערען געבעטען זיך צו מעלדען אין סעקרעטאריאט שבת-צונאכטס ביז 10 אווענר.

הועד.

אנ'אינטעליגענטער יונגערמאן
זוכט בעשעפטיגונג ביי וואס ס'זאל נישט זיין, ס'קען זאגאר זיין צו א וויסער ארבייט פאר א קליינעם געהאלט. צו פאהרען אין ארטעניסטער.

3 צימער און קוך
מיט אלע בעקוועמליכקייטען אדער 1 צימער און קוך פון זאפארט איבערצוגעבען צו ביליגע פרייזען, גלובנא 62. צו ערפאהרען גלובנא 65 אין פארבען-געשעפט.

גאנבע לאדז
רופט איינמאל פאר אלע מאל וויסען, אז 4 פאטאגראפיעס פאר 1,50 קריגט איהר נאר אין פאטאגראפיע „סטודיא" פולנאצנא 29. בעט. פעט אין זמכל. דאקומענטען פאטאגראפיעס אויך באלד צוגלייך פארטיגגעמאכט.

א קאלאניאל - געוועלב
צו פערקויפען אין בעסטען פונקט. צו ערפאהרען אין געוועלב בזשעזשינער 70.

השבת אבדה
ס'איז פערלוירען געווארען א מיליטער-ביכעל אויפ'ן נאמען מנחם עקשטיין ארויס געגעבען פון לאדזער P. K. U. יאהר 1907 וואוינט בזשעזשינער 21 ה: אויך צוויי דאקומענטען אויף נ. 63614 126402 געגעבען בעלוונגנג אבצוגעבען צו ה' עקשטיין בזשעזשינער 21 די צעטלען האבען פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט.

א מעבלירט צימער
א פראנטאווע 1 שטאק צו פערמיטען פאר א פארפאלק מאנאטליך צו ערפאהרען ביי רייכענבערג קאנסטאנטינער 16, אין דער צוקערניע

א דעקעל-שער
110 צענטימעטער אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען. צו ערפאהרען קאמיענא 4 ביי וואלפאוויטש

אשותף
צו אן אנגעפיהרטע געשעפט, אויף נאכאטיעסקא גאס, ויכצער פערריכטס פון 50 פראצ. ווערט געזוכט מיט א קאפיטאל פון 500—600 דאלאר. צו ערפאהרען לומאמירסקא 9 ביי נ. פרענקעל

א קוואליפיצירטער שטעפער - געזעלען
וועלכער קען גוט ריכטען און נייען ווערט פון זאפארט געברויכט ביים קאמאשען - מאכער סענדערא ווימש אלטער-מארק 15

א געוועלב
אזוי שען געוועלב מיט איין שטוב, אין א זעהר איין פונקט צוליב פאמיליען אנגעלעגענהייט זאפארט צו פע מיטען. צו ערפאהרען קאנסטאנטינער 45 אין דער מעלכשטארניע.

אשותף
אדער אן איבערנעהמער איך בעזוך א ראנטאמען געהעלב אויף נאכאטיעסקא גאס און זוך אן איבערנעהמער אדער א פאסיגען שותף מיט לייכטע בעדינגונגען. צו ערפאהרען זאפארט ביי ראזענער פאפארסקא 11.

צו פערדינגען
1 אדער 2 פראנטאווע צימערן, גאנצע עלע-מיט אלע בעקוועמליכקייטען און קיכענבענוצונג ציגעל גאס 2 מ. 7

השבת אבדה
ס'איז פערלוירען געווארען 2 פראטעסטען איינצער אויף 75 זל. אויסשטעלער פאכטשאורעק, זש רא בענדעט דער צווייטער אויף 100 זל. אויסשטעלער בענדעט. די פראטעסטען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג. אבצוגעבען צו לענטשיצקי אלטער מארק 7 אין פעדערן-געשעפט.

UWAGA!
Fabrykanci ‚Cotton'
Fachowiec branży pończoszniczej (specj. „Cotton") obeznany ze wszystkiem działami pracy (z Księgow. fabryczną włącznie) pragnie zmienić posadę jako Kierownik, ew pomocnik, gł. magazynier lub inne odpowiedzialne stanowisko. Oferty sub. „Cotton" do admin. pisma.

וואוינונגען
צו פערמיטען ענגציגע שעהנע צימערן בעקוועמע בעדינגונגען, מאטעיקא 7. צו ערפאהרען פאלודניאווא 20 ביי ראדזינער

20,000
אויף א זיכערע היפאטעק איז צו פערקויפען.
אפערטע אין אדמ ניסטרא ציע פון I. S. 15

איבערצוגעבען
— פון זאפארט —
3 צימער און קוך
זעהר ביליג צוליב אבריזע צו ערפאהרען פיעטרקאווער 31 אין הויף לינקס לעצטער איינגאנג 3 שט. ביי גרינבוים

א שעהן מעבלירט צימער
צו שלאפען פאר 2 אדער 3 יונגעלייט מאנאטליך צו ערפאהרען פאלודניאווא 20 וו. 37 2 טער הויף לינקס איינגאנג

א גרויס געוועלב
מיט א וואוינונג נאהענט פון דער דזשעלנא, איז צו פערדינגען. צו דערוויסען זיך ווידזעווסקא 60 אין קאלאניאל-געוועלב.

א שען פראנטאווע וואוינונג
פון 2 צימער אין קוך מיט בקוועמליכקייטען איז צו פערמיטען. צו ערפאהרען וואלבארסקא 33 ביי גאלדשטיין

זאפארט
צו פערקויפען א פריזיר-אנשטאלט
מיט א וואוינונג. וואלבאסקא 17, רוג ווידזעוו

השבת אבדה
איך האב פערלוירען א צעטעלע פון פירמע לאזניק, אויסגעשטעלט פאר אלע סאנדערן 1/4 1930 ביזע אפצוגעבען בזשעזינער 11 הינטער איך ערקלער עס פאר אונגילטיג.

א קעטלערין
אויף א 16-ער קעטלער-מאשין ווי אויך א לערן מעדעל קענען זיך מעלדען ביי זאלצבערג מסכאדזיגא 7

Stała kontrola chemiczna

przeprowadzona we własnem nowocześnie urządzonem laboratorjum, zapewnia Wam, Szanowne Gospodynie, niezmienną jakość mydła marki „Kołłontay z pralką". Miljony dzielnych i oszczędnych gospodyń domu wiedzą o tem i dlatego cenią to mydło. Mydło „Kołłontay" jest silnie perfumowane - dlatego przyjemniejsze, zawiera glicerynę - dlatego łagodniejsze, jest zawsze nieopakowane - dlatego tańsze i korzystniejsze.

Złoty medal na wystawie w Katowicach 1927 r.
Zastępca: S. B. Redlic, Łódź, Południowa 86.

פיהרעז צו דער פירמע

ALFRED HEINE

פערקויפס-שטעלען:

פאמארסקא 24,

פיעטריקאווער 98 און 160, בײַ דער פירמע J.ROSNER

פּעטריקאווער 53, בײַ דער פירמע F. GRĘDZIŃSKI

GIMNAZJUM ŻEŃSKIE
JÓZEFA ABA
w Łodzi, Zielona 10, tel. 122-12.

איינשרייבונגען פון קאנדידאטקעס נעהמט אָן דער סעקרעטאריאט פון גימנאזיום פון 10 ביז 1 בייטאָג.

Dyrektor (–) J. AB. 6897

אויפפאָדערונג!

אזוי ווי מיר קומט בײַ ה. ליכלאַט, נאָוואָמיעסקאַ 27 פאַר אַ גאַנץ יאָהר דירה-געלד 2000 זל. און איך האָב אויף איהם אַ ווירזאָק מיט אַן עקסמיסיע און איהם אויפגעפאָדערט צו אַ דין תורה צום הרב ר' משה דאַמב און ער האָט זיך אָפּגעזאָגט צו קומען. דעריבער פאָדער איך איהם צום לעצטען מאָל אויף, אַז ער זאָל קומען ביז דאָנערשטאָג, דעם 22/5 ד. י. צו אַ דין תורה צום הרב ר' משה דאַמב. אין נעגענפאַל, וועל איך געצוואונגען זײַן אויסצופיהרען די עקסמיסיע.

מיט אַכטונג קעל' שליפּקאָוויטש,
נאָוואָמיעסקאַ 27. 688

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych przeprowadził się na ul. Piotrkowskiej 70 róg Traugutta).
Przyjmuje od 8^{30} do 10^{30} rano, od 1-ej do 2^{30} pp., od 6 do 8^{30} wiecz. w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

DR. MED.
Z. Datyner
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאַר בלאָזען
נירען און אורין-קראַנקהייטען
Piramowicza 2
(Olginska) Telef. 148-95
נעמט אָן פון 9 – 10 פאַרם.
און פון 6 – 8 אָוונט.

Dr.
J. Pik
ul. Żeromskiego 36
tel. 175-50
przy Zielon. Rynku
Chor. nerwowe i wewnętrzne spec. psychonerwice (ataki nerwowe) Przymuje od 5—7
Dla niezamożnych ceny lecznic.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 72—134
נעמט אָן אינדערהיים פון 2-3 פ. מ. פון 7-9 נ. מ.
אין קליניק „סאנאטא"
אגראדאָווע 10 פון 12-1

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און ליבשאַפטס...
נעמט אָן פון 4—7 און שפּעטער

Dr.
HELLER
ספּעציאַליסט פאַר הויט- וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
נאָווראָט 2 טעל. 79-89.
נעמט אָן ביז 10 פרית און פון 4—8 אָוונט. פאַר פרויען ספּעציעל פון 4—5 נאָכמ.
פאַר אונבעמיטעלטע לעכטשניצע-פרייזען.

בוכהאַלטעריע
איינפאַכע און דאָפּעלטע
איטאַליענישע
און אַמעריקאַנישע
ווי אויך מאַשין-שרייבען און רעכענען לערן איך אויס גרונדליך פאַר 30 זל. בלויז מאַשין-שרייבען 10 זל. צעטעל. 55 רעכטע אָפּיציגע ה. 15 קאָרש... בעמערקונגען: מיר ערטיילען אויך קאָרעספּאָנדענץ האַנדעלס-ערזאַמענ און מאַטעמאַטיק

א לעהרער
מיט רעגירונגס-רעכט 16 יאָהר פּראַקטיקירט, ערטיילט לעקציעס פאַר שילער און דערוואַקסענע: פּויליש, דײַטש פראַנצויזיש, מאַטעמאַטיק, און בוכהאַלטעריע.
שיף, שוו. יאַקובאַ 12
רעכטע אָפיציגע 1 שטאָק 29

אַבער/אָך בייערין
קען אויך צושניידען און רעפּאַזירען
זוכט פּאַסענדען פּאָסטען
אָפּערטען פאַר א. ב.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז מיר האָבען איבערגענומען די פאַרטרעטונג און דעם אויסשליסליכען פערקויף פון אונזערע איבעראַל בעקאַנטע עמאַל ען-געשירען אויף גאַנץ פוילען און פרײַשטאַט דאַנציג, דער פירמע

HERMAN L. GRÜNSPAN
Łódź, Pomorska 18.

די דערמאַהנטע פירמע וועט בעזיצען אונזערע אויסאַרבײַטונגען שטאַנדיג אין אַ רײַכען אַסאָרטימענט אויף לאַגער.

מיר בעטען די ג' קונדשאַפט און בעזונדערס די ג' הוזווירטינס צו פאַרלאַנגען אין די געוועלבער בײַם אײַנקויף אויסשליסליך עמאַליען-געשירען „TOPAS" פון אונזערע אויסאַרבײַטונגען און דערבײַ גענוי נאָכזעהען דאַנעבען די ציכטבאַרע אויסגעבערענטע אויף'ן באָדען פאַבריקס מאַרקע מיט די בוכשטאַבען B. B.

הײַל נאָר די סחורה, וואָס בעזיצט דעם אויביגען פאַבריקס צייכען איז אונזער אויס-אַרבײַטונג

„SPHINX" Tow. Akc.
Zjedn. Zakł. Fabryk Wyr. Emaljowanych
(Dawniej „AUSTRJA") w Pradze Czeskiej.

פערלאַנגט איבעראַל! פערלאַנגט איבעראַל!

Wielka jest radość dzieci gdy na śniadanie zjawia się Mieszanka Zbożowa „TRYUMF" wytw. Franciszek Glugla, Łódź.

Rutynowany operator FOTOGRAFICZNY
obeznany w retuszu neg.
jest poszukiwany
Wiadomość w administracji nin. pisma

טליתים-פאַבריק
אויסאַרבײַטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע, זײַדענע טליתים כמו טערקישע, קאַלאָמײַער, ווי אויך טליתים קטנים, הויט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל, בײַ

א. ח. ציטרינאָווסקי, קאַמיענגאַ 1,
אין טויער, פּאַרטער, קומט איבערצייגט אייך! ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טלגתים צום וואַשען

עלטערן!
אין סיון נאָכמיטאָג חדר-שולע הערען אָנגענומען
קינדער, וואָס לערנען און פּאָזשעכנע שולען צו לערנען חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, הוס' פריוו, רעדען און שרײַבען העברעאיש און יודיש בריוו. זעלבסט צוזאַמענשטעלען. מ'ווערען אויך אָנגענומען אנפאַנגער וואָס מ'וועט אונטערריכט פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאַוונען. אַ שטרענג-רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרײַזען.
אָנמעלדונגען טעגליך 4 ביז 7 אָוונט.
יחיאל דוד ראָזענפעלד
פּלאַץ וואָלנאָשט ש' (נייע שטאָט) 8,
קהער אָפיציגע, רעכטס, 2. שט.

גוטע געלעגענהייט!
צו פערקויפען ביליג
1 שלאָף-צימער און 1 שפּייז-צימער ערשטקלאַסיגע מאָדערנע און גאַנץ נײַע מעבעל, ווי אויך קיכען-אײַנריכטונג
צו ערפאַהרען אַלעיאַ קאָשטשושקי 9
ד"ר ראַפּאַפּאָרט.

ווענערי-כירורגישע קליניק
„SANATO"
אגראַדאָווע 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרײַז פון א געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פאַרהיטונגס-מיטלען
200 זל.

„PRACA"
פרויען-פאַך-קורסען בײַ דער געזעלש. צו פאַרשפּרייטען פאַך-קענטענישען
איז לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 21
מאַכט דערמיט בעקאַנט, אַז ס'ווערען אָנגענומען איינשרײַבונגען אויף פאָלגענדע אָפּטיילונגען:
1) דאַמען-שניידעריי 2) שטיקעריי
3) וועשעריי 4) אנרולאַציע
5) מאַניקור
דער סעקרעטאַריאַט נעמט אָן איינשרײַבונגען טעגליך פון 9–1 נאָכמ. און פון 3–7 אָוונד.

44 וויכטיג פאַר לאָדז און אומגעגענד! 44
ואל יעדער וויסען, אַז מעבעל
שעהן, גוט און ביליג בעקומט מען נור בײַ דער פירמע
Ch. ŁAZNIK
GDAŃSKA (Długa) 44, tel. 162-56
44 בעמ.: איך קויף אויך און פערקויף פערש. גענוצטע מעבעל, דיוואַנעם א. ז. וו. קומט און איבערצייגט אײַך! 44

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַראָרען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעמשניצע, זגעזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5

Dr. med. J. BETTE
ספּעציאַליסט פון אינערליכע און קינדער-קראַנקה
Piotrkowska 6, tel. 44-95
נעמט אָן פון 8—11 פאַרמ. און פון 4—6 נאָכמ.

צאָהן-דאָקטאָר
L. Berger
זגיערזשער 21, פראָנט, 1 שטאָק. עמפּפאַנגס-שטונדען פון 9 ביז 1 בײַטאָג און פון 5 ביז 9 אָוו. פון 2 ביז 5 נאָכמ. אין לעמשניצע, פּיעטריקאָווער 6.

PARK HELENÓW

אין א נייער אויפפרישונג! אלע געביידעס זענען מאדערניזירט

מארגען שבת, ד. 17 מאי ה. י. 5 נ"מ ערעפנונג פון זומער-סעזאן

פאפולערער קאנצערט פון סימפאנישען ארקעסטער

אונטער דער דירעקציע פון TEODOR RYDER

איינטריטס פרייז אין קאנצערט-טעג 1 זל. און 1.50 זל. אין מאנטאג און געוועהנליכע טעג ביז 2 נ"מ 50 גר. און 25 גר.

די קאנצערטען וועלען פארקומען: טעגליך, א חוץ מאנטאג אנהויב 6 א זייגער, שבת און זונטאג 5 א זייגער נאכמיט.

פריהמארגען קאנצערטע

זונטאג און יום-טוב וועלען פארקומען פון 11—1 בייטאג

פאלס פון אונגינסטיגען וועטער וועלען די קאנצערטען פארקומען אין זאל פון העלענאוו

טראמוואי-קאמוניקאציע אין אלע ריכטונגען נאכ'ן ענדע פון קא.צערט געזיכערט. אויס'ן ארט א רעסטאראן – קאווערניע און מלעטשארניע – מענאזשעריע – לודקעס – פאנטאן – וואסער-פאל – גליקס-ראד – שיס-בודע.

זונטאג, דעם 18 מאי 11 א זייגער פריה

פריהמארגען-קאנצערט 5 א זייגער נאך מיטאג פאפולערער-קאנצערט

LUNA

אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג לעצטער סעאנס 10 אוו. אויפ'ן ערשטען סעאנס פון 1 זל. אן. שבת און זונטאג פון 12—3 נאכמ. זענען אלע פלעצער צו 50 גר. און 1 זל.

היינט צום לעצטען מאל!

דאס מעכטיגסטע מייסטערווערק, רעזשיזירט פון Jerzy Asagarow

גרינע בריגאדע (ליד פון דאנער קאזאקען)

פאסצינירענדע לעגענדע וועגען 12 רויבער, וואס שפילט זיך אפ אויפ'ן באדען פון אוקראינער סטעפעס. אין דער הויפט-ראלע H.A.SCHLETTOW א"א

מארגן – גרויסע פרעמיערע!

„ליבעס-באלאדע"

פרעכטיגע מוזיק. אילוסטראציע אונטער דער לייטונג פון ה' לעאן קאנטאר מיס', אנסאמבל פון א פערגו עסערטן כאר א נטער לייטונג פון ה' ס. לעווינין. די פרייזען פון די פלעצער זענען פערקלענערט. – פאספארטו'ס און פריי-קארטען זענען אונבאדינגט נישט גילטיג.

Grand=Kino

פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער 1, 2, 3 זל.

היינט און פאלגענדע טעג!

„ריטערס פון ליבע"

אין די הויפטראלען די געטליכע LILI DAMITA, WIKTOR MC. LAGLEN i EDMUND LOWE

דער דאזיגער פילם וועט בעשטעטיגען די מיינונג פון ג' פובל קום וועגען דעם ערשטקלאסיגען ווערט פון אונזערע קלאנג-אפאראטען.

היינט און פאלגענדע טעג!

אויסערערם: איבערראשונג פאר די ג' בעזוכער פון „גראנד-קינא", ווייל זיי וועלען זעהען דעם וועלט-ריהם, דעם פילם-ארטיסט Iwan Mozżuchin אין דער געזעלשאפט פון דער שעהנער Zofja Batycka ווי אויך דעם ליבלינג פון גאנץ פוילען Jadwiga Smosarska

אנהויב 4 נ"מ. שבת, זונטאג און יום-טוב 12 מיט. פרייזען פון די פלעצער אויפ'ן 1. סעאנס 1 זל.

קינא טעאטער APOLLO

היינט און פאלג. טעג!

פרעכטיגער פרעהליכער פילם א. נ.

„די דזשאדז-באנד פירשטין"

אין די הויפט-ראלען – ANNI ONDRA, ZYGFRYD ARNO – אין די הויפט-ראלען

נעכסטער פראגראם: „גראפ מאנטע קריסטא" נעכסטער פראגראם

פרעכטיגער פרעהליכער פילם א. נ.

פרעכטיגע קאמעדיע אין 10 אקטען

סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון א. ביינעלמאן

2 סעריעס טיטאטאל

קלאנג-פילם-טעאטער

רעקארד פון ערפאלג! גרעסטער קלאנג-פילם פון דער וועלט

„נח'ס תבה"

פרייזען פון די פלעצער זענען בדייטנד פערקלענערט.

אלע פלעצער פארטער זענען 1.50 זל. באלקאן 1 זל.

אויפ'ן ערשטען סעאנס זענען אלע פלעצער 1 זל.

אנהייב 6, 8 און 10 אוונט. שבת און זונטאג 2 א זייגער בייטאג.

קינא-טעאטער ZACHĘTA

26 זגערזשער 26 (ביים פלאץ קאשטשעלני)

בעמ.: בעת דער פויזע קאנצערט פון גיגאנטישע מארקאני-ראדיא פערשטארקער ארקעסטער

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע פרעמיערע! מעכטיגע דראמע א. נ.

„שאפענס ליבע און טרערען"

אין די הויפטראלען: Pierre Blanchar, Zofja Zajączkowska, Stefan Czacki

פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער. נעכסטער פראגראם: „ליבע און פייער". פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער.

Kino Spółdzielni

Sienkiewicza 40.

די פרייזען זענען בעדייטענד פערקלענערט געווארען.

אנהויב אין גאה. טעג 4 נמ. שבת, זונטאג 2 בייטאג, לעצטער סעאנס 10 אוונט. אויפ'ן 1-טען סעאנס זענען די פרייזען פון אלע פלעצער צו 60 גר.

היינט און פאלגענדע טעג!

איהר חן-פינטעלע

איהר וועט לאכען אהן אויפהער, וואו מ'האט געזוכט, און וואו עס געפינט זיך איהר וועט זיין ענטציקט, ווייל די בעזיצערין פון חן-פינטעלע איז די רייצענדע שעהנע

Liljana Harvey

Willi Fritsch, Harry halm, Zygfryd Arno א.א.

נעכסטער פראגראם: „פריילין IVETTA, מיין ווייב..." אין די הויפטר. Dolli Davis, Hr. Agnes Esterhazy, L. Pavanelli

אכטונג! קירצליך קינא אין גארטען.

קינא-טעאטער ברכה

פראנציסקאנסקא 31

גרויסע מעכטיגע פרעמיערע! גרויסע מעכטיגע פרעמיערע!

עס ווערט דעמאנסטרירט די גרויסע דראמע פון BOLESŁAW PRUS

„נשמות א'ן געפאנגענשאפט"

אין די הויפטראלען: LUDWIK SOLSKI, ALICJA HALAMA, MAY RUDZKA, ZOFJA BATYCKA.

פערשטארקטער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ריכטער.

קינא „ERA"

פריי-הער „פלארא" זאווישא 22 (בעלוט)

אנהויב פון די פארשטעלונגען 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג 12.30 א זייגער בייטאג.

פערשטארקטער ארקעסטער

גרעסטער פילם פון דער וועלט! גרויסע מייסטערווערק פון רוסישען לעבען

„ווייסע נעכט"

LAURA LA PLANTE i PAT O'MALLEY

מאנומענטאלע דראמע אין 12 אקטען. אין די הויפטראלען:

אין דעם בילד געהמט אנטייל דער ריכטיגער צארישער באלעט. טויזענדער סטאטיסטען. רייכע אויסשטאטונג.

פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער! פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער!

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ „ 60— „ „ „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ „ 18— „ „ „ „ 8 „
פאר א מילימעטער-שורה: אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6-זל. א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך.
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.